

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra psychologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Distanční výuka z pohledu jedné rodiny

Distance learning in one family

Aneta Brodilová

Vedoucí práce: PhDr. Ida Viktorová, Ph.D.

Studijní program: Psychologie

Studijní obor: Psychologie

Odevzdáním této diplomové práce na téma Distanční výuka z pohledu jedné rodiny potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 7. 7. 2021

.....

Bc. Aneta Brodilová

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Idě Viktorové Ph.D. za její odborné vedení, laskavý a trpělivý přístup, cenné rady a podnětné diskuze, které mi byly velkou inspirací a pomocí při psaní mé diplomové práce.

Také bych chtěla moc poděkovat mamince Markétě a její dceři Madlence za jejich ochotu, trpělivost a vřelý přístup.

V neposlední řadě chci poděkovat také své rodině, přátelům a blízkým, kteří mi byli po celou dobu studia velkou oporou.

ABSTRAKT

Tato práce si klade za cíl podívat se na nový fenomén dnešní doby – distanční výuku, kterou byla nahrazena běžná prezenční forma vzdělávání v rámci protiepidemických opatření, z pohledu jedné vybrané rodiny.

V teoretické části se věnuje dvěma tématům. Prvním je distanční výuka, uvedení do problematiky, její legislativní zakotvení a její formy. Zpracovává téma rodiče a jeho významné postavení v distanční výuce a také celkový přístup rodičů ke škole, který se dále promítá i do postoje dítěte vůči škole a vzdělávání. V této části jsou také popsány dopady distanční výuky na žáky a studenty a také výhody a nevýhody distanční výuky v porovnání s běžnou výukou prezenční. Druhé téma teoretické části je pak pohled na přístupy užívané k práci s rodinou a jejich principy. Jedná se konkrétně o systemický přístup a narativní přístup. Je zde popsáno konstruování reality v narativním pojetí a škola a její místo v příběhu rodiny. Tyto kapitoly jsou zařazeny pro lepší pochopení interpretace v empirické části práce, která z těchto přístupů přímo vychází.

V samotné empirické části jsou pak zpracovány a interpretovány informace poskytnuté v rámci rozhovorů vybranou rodinou. Rozhovory byly vedeny formou polostrukturovaných interview. Z rozhovorů vyplynulo celkem šest základních témat, která jsou popisována a dokládána pomocí citací ze zaznamenaných rozhovorů a následně interpretována. Empirická část sleduje celkem 5 výzkumných cílů – 1. zjistit, v čem nejvíce ovlivnila distanční výuka danou rodinu, 2. zjistit, jaké výhody a nevýhody distanční výuka pro tuto rodinu přinesla, 3. zjistit, jaký má rodina obecně vztah ke škole a vzdělávání, 4. zjistit, jaké vztahy panují v dané rodině a jaké jsou charakteristické rysy osobnosti matky a dcery a za 5. zjistit a popsat rodinný příběh dané rodiny a jak se do něj promítá distanční výuka.

V diskuzi jsou odpovědi na výzkumné otázky dávány do kontrastu s poznatky prezentovanými v teoretické části práce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Distanční výuka, rodina, rodinný příběh, rodinné vztahy, rodina a škola

ABSTRACT

This work aims to look at a new phenomenon of today - distance learning, which has replaced the common full-time form of education in anti-epidemic measures, from the perspective of one selected family.

The theoretical part deals with two topics. The first is distance learning, introduction to the issue, its legislative basis and its forms. It deals with the topic of the parent and his important position in distance education, as well as the overall approach of parents to school, which is further reflected in the child's attitude towards school and education. This section also describes the impacts of distance learning on pupils and students, as well as the advantages and disadvantages of distance learning in comparison with regular full-time form of education. The second topic of the theoretical part is a look at the approaches used to work with the family and their principles. Specifically a systemic approach and a narrative approach. It describes the construction of reality in a narrative concept and the school and its place in the story of the family. These chapters are included for a better understanding of the interpretation in the empirical part of the work, which is directly based on these approaches.

In the empirical part itself, the information provided in interviews with the selected family is processed and interpreted. The interviews were conducted in the form of semi-structured interviews. A total of six basic topics emerged from the interviews, which are described and documented using quotations from the recorded interviews and subsequently interpreted. The empirical part pursues a total of 5 research goals - 1. to find out in which manner distance learning affected this family the most, 2. to find out what advantages and disadvantages distance learning has brought for this family, 3. to find out what is the relationship of this family to school and education, 4. to find out what relationships prevail in the family and what are the personality traits of the mother and daughter and 5. find out and describe family story of this particular family and how is distance learning projecting to this story.

In the discussion, the answers to the research questions are put in contrast with the findings presented in the theoretical part of the work.

KEYWORDS

Distance learning, family, family story, family relations, family and school

Obsah

Úvod	7
1 Distanční vzdělávání.....	9
1.1 Legislativní zakotvení distanční výuky	9
1.2 Formy distanční výuky a její problematika	10
1.3 Role rodiče v distančním vzdělávání	11
1.3.1 Rodiče a škola obecně	14
1.4 Vliv distanční výuky a sociální izolace na žáky a studenty.....	17
1.5 Výhody a nevýhody distančního vzdělávání oproti prezenční výuce.....	17
2 Přístupy užívané k práci s rodinou	19
2.1 Systemický přístup.....	19
2.2 Narativní přístup	20
2.2.1 Konstruování reality v narativním pojetí.....	21
2.2.2 Rodinný příběh v narativním vyprávění.....	21
2.2.3 Škola a její místo v rodinném příběhu.....	22
3 Metodologie výzkumu.....	24
3.1 Výzkumné cíle a otázky.....	25
3.2 Charakteristika vybrané rodiny.....	26
3.3 Metody sběru dat a průběh výzkumu.....	28
3.4 Způsob zpracování dat	29
4 Interpretace rozhovorů.....	32
4.1 Kontext situace rozhovorů	33
4.1.1 První rozhovor – seznámení	34
4.1.2 Druhý rozhovor – hlubší poznávání	35
4.1.3 Třetí rozhovor – shrnutí a uzavření	37

4.2	Hlavní témata	38
4.2.1	Vztah ke škole – matka.....	38
4.2.2	Vztah ke škole – dcera.....	43
4.2.3	Distanční výuka – matka	49
4.2.4	Distanční výuka – dcera	51
4.2.5	Vztahy rodinné	53
4.2.6	Vztahy k okolí	58
4.3	Obraz rodiny	62
	Diskuze	68
	Závěr	72
	Seznam použitých informačních zdrojů	73
	Seznam příloh	77

Úvod

V rámci několika měsíců rozložených v letech 2020 a 2021 jsme v naší republice zažívali naprosto novou bezprecedentní situaci, kdy díky celosvětové pandemii COVID-19 byla u nás stejně jako v mnoha jiných zemích světa zavedena distanční výuka na vysokých, středních i základních školách. Spolu s množstvím dalších protiepidemických opatření se život v naší republice zcela zásadně změnil. Lidé neměli možnost chodit za kulturou, do restaurací, mnohem méně se měli možnost potkávat jak v rámci přátelských, tak i rodinných setkání, sociální život byl velice oslaben i díky tomu, že mnoho zaměstnavatelů zavedlo home-office a pro studenty se stala novou realitou již zmíněná distanční výuka. Tato forma výuky pro nás byla zcela novou výzvou, většina škol na ni nebyla vůbec připravena, a to jak po metodické, tak ani po technické stránce. Naráželo se na množství problémů i ze strany studentů, kteří neměli dostatečné technické vybavení, učitelé se museli rychle začít orientovat v nových technologiích, výuka se musela značně přizpůsobit distančnímu formátu a dalo by se říci, že tato situace všechny zaskočila nepřipravené. Nejhorší situace byla v tomto směru zcela jednoznačně v rámci prvního všeobecného uzavření (lockdownu), který proběhl v období od března 2020. 10. března bylo oznámeno uzavření škol, od 12. března byl vyhlášen nouzový stav a v dalších dnech se pak postupně uzavírala značná část podniků a provozoven kromě těch nejdůležitějších. V březnu se také dokonce uzavřely až na pár výjimek státní hranice. Nikdo v této situaci ještě přesně nevěděl, co můžeme v následujících měsících očekávat, informací o novém viru bylo málo, a proto se ve společnosti šířil strach, ale spolu s ním také vlna solidarity, která se projevila například při dobrovolném šití roušek, dobrovolnické činnosti studentů v nemocnicích a dalších sociálních zařízeních. Toto byl tedy počátek pandemie v naší republice. V létě 2020 pandemie na chvíli ustoupila, aby se pak v plné síle znovu vrátila na podzim a díky tomu se opět 14. října 2020 uzavřely školy a také restaurace, obchody a další provozovny jako na jaře. Uzavření škol tentokrát tolik nezaskočilo a učitelé i studenti byli mnohem lépe na distanční výuku připraveni. Přesto s sebou opět nesla některé problémy a komplikace. Uzavření škol trvalo prakticky po celý školní rok, a právě v tomto období jsem měla možnost mluvit o této situaci s jednou vybranou rodinou, která byla ochotná sdílet se mnou jejich názor na současné dění. Mluvili jsme o negativech i přínosech této nestandardní situace, o pocitech, které vzbuzovala.

V rámci rozhovorů jsme se však dostali i k dalším tématům, zejména vztahovým, které tvoří významnou část této diplomové práce. Bez těchto informací by nebylo možné podat komplexní pohled na tuto problematiku očima této rodiny, neboť bylo nutné poznat danou rodinu co nejlíže, její postoje a názory nejen v kontextu školy, ale i v dalších oblastech života.

Teoretická část práce se rozděluje na představení distanční formy výuky tak, jak probíhala v pandemickém období. Její zakotvení v učebním procesu, její formy, výhody a nevýhody oproti výuce prezenční, celkový vliv na výuku, žáky a studenty a také role rodiče v distanční výuce. V druhé části jsou představeny přístupy práce s rodinou, na jejichž základě jsem pracovala s výzkumnými daty, tedy systemické přístupy a narativní přístup, který byl stěžejní pro praktickou část diplomové práce při rozhovorech s rodinou.

Empirická část se pak zabývá zejména interpretací rozhovorů s rodinou, ale také představením metodologie výzkumu, výzkumného cíle a celkového průběhu výzkumu. Interpretace jsou zde doprovázeny citacemi z uskutečněných rozhovorů, které byly vedeny se dvěma členy dané rodiny, matkou a dcerou, která v daném čase byla žákyní 3. třídy základní školy, plně na distanční výuce. Interpretativní část je rozdělena na tři hlavní kapitoly, interpretaci situačního kontextu rozhovorů, interpretaci z rozhovorů vyvstalých hlavních šesti tematických okruhů a poslední je kapitola obraz rodiny, která poskytuje konečný souhrn nejzásadnějších interpretačních poznatků.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Distanční vzdělávání

Distanční výuka byla na školách zavedena kvůli celosvětové pandemii COVID-19. Na přechod na plnou distanční formu výuky nebyly školy na počátku vůbec připraveny. Chybělo technické vybavení, dovednosti práce s technikou potřebnou k realizaci distančního vzdělávání se osvojovaly za chodu, nebyl ještě stanoven ani žádný legislativní rámec pro distanční vzdělávání, neexistovaly metodické pokyny. Vše se postupem času řešilo a v druhé fázi zavedení distanční výuky již byly školy mnohem více připravené a technicky vybavené distanční výuku zajistit. Její úroveň se zároveň zkvalitňovala, byly již odzkoušené vhodné metody výuky i testování a hodnocení distančním způsobem. Každá škola se však dokázala s nároky nové formy výuky popasovat různě, někde výuka skutečně probíhala téměř bez problému, jinde se často množily stížnosti na distanční výuku zejména ze strany rodičů, neboť tato forma výuky byla náročná i pro ně, obzvláště pokud měli doma žáky základních škol, kteří potřebovali často individuální přístup a dopomoc rodičů. To vedlo ke stížnostem, že škola přenáší svou zodpovědnost na rodiče, kteří se musejí nad rámec svých vlastních pracovních povinností účastnit výukového procesu mnohem aktivněji a více než dříve. Kritika se také týkala technické vybavenosti rodin, kdy rodiny s více dětmi měli problémy zajistit každému vlastní počítač či jiné zařízení, na kterém by mohli žáci výuku sledovat a účastnit se jí.

1.1 Legislativní zakotvení distanční výuky

V jejích počátcích nebyla nijak legislativně ošetřena, distanční vzdělávání nebylo povinné, takže spousta studentů se distanční výuky neúčastnila a nehrozil jim žádný postih. Legislativně byla zakotvena až novelou 349/2020 Sb. ve školském zákoně s účinností ode dne 25. 8. 2020. Tato novela ukládá povinnost pro školy výuky distančním způsobem v případě mimořádných situací a zároveň i povinnost žáků a studentů se této výuky účastnit. Toto se týká situací v rámci krizových opatření vyhlášených například Ministerstvem zdravotnictví či krajskými hygienickými stanicemi. Týká se případů, kdy většina žáků a studentů (minimálně 50 % a více žáků ve třídě) nemůže prezenčně navštěvovat školu (například z důvodů nařízené karantény). Škola postupuje podle rámcového vzdělávacího

programu a školního vzdělávacího programu tak, jak jí to okolnosti dovolují, není tedy podmínkou naplnit ho beze zbytku. (Metodické doporučení MŠMT pro vzdělávání distančním způsobem, 2020)

1.2 Formy distanční výuky a její problematika

Teprve zpětně po zahájení distanční výuky byla vydána metodika pro distanční výuku, která měla zabezpečovat efektivní a výukovým cílům odpovídající kvalitní distanční formu vzdělávání, což bylo pochopitelné vzhledem k neočekávanosti celé situace, ale také se to stalo dalším významným stresorem jak pro samotné žáky a studenty, tak pro jejich rodiče. Nijak neřízená a neorganizovaná výuka byla chaotická, nepodléhala žádné nebo pouze minimální kontrole a každá škola si její podobu přizpůsobila svým možnostem v dané době, takže se v žádném případě nemohlo mluvit o rovných podmínkách pro všechny žáky. Různé způsoby řešení distanční výuky se lišily tedy škola od školy a svým možnostem ji přizpůsobovali i sami učitelé, přičemž její podoba variovala od nejméně aktivních forem jako například pouhé zadávání úkolů až k velice propracovaným online hodinám. (Švaříček a kol. 2020) Tyto různorodé podmínky ze strany školy byly navíc podtrženy i nestejnými domácími podmínkami žáků a studentů, například dostupnost technických prostředků a internetového připojení pro účast na on-line výuce a také samotná podpora a rodinné zázemí studentů hrálo velkou roli. V distanční výuce se totiž zejména v jejím počátečním období ve velkém míře angažovali sami rodiče a kvalita výuky byla tak ve velké míře závislá na tom, zda a jak dokázali svým dětem s distanční výukou pomoci. Komunikace školy s rodiči byla významně akcentovaná a zásadní pro úspěšnost distanční výuky. Rodiče zejména menších dětí byli zodpovědní za jejich připojování k on-line hodinám i za plnění jejich domácích úkolů, škola byla následně povinná zajistit odpovídající formu distanční výuky, která by nevyčleňovala nikoho z žáků a odpovídala by výukovým cílům jednotlivých předmětů. Zejména v počátku distanční výuky množství škol přistoupilo k variantě zadávání domácích úkolů a jejich následnému opravování a zpětné vazbě od učitele, což ale rozhodně nepostačovalo jako kvalitní náhrada prezenční výuky, neboť zde zcela chyběl aspekt výkladu a vysvětlení učiva. Veškerá práce tak v tomto ohledu spočívala na rodičích a samotných žácích a studentech. Některé školy však téměř ihned a jiné s postupem času přešly na kompletní on-line formu vyučování, která spočívala ve vedení on-line hodin, které byly

v rámci možností co nejvíce podobné prezenční formě výuky, tedy i výkladu učiva a také samotné examinaci učiva, které bylo třeba ale pro užití v on-line prostředí modifikovat. Při výkladu v rámci on-line hodin se doporučuje využívat množství názorných pomůcek, využívat i možnosti on-line prostředí jako takového a zaměřit se na možnost audiovizuálních názorných materiálů a prezentací, které by byly věkově adekvátní a pro žáky a studenty atraktivní. Využívání většího množství názorných materiálů patří k jedné z největších výhod distanční výuky, které přinesla do výuky a které se snad budou více využívat i nadále následně v prezenční výuce. Examinace byla také upravena, zkoušení se mohlo odehrávat formou online testových dotazníků i ústní formou jednotlivě či skupinově s využitím zapnuté kamery. Mnoho introvertnějších a sociálním stresem postižených dětí uvádělo, že právě distanční forma examinace je pro ně největším přínosem distanční výuky, neboť odpadá stres z klasického nástupu před tabulí a mluvení před třídou, online a v domácím prostředí se celá zkoušková situace nezdála dětem tolik ohrožující. Klasickou formou distanční výuky se tedy stala on-line forma s množstvím různých obměn a variací dle možností školy, jednotlivých vyučujících i žáků samotných. (Wang, 2020) Celkové hodnocení na konci roku bylo pak doporučeno provádět spíše popisným ohodnocením úspěšnosti žáka, nepřiklánět se pouze ke známkovému ohodnocení, které dostatečně nepostihuje například snahu a píli žáka. Učitelé toto velice ocenili, neboť se také stavěli proti známkovému hodnocení distanční výuky. Někteří rodiče také vyjádřili zájem podílet se na známkování svých dětí, neboť měli pocit, že se na jejich výuce významně podíleli, a tedy měli by mít i možnost podílet se také na závěrečném hodnocení. (Švaříček a kol., 2020)

1.3 Role rodiče v distančním vzdělávání

Role rodičů v rámci distanční výuky byla naprosto stěžejní zejména v počátcích distanční výuky, kdy školy samy ještě neměly jasný plán výuky a komunikace rodiče - škola byla oproti prezenční výuce významně zvýšena. Rodiče žáků a studentů se sami ovšem často potýkali v této době s množstvím změn, které i pro ně pandemická situace přinesla. Nejčastější byla změna pracovního prostředí, kdy bylo všem pracovníkům, pro které to bylo možné, doporučeno přejít na home-office, čili práci z domova. Rodiče se tak ocitli v dost podobné situaci jako jejich děti v případě distanční výuky. Jiní rodiče se také potýkali s finančními těžkostmi, protože některé podniky a obchody byli v době pandemie zcela

zavřené, což přineslo významný propad domácímu rozpočtu mnohých rodin. Rodiče z řad zdravotnického personálu se naopak museli smířit s velkým množstvím pracovních služeb navíc a únavou z přepracování. Situace v rodinách byla tedy odlišná, ale téměř všechny rodiny se potýkali s nějakou změnou jejich zavedeného režimu a stereotypu běžného dne, se kterými se museli vyrovnat. Distanční výuka jejich dětí představovala významný zásah do zavedených zvyklostí, děti najednou zůstávaly celý den doma a muselo se zajistit v případě malých dětí jejich hlídání. Pokud rodiče také zůstávali doma, tento problém sice odpadal, ale většina z rodičů se musela věnovat vlastním pracovním úkolům a nemohli se tak věnovat zároveň i dětem. Školy však nebyly schopné zajistit zejména v počátečním období distanční výuky kompletní on-line výuku bez přičinění rodičů. Technicky bylo třeba vyřešit, aby dítě mělo spolehlivé připojení na internet a také nějaké zařízení, ze kterého by se mohlo na on-line výuku připojovat, což byl pro mnoho rodin problém. Rodiče museli komunikovat se školou a zajímat se například o to, jaký program bude škola využívat pro on-line výuku, kde se budou dozvídat organizační informace, například změny v rozvrhu a zadané úkoly. Pokud škola on-line výuku neposkytovala nebo poskytovala pouze v omezené formě, museli pak rodiče alespoň na chvíli částečně převzít i úlohu učitelů, zejména v případech, kdy škola zajišťovala pouze zasílání průběžných úkolů na ověření zvládnutí okruhů učiva a nebyl zajištěn žádný výklad, byli mnozí rodiče postaveni před nelehký úkol zastat úlohu učitele v rámci výkladu učiva. Tato forma výuky ovšem byla v průběhu času již překonána. Přesto rodiče byli nuceni vyrovnat se se zcela novou situací, kdy jejich děti trávily celý den doma, neměly žádný nebo minimální fyzický kontakt s vrstevníky a školní docházka se smrštila na zapnutí počítače a příslušného programu. Nastaly tedy nové problémy, se kterými se rodiče museli vyrovnat. Kontrola on-line školní docházky, technické problémy, větší nároky na komunikaci se školou, v mnoha případech větší potřeba účastnit se výukového procesu, dovysvětlovat učivo, ale také omezené možnosti, jak dítě zabavit po celý den, to jsou základní problémy, se kterými si řada rodičů musela poradit. Význam rodičovských dovedností se tak značně zvýšil, případné problémy ve výchově se v tomto období ještě více prohloubily. Rodiče zároveň s dětmi trávili ve většině případů ještě více času, proto vzájemná komunikace byla klíčem k úspěšnému překonání tohoto období. Kromě sledování výukových problémů a výsledků, rodiče více sledovali i chování svých dětí a museli se naučit respektovat jejich identitu a potřeby, zejména potřebu osobního prostoru. Kromě již

zmíněných negativ tedy domácí distanční výuka a karanténa přinesly i pozitivní možnost zlepšit interakci a komunikaci mezi rodiči a dětmi a možnost více děti zahrnout do rodinných aktivit a podporovat jejich soběstačnost. V ideálním případě tedy tyto podmínky mohly vést i k pozitivním výsledkům jako posílení rodinných vztahů, což bylo ovšem komplikované dalšími již zmíněnými stresory, které toto období provázely. (Wang, 2020)

Rodiče se stali nejbližšími osobami, se kterými měly děti kontakt často i 24 hodin denně. Ne všichni však byli schopni se vyrovnat s nároky této situace a distanční výuky. Kromě vlastních osobních problémů, potýkání se s komplikovanou finanční situací rodiny a pracovními nároky v době pandemie, mnoho rodičů nebylo schopno se ještě k tomu zhostit úlohy pomocného učitele pro své děti v době zavádění distanční výuky, kdy byla jejich participace ve výukovém procesu nesmírně žádoucí, ale ani poté, což se projevovalo v nedostatečné komunikaci a spolupráci se školou při zajišťování kvalitní on-line výuky. Problémy měli zejména rodiče s nižším vzděláním, jejichž kapacity na tyto úkoly nedostačovaly, a také rodiče s nízkými příjmy, přičemž tyto dvě skupiny se často prolínaly. Byly jmenovány celkem 4 bariéry, které zamezovaly nejčastěji zapojení rodičů do distanční výuky - nedostatek času, špatný přístup ke zdrojům informací, nedostatečné finanční zajištění a nedostatek porozumění. (Apriyanti, 2020) Méně času, horší technické vybavení a finanční nejistota byly jmenovány jako hlavní problematické faktory ve vztahu k distanční výuce i ve výzkumu v českém prostředí. Množství rodičů si také stěžovalo na pocit nekompetentnosti ve vztahu k jejich zapojení ve výukovém procesu. Toto se týkalo zejména rodičů s nižším vzděláním. Naopak rodiče s vyšším vzděláním byli celkově častěji kritičtější vůči průběhu distanční výuky, ale přesto měli menší obavy o úpadek vzdělání svých dětí než rodiče s nižším vzděláním. To je zřejmě dáno právě faktem, že rodiče s vyšším vzděláním si přišli celkově více kompetentní pro částečné zastoupení role učitele. Největší obavy měli u nás rodiče ze zhoršení prospěchu dětí a také z možného úpadku pracovní morálky kvůli nepravidelnému režimu. Rodiče si také stěžovali na komunikaci ze strany školy, která byla podle jejich názoru často nedostatečná nebo nejasná. Problémem byly pro některé i komplikované aplikace používané v rámci online výuky. Celkově se tedy s nejvíce problémy potýkali rodiče s nižším vzděláním a nižšími příjmy, problém s nedostatkem času se ovšem týkal i stěžejních profesí, například zdravotníků. (Smetáčková, Štech, 2020) Někteří rodiče si stěžovali také na problémy s autoritou při výuce, tvrdili, že nemají dostatečnou autoritu

jako učitelé, děti je tedy nechtějí poslouchat a odmítají se v jejich přítomnosti věnovat učení. (Švaříček a kol., 2020) Tento faktor ovšem nejvíce vypovídá spíše o výchovných problémech rodičů než přímo o problému daný přímo distanční výukou.

Rodiče, kteří byli nuceni v této době docházet stále fyzicky do práce, tak ponechávali děti bez dozoru po celý den a byli nuceni spoléhat se na jejich zodpovědnost, že se budou online výuky účastnit a plnit zadané úkoly. Již několikrát zmiňována byla důležitost právě komunikace mezi školou a rodiči. Škola právě v případech, kdy dítě bylo ponecháno doma samo a mělo zodpovědnost za svou školní přípravu, mohla v případě selhávání včas uvědomit rodiče o problému a pokusit se s ním nastanou situací konstruktivně řešit. Pokud ovšem rodič o kontakt se školou nestál, měla škola pouze omezené možnosti postupu, které mohly vyústit až v kontaktování sociální služby. Rodiče ale situaci zvládali převážně dobře. Byli nuceni přizpůsobit se nové situaci, na určité období si vyměnili role s učiteli, kteří už nebyli jedinými odborníky, protože se u distančního vzdělávání automaticky předpokládala i participace rodičů na výuce. S úkoly museli rodiče nejvíce pomáhat mladším dětem, ale zde ještě nároky učiva nepředstavovaly pro většinu rodičů větší problémy. Úkoly na prvním stupni základní školy navíc většina rodičů považuje za důležité a užitečné, což už se nedá říct tolik u úkolů pro druhý stupeň základní školy a střední školy, kdy rodiče již nevidí u domácích úkolů pro děti takový přínos a také mají mnohdy již problém s úkoly vypomáhat kvůli nedostatečným kompetencím. Proto se množství rodičů dožadovalo plnohodnotné online výuky, která by nestála pouze na přednesu faktů, ale hlavně také na dostatečném vysvětlení učiva, tedy výuce založené na pochopení učiva již v průběhu hodin. Rodiče by se tak v této oblasti vysvětlování učiva nemuseli tolik angažovat a potýkat se s případnými problémy nedostatku kompetencí. Dalším požadavkem rodičů byl také jednotný systém online výuky na jedné platformě pro zlepšení přehledu, zejména pokud se jednalo o rodiny s více dětmi. Nejvíce si ovšem rodiče přáli celkovou lepší komunikaci se školou a také snížení počtu domácích úkolů. (Švaříček a kol., 2020)

1.3.1 Rodiče a škola obecně

V předchozí kapitole byl několikrát zdůrazňován význam přístupu rodičů ke škole, komunikaci se školou a informovanosti o výukovém procesu vlastních dětí. Nejen škola a učitelé, ale i rodiče hrají významnou roli ve školní úspěšnosti žáků. Žáci potřebují pozitivní

zkušenost s výukovým procesem, kterou jim zprostředkovávají rodiče díky svým vlastním zkušenostem a pojetí školy. Rodiče poskytují dětem podporu, motivaci ke školním výkonům a instrukce, jak zacházet s učením, jak se chovat při výuce, na co si dávat pozor, ale také nevědomě předávají svým dětem vzory chování vůči autoritě, postoj ke škole jako instituci i postoj k učení samotnému. Jedná se v podstatě o přenos zkušeností rodičů samotných se školou zejména v jejich raném věku a formované opět pod vlivem postojů a názoru jejich rodičů. S postupnými vzrůstajícími nároky na zapojení rodičů do výuky mimo školu, tedy v rámci domácí přípravy, ještě více vzrostlo časové vytížení rodičů, kteří již tak balancující mezi množstvím nároků všedního dne jako je práce, starání se o domácnost, zajištění aktivního trávení volného času rodiny a další povinnosti. Rodičovské zapojení do výuky začíná právě v poskytnutí bezpečného a zdravého prostředí pro učení a získávání zkušeností, a to již dávno před započítáním školní docházky. K tomu patří právě i předávání zkušeností rodičů s výukou a školou, které je ovlivněno jejich vzpomínkami z dětství. Dalo by se tedy říct, že vztah k učení a škole je již v základu vytvořen dávno předtím, než žák do školy poprvé vkročí. Zda ke škole a školním povinnostem bude dítě přistupovat pozitivně a otevřeně, zda budou vstup do školy provázet významné úzkosti či jestli bude mít dítě problémy s přijímáním autority, to vše ovlivňují rodiče v prvních letech života dítěte. Samozřejmě se nesmí opomenout i osobnost a individualita každého žaka, ale přenos zkušeností a postojů rodičů na děti se v tomto případě významně projevuje zejména v prvním kontaktu se školním prostředím. Rodiče, kteří mají ke škole pozitivní vztah a jsou více zapojeni do výukového procesu, poskytují svým dětem významnou výhodu pro bezproblémovou školní integraci a také školní úspěšnost. (Durisic, 2017)

Mnoho vědců se zabývalo zapojením rodičů do výukového procesu a jeho vlivu na školní úspěšnost žáků, například Epsteinová, která identifikovala 6 základních faktorů rodičovského zapojení do výuky. Jedná se o *plnění základních rodičovských povinností, komunikace rodičů a školy, zapojení rodičů jako dobrovolníků do činnosti školy, zapojení rodičů do domácí přípravy, zapojení rodičů do rozhodování o záležitostech školy a zapojení rodičů do školní komunity*. (Čapek, 2013, str. 13) Plnění rodičovských povinností zahrnuje všechny aktivity, které mají za cíl vychovat šťastné a zdravé děti, které mají potenciál stát se úspěšnými studenty. Na rozdíl od učitelů mají rodiče možnost děti ovlivňovat po celý jejich život, hlavně již od raného dětství, pomáhají dětem v jejich rozvoji, podporují je a

poskytují bezpečné prostředí pro učení a poznávání. Komunikace rodičů a školy probíhá různými způsoby na různých úrovních, učitelé píší poznámky do žákovských knížek a zaznamenávají zde i studijní výsledky (známky), informují rodiče na třídních schůzkách o prospěchu a školní úspěšnosti či neúspěšnosti jejich dětí. Zároveň informovanost rodičů zajišťují obvykle i webové stránky školy, kde je již také možnost sledovat nejen studijní výsledky žáků, ale také různé aktuality jako například rozvrh, konání různých akcí, výletů, třídních schůzek atd. Rodiče informují učitele o zdravotním stavu dítěte a jeho potřebách, ideálně s učiteli rozebírají vhodný styl domácí přípravy a silné a slabé stránky dítěte ve výuce a jakým způsobem na nich pracovat. Dobrovolnická činnost rodičů ve vztahu ke škole zahrnuje výpomoc při různých školních aktivitách, například školních besídkách, sportovních programech, výletech a dalších školou organizovaných akcích. Zapojení rodičů do domácí přípravy je pak asi nejznámější a nejvíce realizovanou rodičovskou aktivitou ve vztahu k výuce. Kromě užšího pojetí, pod které patří školní příprava ve formě pomoci s domácími úkoly, procvičování náročných předmětů nebo vysvětlování nepochopeného učiva zahrnuje i jakékoli další vzdělávací aktivity, které rodiče s dětmi podnikají, například návštěva muzea, divadla, předčítání knih atd. Všechny tyto aktivity pak mají vliv na inteligenční rozvoj dětí a takové rodiny jsou chápány jako na školu orientované, aktivní a podporující rozvoj dítěte. Zapojení rodičů do rozhodování v rámci školy se děje většinou skrze rodičovskou radu školy, která je součástí rozhodovacích procesů. Rodičovská rada by měla reprezentovat zájmy rodičů ve škole. Zapojení do školní komunity zahrnuje například předávání informací ohledně zdravotní, kulturní i sociální podpory v rámci komunity školy a pořádání akcí a programů s nimi souvisejících. (Durisic, 2017) Všechny tyto aktivity a přístup rodičů ke vzdělávání a škole tedy spolutváří i postoj dítěte, který vůči škole zaujme.

Ve své knize *Rodina versus škola* uvádí Rabušičová čtyři základní typy rodičů podle toho, jak se vztahují vůči škole. První je rodič zákazník, který si vybírá školu podle svých představ o výchově, tedy tak, aby nezasahovala příliš do jeho pojetí výchovy dítěte a nedocházelo ke kolizím autorit rodiče a učitele. Škola je vnímána jako instrument k dosažení budoucího lepšího uplatnění, kooperace s rodiči je v tomto případě problematická, protože rodič usiluje o to, aby se škola přizpůsobovala jeho představám, má tendenci podílet se na chodu instituce. Druhý typ je rodič jako partner školy, kde je typické sdílení odpovědnosti a moci mezi školou a rodiči, rodiče přijímají odpovědnost za určité kompetence, jsou ochotní se podílet na

výukovém procesu, od školy také očekávají plnění jejích kompetencí. Třetím typem rodiče je rodič občan, kdy má opět rodič možnost podílet se na výukovém procesu a chodu školy, ale kromě svých práv má také z nich plynoucí povinnosti. Rodiče mohou navrhnout změny ve škole a výuce, ale vyslyšení jsou pouze pokud se také na změnách aktivně podílí a se školou spolupracují, tedy nemohou tyto změny vyžadovat jako se to děje v případě přístupu zákaznického. Posledním čtvrtým typem je typ problémového rodiče, který svou aktivitou komplikuje škole práci, takže ta je obvykle raději, pokud se rodič neangažuje vůbec. Jedná se například o rodiče, kteří si přivlastňují kompetence, které jim nepřísluší. (Rabušicová, 2004)

1.4 Vliv distanční výuky a sociální izolace na žáky a studenty

Dlouhodobý uzávěr škol a domácí karanténa v průběhu pandemie s sebou nesla také negativní dopady na psychické i fyzické zdraví žáků a studentů. Děti byly méně fyzicky aktivní, trávily mnohem více času před televizními i počítačovými obrazovkami, měly špatnou spánkovou hygienu a horší stravovací návyky než v průběhu běžné školní docházky, což mělo v mnohých případech vliv na jejich fyzické i psychické zdraví. Ke zhoršení psychického stavu dětí vedla i domácí izolace a nemožnost vidat se pravidelně se svými vrstevníky. Celkové psychické dopady na žáky a studenty byly poměrně významné, ačkoli se nedá tvrdit, že ve všech ohledech negativní. Mezi největší problémy, které způsobovaly zhoršení psychického stavu žáků a studentů, patřila právě sociální izolace, nemožnost vidat se s vrstevníky a učiteli, nedostatek osobního prostoru (obzvlášť v případě malých bytových prostor rodin), stres z nedostatku informovanosti či obav o zdraví a také případné finanční problémy rodiny způsobené uzavíráním pracovních míst v průběhu pandemie. Výzkumy prokazují, že děti v karanténě vykazují až 4x větší stresové skóre než žáci, než kteří v karanténě nebyli. (Wang 2020)

1.5 Výhody a nevýhody distančního vzdělávání oproti prezenční výuce

Přijetí distanční formy vzdělávání bylo nezbytné vzhledem k pandemické situaci, pokud se chtěla zachovat kontinuita školního vzdělávacího procesu. Přes velkou snahu zkvalitnit distanční výuku však stále nedosahovala a nedosahuje kvalit výuky prezenční. Výzkumy naznačují, že žáci věnují výuce mnohem méně času, pokud je vedena distančně, mají mnohdy problémy s koncentrací na učivo a problémy s motivací k učení. Negativně distanční

výuka postihla zejména mladší žáky základních škol, kteří se ještě stále teprve adaptovali na školní prostředí a své žákovské povinnosti. Distanční výuka také prohloubila rozdíly mezi školně úspěšnými a neúspěšnými dětmi, obzvlášť v případě, že neúspěšným žákům se nemohli v období distanční výuky více věnovat rodiče (například ze sociálně znevýhodněných rodin), pak byli takoví žáci ve výuce oproti ostatním výrazně pozadu. Žáci ze sociálně znevýhodněných rodin navíc neměli často přístup k technologiím nutným k účasti na on-line výuce. Problémem byl i omezený bytový prostor, kdy žáci často neměli svůj klidný kout nebo pokoj, kde by se mohli výuce věnovat, protože například pokoj sdílají se sourozenci, kteří také měli v ten samý čas on-line hodinu. Za takových podmínek je zcela pochopitelné, že se žáci a studenti nemohli plně soustředit na výuku. Podpora rodičů byla v průběhu distanční výuky naprosto stěžejní, a proto opět žáci s nepříznivým rodinným klimatem byli ve výuce znatelně znevýhodněni. Distanční výuka a její úspěch či neúspěch v podstatě ve většině závisel na rodinném prostředí, zda rodina patřila k vyšším sociálním vrstvám a dokázala zabezpečit technické vybavení, zda rodiče měli možnost pracovat z domova (s vyšším vzděláním tato pravděpodobnost stoupala), zda měli čas se dítěti aktivně věnovat, s učením mu pomáhat a zda dokázali dítěti zajistit dostatečně klidné a bezpečné zázemí a podmínky k učení. Tento fakt tedy vede k závěru, že distanční výuka prohloubila rozdíly mezi žáky, kteří kvůli ztrátě prezenční výuky ve škole byli vystaveni naprosto odlišným podmínkám v rámci domácího prostředí. Je nutné ovšem vyzdvihnout i fakt, že mnoho dětí s dobrým rodinným zázemím si svůj školní prospěch zlepšilo, děti introvertní a snaživé také zaznamenaly ve většině zlepšení školní úspěšnosti. Z toho je možné vyvodit závěr, že prezenční výuka více pomáhá právě dětem ze sociálně slabších rodin a všechny žáky více přibližuje průměru co se týče školní výkonnosti, zatímco distanční výuka více pomohla v rozvoji schopným a nadaným samostatným žákům nebo žákům snaživým s dobrým rodinným zázemím. Naopak žáci již dříve neúspěšní nebo žáci se špatným rodinným zázemím se naopak propadli pod průměr. Školní úspěšnost ovšem nebyla to jediné, co bylo distanční výukou ovlivněno. On-line výuka zasáhla i do psychické pohody žáků a studentů a ovlivnila jejich motivaci ke studiu. Žáci a studenti se potýkali často s pocitem samoty kvůli sociální izolaci, kterou často uváděli jako největší nevýhodu distančního vzdělávání. K pocitům osamění se přidal u mnohých i stres, obvykle zejména plynoucí přímo z rodinného prostředí (tenze mezi rodiči, kvůli špatné finanční situaci rodiny, malý prostor a nedostatek

soukromí). U některých se pak rozvinula i stresová porucha či porucha přizpůsobení a také deprese. Nedostatek fyzického kontaktu se spolužáky rovněž výrazně ovlivnil nejen psychickou pohodu studentů, ale také jejich školní výkony. Škola běžně zástava formu sekundární socializace, žáci se učí efektivně komunikovat a spolupracovat při týmových úkolech, což v rámci distanční výuky nebylo dost dobře možné. Nicméně i distanční výuka nabízela možnosti socializace, i když omezené, například zapnuté kamery při výuce dávaly větší možnost vzájemné interakce mezi spolužáky, zároveň se zakládaly různé on-line kluby žáků a studentů, ve kterých mohli pracovat na společných projektech. Obzvlášť pro mladší děti však tyto formy nemohly zcela nahradit fyzický kontakt jak se spolužáky, tak s učitelem. (Di Pietro a kolektiv, 2020)

2 Přístupy užívané k práci s rodinou

2.1 Systemický přístup

Systemické přístupy vychází z kybernetiky, která předpokládá, že za problémy je odpovědný systém, ne jedinec. Rodinu pak chápe také jako systém, který je autonomní a seberegulující, tvoří si vlastní realitu pomocí vzájemné komunikace. Vychází z radikálního konstruktivismu, jehož zástupcem je například antropolog Bateson, který tvrdí, že svět neodhalujeme, ale sami si ho vytváříme. Realita je v jeho pojetí individuální konstrukcí jedince. (Bateson, 2006) Je to přístup, který je úzce spjat i se sociálním konstruktivismem, který představuje myšlenku, že konstruování světa a reality není individuální, ale sociální produkt. Skutečnost lidé vytváří ve vzájemné interakci.

Rodinný systém je charakterizován hierarchií členů, hranicemi, které mezi sebou členové udržují a také udržováním určité homeostázy, tedy dynamické rovnováhy systému. Tento termín zavedl v systemické terapii Walter Cannon, který udržování homeostázy popisoval jako regulační mechanismus korigující odchylky od normy v rámci systému. Tento mechanismus tedy podle něj podporuje odpor ke změně v systému. (Cooper, 2008)

Systémy jsou otevřené, komunikují tedy nejen se svými členy, ale i se světem okolo, dostávají zpětnou vazbu od okolí, což má rovněž vliv na konstruování reality jak jednotlivců, tak i systému jako celku. Systemický přístup tedy klade důraz na komunikaci. Paul Watzlawick uvádí ve své knize 5 základních axiomů komunikace:

1. Není možnost nekomunikovat, veškeré lidské chování je komunikací, i ticho je komunikací.
2. Komunikace má obsahovou i vztahovou úroveň, tedy obsahuje určité sdělení, zprávu, která je obsahem, ale také v sobě nese informaci o vzájemném vztahu komunikujících. Ten může být v souladu se sdělením, ale také si mohou sdělení a vztahová komponenta komunikace vzájemně odporovat.
3. Fázeování komunikace – ačkoli se komunikace může jevit jako nepřerušovaný projev, probíhá v rámci ní fázeování obsahů sdělení, tedy přerušování komunikačního řetězce v závislosti na vztahu komunikujících.
4. Komunikace je verbální i neverbální, verbální nese více obsah samotného sdělení, neverbální pak podává více informací o vztahu mezi komunikujícími.
5. Výměny v komunikaci jsou buď symetrické nebo komplementární. Symetrická komunikace značí rovnoprávný vyrovnaný vztah mezi komunikujícími, komplementární forma pak naznačuje, že jeden z komunikujících je v podřazené pozici a druhý je naopak dominantní.

(Watzlawick, 2011)

2.2 Narativní přístup

Příběhy se nedějí, ale tvoří se v myslích těch, kteří je reprodukují. Narativní vyprávění je spolu se systemickými přístupy ideální metodou pro práci s rodinami, tedy určitým systémem, který společně interaguje a pracuje na utváření vlastního příběhu. Tento příběh je odrazem zpracovávání vnímaného, zpracování vlastních zkušeností a pocitů, je to objektivní vnímaná realita převedená na subjektivní významy. V naraci jde o interpretaci okolních dějů jedincem, který si vytváří svůj osobní příběh, vlastní autobiografii, která je závislá na jeho schopnosti reflektovat sám sebe (svoje pocity, motivy, jednání), ale také reflektovat okolní svět a ostatní subjekty v něm. Osobní příběh pomáhá jedinci tyto zkušenosti třídit a chápat je. Bruner tvrdí, že postupem času se člověk svému vyprávěnému životnímu příběhu přizpůsobí, stane se pro něj jeho jedinou realitou, v podstatě se „vpassuje“ do své narace. Pokud tedy jako posluchač vnímáme vyprávění jiného člověka, zjišťujeme v podstatě jeho přesvědčení o tom, jak vypadá a jaký je jeho život, výpověď je to tedy značně subjektivní. Posluchač sám se pak dopouští množství chyb v interpretaci podle toho, jak on

řečené vnímá a jaký tomu dává význam. Jde tedy o společné utváření významů ve vzájemné interakci. (Bruner, 2004) Pomocí narativního přístupu máme možnost zjišťovat tzv. narativní verzi pravdy, tedy ne objektivní údaje, ale verzi, kterou nám vypravěč předkládá. Není to tak, že by vědomě lhal, nejde o to realitu pozměňovat s nějakým úmyslem například něčeho dosáhnout, sám vypravěč obvykle své verzi příběhu naprosto důvěřuje. Přesto se samozřejmě často stává, že daný příběh má několik naprosto odlišných verzí podle toho, kdo je zrovna vypráví. (Gjuričová, Kubička, 2009)

2.2.1 Konstruování reality v narativním pojetí

Realitu si utváříme podle systemických a narativních teorií v kontaktu s druhými lidmi, v interakci s nimi. Existence určité objektivní reality vně člověka je uznávaná, ale chápána jako nedosažitelná. Člověk se již rodí do světa ostatních lidí, kteří si ve vzájemné interakci tvoří vlastní společné konstrukty reality. Není tedy možné vnímat realitu objektivní, která existuje sama o sobě, ale jediné tu, která se utváří v kontaktu s dalšími lidmi. Jednotlivci externalizují svoje subjektivní vnímání reality, tedy předávají svoje názory a pohled na svět směrem ven do společnosti, zároveň ale přebírají tyto externalizované reality ostatních a internalizují si je jako „objektivní“ realitu. *„Výchozím bodem tohoto procesu je internalizace bezprostřední vnímání či interpretace objektivní události jako události mající význam, tedy jako projevu subjektivních procesů jiného člověka, přičemž zároveň význam tohoto projevu přijmu subjektivně za svůj.“* (Berger, Luckmann, 1999) Neznamena to, že jedinec vždy situaci a chování druhého dokáže správně interpretovat, vždy se v tomto procesu projevuje silně subjektivita vnímání jednotlivých členů společnosti, ale přesto se právě skrze tuto interpretaci vytváří společné významy a společná realita. (Berger, Luckmann, 1999)

Schopnost vyprávět a vyprávění interpretovat je naprosto stěžejní pro porozumění okolnímu světu. Vyprávění příběhů je forma zpracování vlastní zkušenosti, vyjádření osobních názorů, emocí, pocitů, vztahů, která vychází z individuálního chápání souvislostí mezi událostmi a přesvědčení o příčinách a následcích.

2.2.2 Rodinný příběh v narativním vyprávění

Příběh rodiny je utvářen jejími členy ve vzájemné interakci. Každý člen tvoří své vlastní subjektivní příběhy o svém životě, které jsou pak konfrontovány v příbězích ostatních členů rodiny. Vyprávění je tvoření významů. V tomto případě se jedná o společné utváření

významů a reality rodiny. Významní druzí v podobě členů rodiny předkládají svůj pohled na svět jako ten správný, jako objektivní realitu. Konfrontace s realitami (příběhy) ostatních členů rodiny pak vede k další úpravě společného příběhu. Člen rodiny nevypráví jen sám sobě, ale také ostatním členům. Narace tedy může být jak vnitřní, tak vnější. Určité příběhy si členové rodiny nechávají pouze pro sebe, jiné pak prezentují před ostatními členy. Spolu s nimi pak vytváří společnou sociální realitu. Vyprávění rodinných příběhů je zasazeno do určitého času, vyprávíme o minulosti, přítomnosti i budoucnosti. Ve vyprávění existuje určitá dynamika, můžeme ho také měnit, upravovat, příběh není pevně dán, ale proměňuje se. Příběh pomáhá utvářet identitu, a to jak jedince, tak i rodinného systému. Převyprávěný příběh rodiny dovoluje nahlédnout na rodinu jejíma očima, skrze jejich vlastní zkonstruovanou realitu. Ta nemusí nutně odpovídat objektivní pravdě, ale pro rodinu je významný jejich osobní příběh tak, jak ho vyprávějí, což má velký diagnostický význam. Posluchač je pak vystaven tomuto příběhu a jeho úkolem je interpretovat ho tak, aby co nejvíce odpovídal prezentované realitě rodiny. Posluchač ale s příběhem v rámci interpretace zachází také subjektivně, což znamená, že i on se dopouští určitých chyb v interpretacích. (Gjuričová, Kubička, 2009)

2.2.3 Škola a její místo v rodinném příběhu

Jak již bylo v řečeno v kapitole o rodinných systémech, všechna lidská společenství se vyznačují podobnými charakteristikami, například určitou hierarchií, pravidly a strukturou. Významy a konstruovaná realita systému se přenáší do vnějšího světa a zde je konfrontována s realitou jiných systémů a jedinců, se kterými člen rodiny vstupuje do interakce. Toto platí i pro školní prostředí. Do něj jedinec obvykle přichází v období, kdy významy a realitu přejímal a konstruoval převážně pouze s ostatními členy rodiny, což je podstata primární socializace v rodině. Najednou se však tato jeho rodinná realita srazí s množstvím jiných cizích realit a významů v procesu sekundární socializace ve škole. Rodinný příběh si s sebou jedinec nese právě i do prostředí školy, vymezuje se jím oproti ostatním, již má díky němu určité pochopení vnějšího světa, který vnímá právě prostřednictvím svých příběhů. Pomocí příběhů utváříme a chápeme vztahy s ostatními lidmi, vlastní jednání a jeho motivy a také je na základě toho můžeme hodnotit, určovat, co je dobré a co špatné, udělovat významy včetně těch morálních. Dítě je nejprve s těmito významy konfrontováno v rodině a následně také ve

škole. Podle Paula Ricouera je schopnost vyprávět a utvářet příběhy kognitivní schopností. (Crowley, 2003) Pokud tedy se schopností narace budeme zacházet podle této představy, lze odkázat i na vývoj kognitivních procesů u dětí, kterým se zabýval Piaget. Dítě si nejprve tvoří určitá kognitivní schémata, do kterých postupně asimiluje nové poznatky, případně pokud dané schéma již nepostačuje, dítě ho podle potřeby akomoduje. Něco podobného se děje právě i při utváření příběhů a narativního vyprávění, kdy dítě vnímá různé předkládané významy nejprve v rodině, následně i ve škole, konfrontuje je se svými již vytvořenými příběhy a konstrukcemi a dále je utváří. Tento děj vyžaduje aktivitu na straně dítěte. (Piaget, 2010) V osvojování umění vyprávění a tvorby příběhů u dětí můžeme nalézt i náznaky kulturně-historické teorie Vygotského, neboť prostřednictvím příběhů se také předávají kulturní zvyklosti, tradice a modely chování (v kulturně historické teorii nazývané také jako artefakty, které jsou modifikovány a předávány dalším generacím). K tomuto předávání kulturních artefaktů podle Vygotského dochází v kontextu lidské aktivity a postupně se z artefaktů stávají nástroje, které jsou součástí vnitřní reality jedince. (Soukupová, 2012) Lze tedy vidět paralelu mezi pojetím kulturně historického předávání artefaktů a utváření schopnosti narace a tvorby příběhů dětmi v rámci socializace v rodině a škole. Vypravěč příběhu formuje své postavení ve společnosti. Rodinné příběhy, které se týkají školy, jsou často ve formě vzpomínek na školní léta. Ty pak v podstatě utvářejí vztah ke škole a vzdělávání jak jednotlivých členů, tak i rodiny jako celku. Jak již bylo řečeno výše, utváření příběhů podléhá silné subjektivitě a nelze se spolehnout na jeho pravdivost. Jsou to však právě tyto subjektivní významy, které lidé přisuzují různým událostem ve svých příbězích, které nám dovolují nahlédnout na jejich realitu jejich očima. Obzvláště ve vzpomínkách bývají tendence některé zážitky zveličovat, jiným naopak nepřikládat zásadní význam.

EMPIRICKÁ ČÁST

3 Metodologie výzkumu

Vzhledem k charakteru mé diplomové práce jsem si zvolila kvalitativní výzkum. Tento přístup má možnost nejlépe postihnout dynamičnost vztahů a jedinečnost fenoménů. Pracuje také s kontextem situace, není odosobněný. Nevýhodou kvalitativního výzkumu je značná míra subjektivity interpretací, ale v tomto případě výhody tohoto přístupu jednoznačně převýšily jeho negativa. Nemyslím si, že bych byla schopná postihnout tolik individuálních osobních specifíků pomocí kvantitativních metod. Pro svůj výzkum jsem se rozhodla oslovit jednu předem vybranou rodinu, která se sestávala ze dvou členů (matky a dcery), které byly ochotné se do mého výzkumu zapojit. Při hledání vhodné rodiny jsem se nejvíce spoléhala na své okolí, ptala jsem se přátel a známých, zda neznají někoho, kdo by byl ochotný účastnit se mého výzkumu. Ze svého výběru jsem dopředu vyřadila rodiny příbuzných, neboť jsem nechtěla být ovlivněna žádnými předpojatými úsudky o rodině, se kterou budu výzkum realizovat. Nakonec jsem se s vybranou rodinou spojila přes našeho společného známého, který mi poskytl kontakt.

Metodou volby byl pro mě rozhovor ve formě polostrukturovaného interview, kdy jsem si stanovila okruhy témat a některé specifické otázky, kterým bych se chtěla v rámci jednotlivých rozhovorů věnovat. Například v prvním rozhovoru jsem si stanovila základní okruhy v podobě anamnestických údajů, které se přímo vázaly ke zkoumanému tématu, dále jsem si předpřipravila dotazy cílené na zjištění spokojenosti se současným stavem distanční výuky, na její výhody a nevýhody, také jsem měla připravené dotazy na porovnání současné výuky s výukou prezenční. Tyto okruhy byly pro mě v rámci prvního rozhovoru stěžejní, následně byly již přímo při rozhovoru doplňovány dalšími návaznými dotazy, které vyplynuly z kontextu, což je principem polostrukturovaného interview. Kromě rozhovoru jsem také využila při jedné příležitosti vybraných otázek z Michalova projektivního interview, konkrétně z části Kouzelný svět. Tuto techniku jsem si zvolila pouze jako pomocnou metodu, protože jsem měla problémy navázat komunikaci s dcerou a chtěla jsem otázek z Kouzelného světa využít zejména ve smyslu lepšího navázání vztahu a zlepšení

komunikace. Také jsem při dvou rozhovorech využila kresebné metody – kresby dle zadání (volná kresba se zpracováním vlastní osoby, kresba s tematikou školy).

Při interpretaci jsem nejvíce vycházela z narativního přístupu, který dává důraz na vyprávění osobního příběhu a utváření společné reality v rozhovoru, kdy osoba vyprávějící svůj životní příběh plný biografických prvků je brána jako odborník na svůj vlastní život. V příběhu konstruuje svou osobní realitu a má možnost na ni nahlédnout z odstupů. Jedná se v podstatě o organizaci vlastní zkušenosti pomocí vyprávění, pochopení vlastní reality. (Fleming, 2003) Vyprávění je tedy z podstaty věci velice subjektivní, ovlivněné jak vyprávějící, tak interpretující osobou. Při zpracování jsem zvolila metodu zachycení vzorců, která spočívá v nalezení určitých opakujících se témat, která vyvstala v rozhovorech. Tato stěžejní témata jsou pak podrobena analýze na základě získaných dat. (Miovský, 2006) V tomto případě, kdy výzkumný vzorek je představován jednou rodinou, jsem tedy nejprve identifikovala tato témata a poté interpretovala jejich významy pro danou rodinu pomocí všech dat (výroků), které jsem k daným tématům zaznamenala v rámci sběru dat (rozhovorů).

3.1 Výzkumné cíle a otázky

V rámci své diplomové práce jsem se chtěla zabývat tématem distanční výuky a jejího vlivu na jednu předem vybranou rodinu. Chtěla jsem cílit zejména na psychickou a sociální stránku tohoto fenoménu, tedy jak daná rodina vnímá tuto novou formu výuky, jaké jsou na ni názory a pocity, které distanční výuka vzbuzuje, a jak ovlivňuje sociální prostředí rodiny. Snažila jsem se vystihnout, v jaké podobě se dostává distanční výuka do rodinného příběhu. Byla jsem si vědomá toho, že vzhledem ke zvolené výzkumné metodologii se k tomuto základnímu tématu zcela jistě přidají i další, která vyplynou z povahy rozhovoru. Jedním z takových témat jsem doufala že budou právě i rodinné vztahy a specifika dané rodiny, které mi nadále pomohou utvořit potřebný kontext pro zasazení. S tímto vědomím jsem tedy stanovila své výzkumné otázky.

Výzkumné otázky:

1. V čem nejvíce ovlivnila distanční výuka danou rodinu?
2. Jaké výhody a nevýhody distanční výuka pro tuto rodinu přinesla?
3. Jaká je rodinná zkušenost a vztah ke škole a vzdělávání?
4. Jaké vztahy panují v dané rodině? + Osobnost matky a dcery a komunikace v rodině

5. Jaký je rodinný příběh sledované rodiny? + Jak se do tohoto příběhu promítá distanční výuka?

Výzkumnou otázku vztahů v rodině a popis osobností a vzájemné komunikace tedy chápu jako nedílnou součást kontextu nutného pro interpretaci prvních tří výzkumných otázek. Otázka na obecný vztah rodiny ke škole a její zkušenosti se školou a vzdělávacím procesem je zase velice důležitá pro zhodnocení celkového přístupu ke vzdělávání a vzdělávacím institucím, bez této informace by interpretace byla neúplná. První dvě výzkumné otázky pak odpovídají nejvíce primárnímu cíli, který jsem si pro svou diplomovou práci stanovila, tedy posouzení vlivu distanční výuky na danou rodinu a její zhodnocení této formy výuky ve smyslu negativ a pozitiv a nejdůležitější změny, které pro ni zavedení distanční výuky znamenalo. Poslední výzkumná otázka je nejvíce obecná, ale zároveň podstatná a stěžejní, shrnuje v sobě zároveň i odpovědi na předchozí konkrétní otázky, ale hlavně poskytuje celkový pohled na danou rodinu v kontextu rodinného příběhu tak, jak je představen v teoretické části práce. Je zde obsažena i odpověď na to, jakým způsobem je distanční výuka zapracována do rodinného příběhu, jakým způsobem ji rodina konstruuje a jak ji začlenila do svého života.

3.2 Charakteristika vybrané rodiny

Rodina, kterou jsem si pro svůj výzkum vybrala, je neúplná, ve společné domácnosti žije pouze matka s dcerou (9 let). S otcem nežije již od svých 4 let, ačkoli se s ním pravidelně vídá jednou za 14 dní a také o prázdninách. Otec se do výchovy tedy částečně zapojuje. Madlenka má také nevlastního bratra, kterému jsou 4 roky, ale vzhledem k jejich věkovému rozestupu s ním nemá nijak hluboký vztah, nebaví ji si s ním hrát „dětské hry“. Matka s dcerou mají velmi úzký vztah, žijí v malém bytě, kde je problémem nedostatek soukromí. Nedaleko žije také babička, která se velice aktivně zapojuje do výchovy. Nyní s ní žije taktéž prababička. Všechny 4 ženy rodiny jsou si tedy velice blízké, navzájem jsou v častém, téměř denním kontaktu. Jedná se tedy o převažující ženskou rodinnou linii. Matka Madlenky se se svým vlastním otcem vůbec nestýká, k rozvodu jejích rodičů rovněž došlo, když byla ještě dítě, nemá s otcem dobrý vztah, nemá zájem se s ním vídat ani o něm nemá žádné informace. Běžný chod rodiny před zavedením protiepidemických opatření popisovala maminka takto:

M: „Hmm. Tak tam byly teda změny, to určitě jo... takže před koronavirem jsem doprovázela Madlenku, vstávala jsem určitě dřív, třeba ve čtvrt na sedm, abych měla čas udělat svačtinu a sebe připravit, Madlenku jsem budila v sedm a to už tak, že vlastně v 7:28 nám jel autobus takovej šikovnej tady hnedka u baráku, kterej jako jede přímo do Modřan...Madlenka má takovej jako bych řekla takovej chameleonovej způsob toho, že potřebuje se tak jako na nějakou provozní teplotu se dostat, takže ještě chvílku, takže já jí jako přemlouvám, vem si aspoň snídani a aspoň tohle a pak najednou honem honem a už se blíží těch dvacet osm a jede nám autobus a tak jsou trošku nervy no, ale dobrý no...a tak jsem jí doprovázela přímo teda až ke škole, protože ta zastávka Labe nepříjde mi úplně jako bezpečná na to, abych jí tam pustila a dojde si, protože je tam ještě jedna velká křižovatka světelná a je tam takovej bývalý dům učitelů a mládeže, ze kterýho udělali takovej hotel pro všechny možný národnosti a oni se tam jako sdružují a už ráno je vidět, že mají v sobě alkohol nebo drogy a i jako bylo slyšet, že na ty děti taky jako něco... takže takový klidný svědomí, že jsem ji tam doprovodila, tam jsem jí ještě zamávala, ted' nevím jak to bude chtít, jestli ještě bude chtít, abych jí zamávala... a odjela jsem teda do práce... a pak dycky jakoby přemlouvala, aby mohla jít po obědě, aby jí babička vyzvedla po obědě, aby už nemusela do družiny...“

J: „Jo, takže do družiny nechodila?“

M: „Jako jo, já jsem se snažila, aby aspoň do těch tří... ale ani tu třetí jsem jako úplně nezvládala, tak to taky chodila babička vyzvedávat, ale jako tak v ten pátek aby už tam to, tak chodila jako v pátek už po obědě no... takže byla buďto u babičky a já jsem tam jako přijela a nebo si tam ještě udělala úkoly u babičky a přijely sem a čekaly tady na mě“

J: „Jo, takže takhle“

M: „No a pak jsme dělaly co bylo takový... něco volnějšího už bez školy“

J: „A to bylo... třeba v kolik jste se takhle vrátila domů?“

M: „No tak půl pátá“

J: „Půl pátá...hmm... a potom ještě teda byl čas na něco, jako nevím, nějaké aktivity...“

M: „Jo, no nějaké aktivity nebo co bylo potřeba ještě zařídit, no, něco dokoupit“

J: „A když jste takhle ještě něco podnikaly, tak co jste třeba takhle s Madlenkou dělaly po odpoledních?“

M: „Tak třeba jsme se šly tady nějak projít po okolí...probraly jsme, co ve škole...něco dodělaly, uteklo to vždycky, pak zase honem honem už je večer a hygiena...“

J: „Večeře...“

M: „No, takový víc nadupanější to bylo“

J: „Takže takhle při běžném dni, když jste chodila do práce, tak tam asi jako moc čas na nějaký jako že byste třeba hrály hry nebo něco takhle, to asi moc nebylo, že jo?“

M: „Moc ne no“

Rodina tedy měla svůj zajatý stereotyp, který více či méně dodržovala pravidelně každý den. Vzhledem k pracovnímu vytížení maminka neměla tolik možností se dceři věnovat a trávit s ní volný čas, volná odpoledne po škole Madlenka trávila převážně u babičky.

3.3 Metody sběru dat a průběh výzkumu

Mou primární metodou sběru dat byl rozhovor, konkrétně polostrukturované interview. Byla jsem rozhodnutá s rodinou absolvovat minimálně 3 rozhovory v rozmezí zhruba 1 měsíce od sebe. Před každým rozhovorem jsem si stanovila dané okruhy témat, které chci probrat. Měla jsem předpřipravené i některé konkrétní dotazy, ale jinak byl rozhovor veden spíše těmi širšími tematickými okruhy s tím, že následné otázky vyvstávaly v kontextu převážně situačně. Díky této metodě sběru dat jsem tak měla kontrolu nad tím, která témata chci určitě zmínit a neopomenout, ale zároveň jsem se dynamicky mohla přizpůsobovat směru, kterým se rozhovor vydal.

V rámci prvního rozhovoru (8.1. 2021) jsem se asi nejvíce držela struktury tematických okruhů, rozhovor se příliš neodkláněl k jiným tématům. Probírala jsem tedy anamnestická data, školní výuku, vztahy ke škole obecně, školní úspěšnost dcery, její silné i slabé stránky a výhody a nevýhody, které momentálně spatřují v distanční výuce. Vzhledem k tomu, že rozhovor probíhal v domácím prostředí rodiny, která žije v garsoniére a po celou dobu rozhovoru byly přítomné jak matka, tak dcera, rozhodla jsem se nejdříve začít rozhovor s matkou, aby měla čas dcera Madlenka pochopit, že o nic nejde a nemusela být nervózní. Přesto jsem se však musela přizpůsobit stylu komunikace dcery Madlenky, která se mnou do rozhovoru nevstupovala příliš ochotně, ať už to bylo proto, že se styděla nebo z jiného důvodu. Proto jsem v druhé polovině rozhovoru, kdy jsem mluvila s Madlenkou, dávala mnohem větší důraz na témata, která by jí mohla zajímat, například její koníčky a zájmy. Jednalo se o mou snahu vytvoření alespoň částečně důvěrného a bezpečného vztahu, aby se se mnou Madlenka nebála komunikovat při dalším rozhovoru.

Druhý rozhovor (23.2. 2021) jsem opět měla připravené tematické okruhy, ale kromě toho jsem také chtěla dát Madlence prostor se vyjádřit i jinak než jen v běžném rozhovoru, proto jsem se rozhodla využít také kresebnou metodu. Dalším důvodem bylo, že jsem chtěla Madlenku zabavit, zatímco si budu povídat s její maminkou, aby nemusela u našeho rozhovoru jen sedět a poslouchat. Možná i díky tomu nakonec druhý rozhovor byl informačně nejnabitější, s maminkou Madlenky jsem probrala její zážitky se školou z raného dětství, její rodinu a rodinné vztahy a měla jsem i více možnost se doptat na témata, která jsme zmínily již v rámci prvního rozhovoru, ale které jsem potřebovala více rozvést. Kromě kresebné metody jsem na konci tohoto rozhovoru využila i vybraných otázek z Kouzelného světa, které jsem vybrala opět tematicky tak, aby se týkaly rodiny, školy a sebepojetí. Madlenku se mi však i přes to nepodařilo nějak významně rozpovídat.

Třetí rozhovor (1.4.2021) již probíhal spíše v duchu uzavírání témat, která jsem potřebovala ještě probrat, celkového shrnutí již řečeného. Opět jsem využila kresebnou metodu pro Madlenku a také jsem poprosila maminku, zda by mi mohla připravit nějaké fotky z dětství jak svého, tak Madlenky. Doufala jsem, že bych se mohla ještě dozvědět díky nim nějaké další informace o rodině a rodinných vztazích, ale bohužel se toto minulo účinkem. Fotky maminka připravila, ale pouze z dětství Madlenky, ze svého žádné, navíc fotografie neměly přílišnou výpovědní hodnotu.

3.4 Způsob zpracování dat

Rozhovory jsem doslovně přepsala a rozhodla jsem se začít popisem kontextu situací rozhovorů. Rozhovory byly totiž celkem tři a poměrně dobře kopírovaly fáze popisované v rámci poradenských rozhovorů. Proto jsem je i pojmenovala jako fáze seznamovací, poznávací a fáze shrnutí a uzavření. Pro samotnou interpretaci jsem využívala metody zachycení vzorců, která spočívá v nalezení opakujících se témat. To jsem realizovala pomocí značení výroků v záznamech rozhovorů, které mi přišly, že se týkají podobných témat. Tyto skupiny výroků se společným tématem jsem pak rozčlenila do skupin a pojmenovala je dle daného tématu, kterého se týkaly. Na podkladě daných výroků jsem poté zpracovala interpretaci k jednotlivým okruhům témat. Za každým zpracovaným tématem jsem zařadila ještě souhrn těch nejpodstatnějších informací, které z interpretace vzešly. Z tohoto souhrnu podstatných informací, které se z rozhovorů nakonec vykryštalizovaly, jsem byla schopná

zodpovědět své úvodní výzkumné otázky. Samotná interpretace samozřejmě podléhá subjektivitě, nechci tedy tvrdit, že mé výsledky jsou zcela bezchybné, ale své interpretace jsem se v rámci zpracovávání dat snažila vždy podložit konkrétními úryvky z rozhovorů, které mě k takovému tvrzení vedly. Po analýze rozhovorů nakonec vyvstalo celkem 6 stěžejních témat:

1. Vztah ke škole – matka

Toto téma se v rozhovorech vynořilo jako jedno ze základních, neboť při rozebírání distanční výuky a jejího vnímání jsme se přirozeně dostaly i k popisu postojů vůči škole jako celku a vztahu ke škole a vzdělávání. Svůj vztah ke škole a školnímu prostředí maminka vyjadřovala jak v kontextu školní docházky její dcery, tak i srze vlastní zkušenosti se školou z raného dětství. Toto téma sytily jakékoli výroky, které se vůči škole vztahovaly s určitým emocionálním nábojem, jasně vyjádřeným postojem či názorem, které odrážely celkový vztah a přístup ke školnímu prostředí a vzdělávání. Vycházet jsem mohla právě pouze z výroků maminky, dcera její vyjádření nikdy nijak nereflektovala, nepodpořila ani nevyvrátila.

2. Vztah ke škole – dcera

Vztah dcery ke škole bylo další téma, které z rozhovorů přirozeně vyplynulo a bylo také stěžejní pro zodpovězení výzkumných otázek. Toto téma bylo opět syceno názorovými a postojovými výroky vůči škole a procesu vzdělávání, tentokrát z pohledu dcery. Avšak samotná data ve většině nepocházela od dcery samotné, ale opět právě od její maminky, která svou výpovědí nastínila vztah dcery ke škole a vzdělávání. Madlenka se vzhledem ke své málomluvné povaze i k tomuto tématu vyjadřovala velice omezeně, přesto bylo možné i z některých jejích výroků vyvozovat určité závěry ohledně jejího vztahu ke škole.

3. Distanční výuka – matka

Téma vztahu k distanční výuce z matčina pohledu pak dále prohlubovalo informace ohledně postojů vůči škole, ale zaměřovalo se více konkrétně právě na specifickou situaci distanční výuky, která probíhala na místo prezenční výuky v době pandemie. Protože tato forma výuky měla svá specifika, bylo možné postihnout, co přesně mamince na tomto způsobu vyučování vadí a co jí naopak přijde přínosné. Z rozhovorů tak vyplynuly poměrně výrazně výhody a nevýhody distančního vzdělávání tak, jak je vnímala právě matka. Toto téma se opíralo tedy

o konkrétní výroky zaměřené na distanční výuku a opět jsem mohla čerpat hlavně z výpovědi maminky, dcera obvykle jejím vyjádřením pouze přitakávala.

4. Distanční výuka – dcera

Z rozhovorů dále vyplynulo téma, které se týkalo názorů samotné Madlenky na distanční výuku, na její výhody a nevýhody a porovnání s klasickou prezenční školní docházkou. Madlenka sama se vyjadřovala velice minimalisticky, většinu informací jsem opět získala díky výpovědím maminky. Toto téma tedy bylo syceno výroky, které se týkaly vztahu Madlenky k distanční výuce. Byly zde také popsány rozdíly mezi distanční výukou tak, jak probíhala nyní a její formou na počátku zavedení.

5. Vztahy rodinné

Toto téma prostupovalo přirozeně všemi rozhovory a pro celkové pochopení a co nejpřesnější interpretaci výše jmenovaných témat bylo naprosto stěžejní pochopit více právě rodinné vztahy, jejich utváření, rodinné přenosy a postoje vůči ostatním členům rodiny. Rodinné vztahy se v rozhovorech ukazovaly v mnoha výrocích, vztahovaly se k různým členům rodiny, byly někdy vyjadřovány velice konkrétně, jindy pouze v náznacích. Rodinné vztahy se pak promítaly i do ostatních témat, zejména do vztahů k okolí a tím i do vztahu ke škole, spolužákům atd. Nejvíce informací jsem opět obdržela z výpovědi maminky.

6. Vztahy k okolí

Posledním velkým tématem, které vyvstalo v rámci rozhovorů a bylo velice výrazné, byly vztahy rodiny k okolí, tedy případné vztahy přátelské, vztahy s kolegy, spolužáky. Toto téma bylo opět stěžejní zejména kvůli pochopení postojů rodiny vůči lidem z jejich přímého okolí, které zahrnuje mimo jiné právě i školní prostředí. Považuji toto téma za velice významné ve vztahu k následné interpretaci ostatních výše jmenovaných tematických okruhů. Vztahy vůči okolí se odrážely v mnoha výrocích v rámci všech tří rozhovorů, toto téma naplňovaly všechny výroky týkající se vztahů, postojů a názorů na blízké okolí rodiny. V tomto tématu se nejvíce také angažovala i Madlenka, která se často vyjadřovala v kontextu školní docházky o jejích spolužácích a nejlepší kamarádce, která jí chybí a se kterou by se ráda viděla. Značné množství informací jsem se také k tomuto tématu dozvěděla od maminky, ať již formou přímého vyjádření či náznaků.

4 Interpretace rozhovorů

Interpretace rozhovorů je stěžejní částí empirické části práce. Interpretaci jsem se rozhodla rozdělit do několika hlavních kapitol podle zaměření na různé interpretační oblasti. Vzhledem k průběhu všech rozhovorů s maminkou a Madlenkou jsem se rozhodla jako první zařadit interpretaci kontextu situace rozhovorů. Tento přístup jsem zvolila z toho důvodu, že mě již při procházení zapsaných rozhovorů napadlo, že částečně kopírují stádia poradenských rozhovorů. Nebyl zde samozřejmě prostor pro řešení nějakého problému, ale poměrně jasně se dala rozeznat fáze seznamovací, která probíhala v rámci prvního rozhovoru, kdy jsme se s maminkou a Madlenkou skutečně spíše poznávaly, navazovaly kontakt, otázky nešly příliš do hloubky, držely jsme se více striktně tématu školy a distanční výuky než v dalších rozhovorech, aby se nikdo necítil ohrožený příliš osobními dotazy apod. Další fázi jsem pojmenovala hlubší poznávání. Tato fáze odpovídala právě druhému rozhovoru, kdy celková atmosféra již byla mnohem více uvolněná a mohla jsem si tak dovolit klást i osobnější a více do hloubky jdoucí dotazy. Byl dle mého názoru to nejvíce informačně přínosný rozhovor. Třetí a poslední fázi jsem nazvala shrnutí a uzavření. V posledním rozhovoru, kterému tato fáze odpovídá, byla atmosféra již vyladěná na postupné uzavírání témat, všichni jsme si byly vědomi, že je to rozhovor poslední, takže jsem cítila, že se již nikdo nechce pouštět do příliš širokých a hlubších témat, uzavíraly jsme tedy společně ta stará již probraná a shrnovaly jsme, co již bylo dříve řečeno. Každý z rozhovorů tedy probíhal v určité atmosféře a měl svá specifika, což mi přišlo vhodné více rozpracovat a pokusit se interpretovat, jaké okolnosti a podmínky udávaly rozhovorům daný tón. Popis kontextu situace, ve které se rozhovory uskutečnily, mi dopomohl dále i v následné interpretaci, neboť jsem již měla vytvořené jisté povědomí o komunikačních schématech rodiny a jejich vztahování se k mojí osobě a rodinných interakcích v daných podmínkách.

Další kapitola je věnována samotnému rozboru rozhovorů a jednotlivých výroků, které jsou děleny do výše uvedených šesti tematických okruhů, které ze zápisů rozhovorů vyvstaly. Tyto výroky jsou interpretovány a tyto interpretace podloženy citacemi z uskutečněných rozhovorů. Interpretace samotná vychází z principů narativního přístupu, tedy že rodina sama si utváří svůj příběh, který následně předkládá okolí. Utváří si tak vlastní rodinnou

realitu, kterou udržují právě sdílením těchto příběhů navzájem mezi svými členy. V příběhu je možné pozorovat vědomé i nevědomé snahy o přizpůsobení si vlastní reality do ideální podoby, což se může projevovat jako rozpory ve výpovědích. Snažila jsem se v interpretaci tedy nejen vyložit rodinný příběh tak, jak mi byl předkládán, ale rozpoznat i tyto případné rozpory a upozornit na ně, ačkoli rozhodně netvrdím, že všechny moje vyvozené závěry a interpretace jsou správné. Vždy jsem se snažila nabídnout několik interpretačních možností dané problematiky, která z rozhovorů vyvstala. Interpretační část je tedy výrazně subjektivní. Každá citace z rozhovoru byla uvedena se záměrem doložit mé interpretační závěry a byla podrobně popsána. Na konci každého interpretačního tematického okruhu je shrnutí, které zdůrazňuje ty nejvýznamnější aspekty, které se mi dle mého názoru podařilo v dané oblasti postihnout a interpretovat. Tato shrnutí jsou pak podkladem k poslední části interpretace, která je nazvána obraz rodiny.

Obraz rodiny představuje interpretativní ztvárnění rodiny tak, jak jsem ho byla schopná pomocí rozhovorů a jejich následné analýzy a interpretace postihnout. Je to vlastně forma konečného souhrnu všech nejdůležitějších charakteristik rodiny a jejich vztahových sítí, ať již se jedná o vztahy uvnitř rodiny, vztahy k okolí, či vztah ke škole a konkrétně i k distanční výuce. V tomto konečném shrnutí jsem se snažila o co nejkompaktnější pohled na rodinu v kontextu všech již zmíněných témat. Tato kapitola zároveň uzavírá empirickou část této práce.

4.1 Kontext situace rozhovorů

S rodinou, tedy maminkou a dcerou Madlenkou, jsem měla celkem tři rozhovory v období ledna až dubna, mezi kterými jsem záměrně ponechávala zhruba měsíc rozestup. Každý z rozhovorů měl svá specifika vzhledem ke kontextu situace. První rozhovor byl spíše seznamovací a poznávací, ze začátku jsme nejvíce probíraly faktické údaje (například Madlenčin věk, do jaké chodí třídy, školy atd.) a obecně jsme se více držely tématu distanční výuky, cítila jsem, že v této fázi ještě není vhodné se ptát na příliš osobních informací a jít s otázkami více do hloubky. Druhý rozhovor byl naopak informačně nejvíce nabitý, považuji ho za zcela stěžejní pro tento výzkum. Poznávací fáze byla již za námi, a tak jsem si mohla dovolit klást více osobních otázek, navíc jsem měla dojem, že je tomu maminka Madlenky již více otevřená, ačkoli i v tomto případě jsem u některých témat cítila lehčí zdrženlivost.

Třetí rozhovor již byl spíše uzavíráním a doplňováním již získaných informací z předchozích rozhovorů, v podstatě shrnutím již řečeného, což umožnilo lepší náhled a zdůraznění skutečně podstatných informací a dojmů. Přístup Madlenky se v rámci všech tří uskutečněných rozhovorů ovšem na rozdíl od její maminky příliš nevyvíjel, po celou dobu se mnou komunikovala velice sporadicky, pokud reagovala, převážně se jednalo o jednoslovné odpovědi, případně výběr z nabízených možností, které jsem jí já poskytla. Po celou dobu jsem přemýšlela, zda je problém v Madlenčině stydlivosti nebo v mých dotazech, zda jsou jí nepříjemné nebo ji nudí, nebyla jsem schopná tuto příčinu objasnit. Nicméně i získané informace převážně z rozhovoru s maminkou na mne působily v tomto ohledu rozporuplně, neboť jsem měla od ní potvrzeno, že Madlenka je opravdu spíše tišší a stydlivější povahy, avšak s novou kamarádkou Kristýnkou si dovede povídat denně i více jak hodinu a sama ji oslovila s návrhem přátelství, což zase spíše vypovídá o poměrně společenském a družném založení. Pokud bych se tedy měla pokusit o interpretaci těchto rozporů, pak bych se nejspíše přikláněla k tomu, že Madlenka je tišší spíše situačně, než že by to byl přímo její charakterový rys. Navíc vedle mnohem aktivnější a společenské kamarádky může nyní více rozvíjet tyto vlastnosti než dříve, a také jiným způsobem než pouze ve společnosti maminky.

4.1.1 První rozhovor – seznámení

Podmínky rozhovoru:

Madlenka žije sama s maminkou v garsonce, nebylo možné si tedy promluvit v soukromí, rozhovor proto probíhal po celou dobu jak za přítomnosti maminky, tak Madlenky. Seděly jsme u kuchyňského stolu, jako první jsem se rozhodla zařadit anamnestické otázky jako například kolik je Madlence let, kam chodí do školy atd. Záměrně jsem nejprve otázky pokládala mamince, pak teprve jsem se začala doptávat i Madlenky, která je dle popisu maminky poměrně tichá a nesmělá, což se v rozhovoru potvrdilo. Maminka byla velice ochotná a snažila se mi pomoci s rozmluvením Madlenky.

Vzhledem k velice omezenému prostoru malé garsoniéry mají Madlenka a její maminka hodně úzký vztah, momentálně jsou téměř stále spolu, protože je maminka na home-office a Madlenka na distanční výuce. Madlenka je na svůj věk ještě poměrně dětská, je také tišší

a nesmělé povahy, bylo obtížné jí alespoň částečně rozpovídat. Přišlo mi, že je zvyklá, že za ní někdy odpovídá maminka, na tu samozřejmě reagovala o něco více, přede mnou se nejspíš styděla. Nebyla jsem si jistá, jestli otázky, které jí kladu, jí nepříjdou nezajímavé nebo těžké. Po rozhovoru mi ale přišla od maminky zpráva, že ačkoli se to nezdálo, Madlenku prý rozhovor bavil a byla jsem jí sympatická. Madlenka žije sama s maminkou již od 4 let, s tatínkem se vídá obvykle jednou za 14 dní, rodiče jsou rozvedení, ale více o tom maminka mluvit nechtěla. Přišlo mi, že se hodně držela zadání rozhovoru, tedy tématu distanční výuky, k osobnějším věcem se v podstatě nevyjadřovala. V poslední části rozhovoru s Madlenkou jsem se asi nakonec nejvíc snažila vytvořit alespoň nějakou základní důvěru, aby se nebála se mnou mluvit, takže jsem se hodně doptávala na její zájmy, co ráda dělá a co jí baví, ale moc se mi nedařilo ji rozpovídat.

4.1.2 Druhý rozhovor – hlubší poznávání

Druhý rozhovor probíhal dle mého názoru o něco uvolněněji a lépe než ten první. Madlenka sice nebyla o mnoho sdílnější, ale dozvěděla jsem se mnoho zajímavých faktů ze života její maminky, zejména z jejího dětství, které podle jejího popisu nebylo příliš šťastné. Již v raném dětství se setkala s množstvím autorit, které se vůči ní chovaly necitlivě a rodiče byli v mnoha případech příliš emocionálně vzdálení (ať již z vlastního přičinění – řešení jejich rozvodu, který nedával zřejmě příliš prostoru věnovat se dětem, nebo i ne jejich vinou – hospitalizace, kdy byla zcela odloučena od rodičů). Zřejmě proto byla již od mládí zvyklá spoléhat se zejména sama na sebe, mám dojem, že odtud pramení i její nynější přístup k řešení problémů. Z těchto důvodů pak ani nemluvila o šikaně ve škole, což nakonec vyústilo až ve zřejmě zbytečnou operaci slepého střeva. Zajímavé bylo, že se po letech s tímto své mamince svěřila a ta opravdu o ničem netušila. Není si také možné nevšimnout, že se jedná skutečně o silnou ženskou linii, obzvlášť ještě s přistěhováním prababičky k jejich babičce jsou to již 4 generace žen žijící poměrně ve vzájemné blízkosti. Domnívám se, že všechny ženy rodu mají spolu poměrně úzký vztah a jsou na sebe hodně vázané, což je na jednu stranu dobře, na druhou to vypadá, že k sobě nepouští příliš blízko mnoho dalších lidí, rodina se jeví spíše jako uzavřenější. Stále více jsem také nabývala dojmu, že Madlenka, ačkoli je na svůj věk stále poměrně dětská a také tichá, by se ráda pomalu od maminky lehce

odpoutávala (tento dojem jsem získala tentokrát hlavně díky zdůrazňování kamarádky Kristýnky, se kterou si denně volá a nesmírně touží po tom, aby bydlela blíž a mohly by spolu podnikat různé věci). Vyhledala jsem si také hru, o které Madlenka mluvila – Avakin Life, jedná se o simulátor života, postavičky tam mohou dělat téměř cokoli, upravit se, jak chtějí, bavit se s kým chtějí atd... I z toho mám pocit, že je to další snaha Madlenky se více odpoutat a žít si prozatím alespoň virtuálně, a tedy v relativním bezpečí, svůj samostatný život, když v realitě jsou nyní možnosti mít vlastní soukromí velice omezené (maminka, případně babička jsou stále s ní, slyší i všechno, o čem si povídají, když si volají s kamarádkou). Jedná se ale také podle mého názoru i o znamení pomalu se rozvíjející puberty a přání vytvořit si svůj vlastní styl, upravovat se, líčit se, snaha o vytvoření si vlastní identity. Stejně jako při prvním rozhovoru, stále jsem pochybovala, zda se mnou Madlenka nekomunikuje, protože se stydí, nechce mluvit o některých věcech před maminkou nebo jí jsou otázky nepříjemné. Nová nejlepší kamarádka Kristýnka je podle Madlenčiny slov hodně aktivní, což se mi zdálo, že Madlenka obdivuje a že se jí nechá nadchnout pro různé věci. Kristýnka bude zřejmě katalyzátorem dalšího rozvoje Madlenky. Ta se nechá hodně ovlivnit, protože v ní nejspíš vidí něco, co ona sama lehce postrádá (velká aktivita, mnohmluvnost, hodně nápadů a jejich realizace). Zajímavá mi přišla i poznámka maminky o tom, že jim učitelka navrhovala konzultaci s psychologem, z rozhovoru jsem pochopila, že to mělo být nejspíše kvůli nějakým problémům s pozorností, možná také se čtením. Když o to maminka mluvila, mluvila hodně potichu a hodně obecně, aby to Madlenka tolik neslyšela, takže jsem se toho v tomto ohledu příliš nedozvěděla, pouze že maminka i tatínek jsou jednoznačně proti této intervenci. Tuto poměrně silně vyjádřenou averzi vůči pomoci zvenčí lze vykládat různě. Je možné, že Madlenčiny problémy skutečně nejsou výrazné, ale přesto mi neunikl razantní způsob, kterým byla tato možnost maminkou odmítnuta a donutilo mě to k zamyšlení nad důvodem tohoto přístupu k nabídce pomoci. Je možné, že se zde projevil charakteristický povahový rys maminky, kterého jsem si všimla v průběhu rozhovorů, tedy silné potřeby vše zvládnout sama a na nikoho se příliš nespoléhat. A to jak na pomoc z okolí, tak v případě maminky i na pomoc rodiny (jako v případě šikany ve škole, se kterou se doma nesvěřila). Vzhledem k tomu tedy potřeba psychologa může působit jako jakýsi náznak nezvládnutí situace, což je pro maminku nejspíš nepřijatelné. Také zde téměř jistě bude hrát roli nechuť vystavovat dceru nějakému vnějšímu stresoru jako je návštěva

psychologa. Maminka nejspíš nemá na základě vlastních zkušeností v principu přílišnou důvěru v cizí autority, které by jí případně chtěly zasahovat do jejích kompetencí. Navíc vzhledem k tomu, jakým zkušenostem byla ve svém dětství podrobena, nyní se snaží dceru protektivně uchránit od zbytečných zásahů, které by jí mohly jakkoli navodit úzkost či stres. Psychická pohoda dcery je pro ni nejpodstatnější.

4.1.3 Třetí rozhovor – shrnutí a uzavření

S maminkou jsem se týden před konáním samotného rozhovoru domlouvala, že si připraví nějaké rodinné fotografie, které by mohly pomoci Madlenku trochu rozmluvit, poprosila jsem ji, jestli by nemohla najít nějaké fotky z dětství Madlenky i svého dětství, nicméně nakonec si maminka připravila fotografie jen z dětství Madlenky. K fotografiím jsme se dostaly až na samém konci rozhovoru, kdy už byla ale Madlenka unavená a roztržitá, takže se tato metoda bohužel trochu minula účinkem. V průběhu rozhovoru navíc zhruba v polovině přišel mamčin přítel Petr, který do něj sice sám nijak nezasahoval, ale měl velký vliv na Madlenčino chování. Od jeho příchodu byla Madlenka mnohem víc roztěkaná, nedávala pozor, neustále se po něm otáčela, dožadovala se nějaké zpětné vazby. Přišlo mi to zajímavé, protože obvykle seděla spíše tiše u stolu, najednou byla ale mnohem živější, ke konci už poskakovala okolo stolu, snažila se předvádět, už se vůbec nesoustředila, na většinu otázek už odpovídala pouze „nevím“. V této době už spolupráce byla velice obtížná. Opět jsem navíc Madlence zadala nakreslit nějaký obrázek, tentokrát z prostředí školy, Madlenka nakreslila imaginární třídu, kam nezapracovala sama sebe ani své kamarádky, třída působila velice optimisticky až idylicky. Také mi připadalo, že když už se Madlenka k něčemu vyjadřovala, obvykle odpovídala podle toho, co si myslela, že chci slyšet, takže mi často jen přitakávala. Zajímavé bylo, že jsem se teprve v rámci tohoto posledního rozhovoru prvně dozvěděla o existenci přítele Petra, a to ještě víceméně náhodou, když jsem se doptávala na mamčinu blízké kontakty. Jeho příchod mě ale přesto zaskočil. Navíc po celou dobu všech tří rozhovorů jsem získávala dojem, že se jedná o poměrně uzavřenou rodinu, a navíc ženskou linii, do které muži nemají příliš šanci proniknout a není jim dopřáváno příliš prostoru. Ale právě díky této nečekané návštěvě jsem zjistila, že tomu tak úplně není. Přítel Petr představuje nejspíše možnost uniknutí z jinak poměrně svázané ženské komunity, která

je pro tuto rodinu charakteristická. S maminkou jsme ale poměrně úspěšně uzavřely téma distanční výuky, kde se znovu zamýšlela nad přínosy a těžkostmi v období distančního vzdělávání a celkově i nad obdobím karantény.

4.2 Hlavní témata

Na základě všech tří absolvovaných rozhovorů vyvstala níže jmenovaná základní témata, okolo kterých se rozhovory nejvíce točily. Vzhledem k malé sdílnosti Madlenky jsem největší a nejpodstatnější část informací získávala od maminky, proto i názory na školu a distanční výuku z pohledu dcery jsou vlastně subjektivně zkreslené vnímáním maminky, která byla primárním zdrojem informací. Toto je důležité mít na paměti při následné interpretaci. Témata se samozřejmě mnohdy prolínala. V rámci interpretace jsem se rozhodla uvádět i přímé citace z rozhovorů, které dokládají daná zjištění.

4.2.1 Vztah ke škole – matka

K tématu vztahu ke škole z pohledu maminky jsem se dostaly v podstatě až v rámci druhého rozhovoru, kdy jsem se začala zajímat více i o její zkušenosti z dětství se školou obecně. Z rozhovoru jasně vyplynulo, že maminka Markéta neměla se školou pozitivní zkušenost, což dokládá i tento úsek rozhovoru.

„Dobře dobře... a tak chodila jsem do stejný základní školy jako chodí Madlenka, to jsem možná říkala a nechodila jsem tam ráda... Ne ne ne...my jsme se vlastně stěhovali z Brna do Prahy v první třídě a to tak, že asi dva měsíce jsem ještě chodila v tom Brně a pak jsme se zase přestěhovali sem a plus teda ten přízvuk brněnskej, tak nějak ty slovíčka tam úplně nezapadly...a takže trochu takový stresující a ve třetí čtvrtý třídě jsme měli hodně přísnou paní učitelku, takovou ale opravdu takovou jako že za chyby nás chytala jako že za vlasy.... No a takový jako že za ty chyby vás takhle přímo k tomu sešitu a co to tam je... Takže pro mě to bylo hodně takový stresující, pak jsem tam nechtěla chodit, takže jsem předstírala, že mě bolí břicho nebo i mě bolelo z toho stresu, pak nemohli přijít úplně na to co se děje a nakonec jsem skončila s podezřením na chronickou apendicitidu, takže mi kvůli tomu ještě vyndávali a vlastně to nebylo úplně nutný... no takže já jsem byla takový dítě spíš... takový submisivní, utlačovaný nebo takový, možná jako později se sklonem k šikanování, takže tu

základní školu jsem opravu neměla ráda no... Ale přitom jako studijní typ pak se potvr... pak se to rozjelo no a potom střední a vysoká to už paráda.“

Školní start tedy pro ni nebyl vůbec jednoduchý, což poměrně výrazně ovlivnilo její celkový přístup ke škole i v přítomnosti. Dalo by se říci, že tato raná zkušenost se školou dále utvářela výrazně i osobnost maminky Markéty, což se projevovalo nejen v postoji vůči škole, ale i přístupu k řešení problémů. Také měla tato zkušenost velký vliv i na vztahy v rodině. Ačkoli se následující úryvek z rozhovoru týká mnohem více tématu vztahu s rodinou, považují za důležité ho zde zmínit a okomentovat, protože se přímo váže k této popsané zkušenosti a je důležitý pro další interpretaci.

J: „No a rodiče, těm jste se vlastně svěřovala s tím, že... co se ve škole děje a že se vám tam nechce a tak?“

M: „Hmm, no a možná že to nebylo úplně jako... neměli na mě nějaký čas, protože rodiče se rozváděli, takže asi to nějak úplně...úplně to nějak neřešili no...“

.....

J: „Jo, takže to nebylo jednoduchý.... Takže vlastně jste to jako moc doma ani neříkala, takhle že ta škola je taková drsná...“

M: „Hmm hmm jo...jo...no vlastně to byla máma překvapená, že vlastně po letech se dozvěděla maminka, že mi brali svačiny, já jsem byla taková hubená... a že mi brali svačiny no...“

.....

J: „A jak se třeba u vás řešily nějaký jako problémy nebo jako svěřovala jste se jí, radily jste se nebo spíš jako jste si to nechávala pro sebe, když se něco dělo?“

M: „No tak studijní věci jsem si nechávala sama pro sebe, to jako vůbec, ale nějaký osobní tak ano, to velmi, velmi, velmi jsem se svěřovala, dokonce jsme byly spolu na úrovni takový jako kamarádku jsem jí brala“

J: „A ty studijní teda jste jí neříkala... proč?“

M: „Ne takhle... neměla jsem problémy, ale ale prostě jak třeba tady Madlenku musím motivovat, aby něco dělala nebo to, tak to jsem si za tím šla jako sama, takže tohleto vlastně mamka vůbec nevěděla“

.....

J: „No a jak reagovala maminka na to, že jste jí jak jste říkala po letech teprve vyprávěla některý ty věci z té školy?“

M: „Jo, je v šoku... nebo nebo ještě tady se teďka ještě vlastně nad tím teda kroutí hlavou a...že se to takhle jako dozvěděla, že....“

J: „Že to nevěděla...“

M: „Že byli takoví jako agresivní jako no... a nebyla na to taková ta doba ještě, že by jako šikana nebo něco takovýho, se neřešilo.“

Na tomto úryvku jsem chtěla poukázat na to, že školní problémy neměla možnost maminka Markéta se svými rodiči nijak řešit. Jako dítě vnímala, že není vhodné přidělovat rodičům starosti, protože cítila, že v té době řeší množství vlastních problémů, pochopila jsem, že nejspíše hlavně vztahových. Je tedy pochopitelné, že se jako dítě snažila vyhnout se „obtěžování“ rodičů s vlastními problémy, protože měla zřejmě obavu, že by již tak poměrně komplikované rodinné vztahy ještě více zatížila. Řešila tedy vše sama, doma se s potížemi nesvěřovala, ačkoli daná situace byla naprosto nad únosnou hranici toho, s čím se může takto malé dítě samo vyrovnat, což vyústilo až v nejspíše naprosto zbytečnou operaci slepého střeva, protože si rodiče její psychosomatické symptomy neuměli nijak vysvětlit a brali ji tedy místo toho k lékařům, kde se řešil pouze somatický stav, nikoli psychický. Zřejmě na podkladě těchto zkušeností se pak již se studijními problémy doma nikdy nesvěřovala a s matkou je neřešila, ačkoli jinak tvrdí, že jsou si velice blízké a například vztahové problémy spolu probírají. Přesto jsem zde cítila mírný rozpor v tom, že se matce údajně svěřuje se vztahovými problémy a mají velmi blízký vztah, ale přitom právě podstata šikany je také vztahová a o té jí nic neřekla až do své dospělosti. Tento fakt by se dal částečně vysvětlit již zmíněným pocitem přidělování problémů rodičům, ale je také možné, že tento dle maminičiny popisu blízký a vřelý vztah s její vlastní matkou je také odrazem subjektivní reality, kterou si maminka pro sebe vytváří, protože po tomto typu vztahu s matkou toužila. Je možné, že její matka je nablízku fyzicky, ale emocionálně možná ne tak, jak by si to maminka sama přála. Nicméně škola tedy pro ni byla takovým osamělým ostrovem, kdy se naučila, že zde musí zvládnout všechno sama, což se také hodně projevalo i v jejím dalším životě. Na to opět odkazuje další úryvek z rozhovoru, který podle mne velice pěkně ukazuje, že tato zkušenost vedla k nutnosti se hodně osamostatnit a všechny své problémy si v podstatě sama vybojovat.

M: „No nebo dokonce vlastně potom na ty přijímačky jsem to musela dohánět ty dva roky tý fyziky a chemie teda, takže to no, tak...tak to jsem si jako odřekla všechny jiný mimoškolní aktivity a radši sem se tady to... sedla a učila.“

J: „Takže jste se dokázala takhle jako zapřít a jít si za tím...“

M: „Jo jo jo jo, možná že to všechno, to co bylo, tak to ve mně vypěstovalo takovou jako ctižádost, že teda když už si něco to, tak že to prostě chci a že si jdu za tím no... no taková trpělivost no asi.“

J: „Takže prostě jste si řekla tak jak to chci to bude a bylo to tak.“

M: „Jo jo jo... ale i tak jako bavilo no, mě to bavilo...“

Opakovaně jsme se v rozhovorech vracely k tématu samostatnosti, maminka se často vyjadřovala ve smyslu, že vždy brala všechno takové, jak to je, se vším se nakonec dokázala silou vůle vypořádat. Tento její postoj se několikrát promítl i do jejích dalších životních situací než jen v přístupu ke škole. Bylo zjevné, že se skutečně naučila spoléhat převážně sama na sebe. Několikrát se i v kontextu distanční výuky a ostatních protiepidemických opatření vyjádřila tak, že to bere prostě tak jak to je a že se situaci přizpůsobila, stejně jako mnohokrát předtím v jiných situacích. Cítila jsem z ní velkou potřebu samostatnosti a zvládání situací vlastními silami, kdy se nemusí spoléhat na nikoho jiného, a to jak z okolí, tak i z nejbližší rodiny.

Ačkoli je sama maminka dle vlastních slov poměrně cílevědomá, na svou dceru rozhodně nemá co se školních výsledků týče vysoké požadavky. Tento dojem jsem získala na základě několika jejích vyjádření, kdy mluvila o tom, že je ráda, že mají ve třídě paní učitelku, která vyznává stejné zásady, tedy že nikdo nemůže být dokonalý ve všem, je třeba žáky motivovat spíše pozitivně a dávat důraz na to, co se jim daří více, jak na jejich případné neúspěchy. Maminka toto komentovala i v kontextu její zkušenosti z dětství, že je velice ráda, že její dcera vyrůstá v takovém pozitivně laděném školním prostředí a že se nemusí potýkat s obtížemi jako kdysi ona sama na základní škole. Maminka také zmiňovala i nějaké lehčí výukové problémy dcery Madlenky, na které ji měla upozornit právě třídní učitelka, ale rozhodla se je nijak neřešit, protože jí nepřišly závažné a nechtěla Madlenku vystavovat stresové situaci případného vyšetření v poradně. V tomto se shodli i s Madlenčiným tatínkem. I z toho dále vyvozují, že zcela jistě upřednostňuje dceřinu psychickou pohodu před školními výsledky. Neznamená to ovšem, že by jí na prospěchu Madlenky nezáleželo,

její školní výsledky monitoruje a má o nich přehled (větší jak Madlenka sama). Je na její úspěchy také náležitě pyšná a opakovaně je vyzdvihuje. Snaha o psychickou pohodu Madlenky je však zejména konstruována ze zkušeností maminky, vychází z jejího pojetí toho, co je pro Madlenku nejlepší, ne z Madlenčiných skutečných potřeb. Madlenka by dost možná žádným zásahem z vnějšku stresovaná nebyla, maminka tak promítá svoje pocity na Madlenku a snaha ji chránit před okolím vychází především z maminky samotné. Je nejspíš dána i maminčinou tendencí k uzavřenosti před okolím, neochotou nechat si pomoci, její tendencí zvládat všechno samostatně.

Souhrn k této tematické oblasti:

Ohledně vztahu matky ke škole jsem na základě všech získaných informací došla k závěru, že její primární zkušenost se školou ji v mnoha ohledech silně ovlivnila a vedla k utváření její osobnosti i postoje ke škole celkově. Zajímavý je kontrast v přístupu ke škole a školním povinnostem, který zaujala maminka sama osobně a který nyní prosazuje ve vztahu ke své dceři. Ona sama se dle svých slov díky těmto traumatickým zkušenostem ze základní školy více zocelila, získala silnou vůli překonávat překážky a postavit se k nim čelem (vícekrát vyjadřováno jako schopnost umět se přizpůsobit, poradit si, být samostatná). Tento fakt také prezentovala na svém přístupu k dalšímu vzdělávání, kdy se sama dokázala doučit velké množství učiva, protože byla cílevědomá a měla silnou vůli dosáhnout ve škole úspěchu. Naopak ve vztahu k dceři a její škole maminka jednoznačně zastává velice tolerantní shovívavý přístup, kdy klade na první místo dceřinu spokojenost a psychickou pohodu. Školní výsledky jsou podružné, ale ne zanedbávané, maminka má přehled nad školními úspěchy i neúspěchy, má velkou tendenci úspěchy zdůrazňovat a neúspěchy spíše bagatelizovat. Velice si cení přístupu třídní učitelky její dcery, která zastává podobné názory na výuku a snaží se zdůrazňovat silné stránky žáků. Domnívám se, že pokud by se v těchto věcech s paní učitelkou neshodovaly, docházelo by mezi nimi ke kolizím (což se ostatně stalo i v případě nevyžádaného doporučení psychologa). Je zde patrná neochota tolerovat zásahy do vlastních rodičovských kompetencí ze strany školy, zřejmě vyplývající z vlastních nepříjemných zkušeností s autoritami ve škole. Maminka má silnou tendenci ochraňovat svoji dceru před jakoukoli psychickou újmou, stresem či úzkostí, psychická pohoda Madlenky je pro ni vždy na prvním místě. Vztah matka a dcera je v tomto případě

konstruován převážně ochrannitelsky, ale ve skutečnosti nemusí reagovat na reálné potřeby Madlenky. V rámci distanční výuky je tento ochrannitelský styl ještě více podporován právě domácí výukou, nad kterou má maminka Madlenky kontrolu, což jí vyhovuje.

4.2.2 Vztah ke škole – dcera

Madlenčin přístup ke škole a školním povinnostem je dle slov její maminky poměrně laxní, popisuje ji spíše jako flegmatika, známky si dle ní příliš k srdci nebere, s úkoly by ráda byla rychle hotová a proto má tendenci v nich dělat chyby, nerada si po sobě úkoly kontroluje. Maminka také ráda zdůrazňuje, že Madlenka byla vždycky dobrá čtenářka, četla hodně, jen v poslední době už tolik nečte, protože se více začala soustředit na zábavu v podobě digitální, hry na mobilu, videa, fotky atd. Maminka také vyzdvihuje Madlenčinu angličtinu. Naopak jako její slabé stránky označuje matematiku a psaní diktátů. Madlenka přecházela do základní školy s několika dalšími kamarády z mateřské školy, proto neměla dle její maminky žádné větší problémy s adaptací na školu. Madlenka chodí do té samé školy, kam dříve chodila maminka, ale protože je vyučuje dle jejího vyjádření výborná paní učitelka, je s výukou a přístupem na škole spokojená. V následujícím úryvku z rozhovoru popisuje maminka Madlenčinu školní úspěšnost a jak se vyvíjel její vztah k různým předmětům.

M: „Tak ze začátku to bylo teda úplně... to jsem o ničem ani nevěděla ta první třída, druhá tak tam už bych řekla že trošičku, trošičku nějaký problémy s matematikou, a ty jakoby se přenesly do té třetí třídy, ale tím že teda je ta online výuka a že vlastně jsem do toho víc vtažená, že pracuju tady u toho, slyším to, tak jsme myslím i zapracovaly na těch věcech, kde byl jako nějaký nedostatek, tak ne že bych to možná, tak je výhoda, že jsem přesně věděla jako co no.“

J: „A když teda říkáte, že ta matematika úplně nesedla, tak to bylo jako... jak to vypadalo?“

M: „Hmmm... no až začali vlastně takový to nějaký počítání, sčítání, odčítání a malá násobilka, tak to nešla teda úplně svižně a někdy jakoby hádala ty výsledky, ale chce to trénink no.“

J: „A jinak všechno ostatní máte pocit, že se zvládalo dobře?“

M: „Hmm, jo, čeština... taky hodně teda čte, předtím teda četla jakoby sama z vlastní motivace, ale teďka už jí spíš musím do toho jako to, protože paní učitelka taky chce, aby

každý den četli, a tak už jí do toho musím u nutit, protože teď je tendence jako hrát hry no... na mobilu no... “

Z řečeného jsem neusoudila na žádné výraznější problémy v procesu učení, je vidět, že maminka se do výuky dcery také zapojuje, měla jsem pocit, že je v podstatě ráda, že má nyní díky distanční výuce větší přehled nad tím, jak Madlenka nároky zvládá.

Snažila jsem se zeptat se na školu přímo i Madlenky, ale dostávalo se mi víceméně jen jednoslovných nebo velice stručných odpovědí, uvedu zde jako příklad úryvek z prvního rozhovoru.

J: „Tak mi pověz ty, jak se ti líbí ve škole? Nejenom teďko distanční výuka, ale i předtím, jak to máš se školou?..... Chodíš tam ráda?“

Mad: „Jo“

J: „Jo? Líbí se ti tam? A copak se ti tam třeba líbí? Na co se těšíš, když jdeš do školy?“

Mad: „Že budu s kamarádkama“

J: „Jo, takže kamarádky hlavně...“

Mad: „Jo“

J: „Máš jich hodně?“

Mad: „Jo“

J: „A ještě na něco nebo jen kamarádky?.....Tak co třeba paní učitelka, je hodná?“

Mad: „Jo, je hodná“

J: „Je hodná. A na tu se teda taky těšíš nebo tu by ti nevadilo, když bys neviděla?“

Mad: „Taky se těším na učitelku“

J: „Jo? A co třeba nějaký předmět oblíbený, který máš? Je nějaký, kterej tě baví?..... Nebo žádný? Klidně řekni že žádný, jestli žádný...“

Mad: „Je... angličtinu“

J: „Angličtinu máš ráda... hmm.. ještě něco nebo všechno?“

Mad: „A výtvarku“

J: „Výtvarku... ráda maluješ?“

Mad: „Jo“

J: „A co ráda maluješ?..... Třeba morčátko jsi malovala někdy?“ (mají morče doma)

Mad: „Jo“

J: „Jo? To je hezký... takže angličtina, výtvarka... a něco co tě vysloveně nebaví, nemáš to ráda? Nejde ti to?.....To je těžký vymyslet co?Všechno ti jde, všechno baví, jo?“

Mad: „Asi jo...“

M: „Ta matika taky?“

Mad: „Trošku matika“

J: „Jako že tě nebaví nebo že ti nejde nebo...“

Mad: „Moc mě nebaví...“

Toto je klasický příklad mých rozhovorů s Madlenkú v průběhu všech tří rozhovorů, kdy jsem se vždy snažila Madlenky na něco doptávat, ale ta se nikdy sama od sebe nerozmluvila. Musela jsem tedy často využívat techniky navržení možností, někdy jsem také sklouzla k pokládání sugestivních otázek. Z toho, na co mi Madlenka odpověděla, jsem usoudila, že Madlenka pokládá za nejvyšší hodnotu školy hlavně styk s kamarádkami. Což není ani tolik překvapivé, neboť většinu času tráví s rodinou (převážně s maminkou a babičkou) a její nejbližší kamarádky nebydlí nikde v okolí, takže nemají příliš příležitostí se navštěvovat, obzvlášť v době distanční výuky. Tento faktor se v rozhovorech s Madlenkou objevoval velice často, školu bere primárně jako místo socializace, je vidět vysoká touha po vrstevnických vztazích mimo rodinu. V době rozhovorů upřednostňovala kamarádky před kamarády (zřejmě ještě nedospěla do stádia zájmu o druhé pohlaví).

Speciálně jsem se Madlenky doptávala i na náznaky stresu ze školy, ale Madlenka jakýkoli stres spojený se školou odmítala. Její maminka se však do rozhovoru vložila a dle jejích zkušeností má prý Madlenka stres z nečekaných testů či diktátů, který se projevuje psychosomaticky (bolí jí břicho). Zde bych ráda poukázala na podobné stresové psychosomatické reakce maminky a Madlenky. Stejně jako maminka v dětství svou úzkost ze školy a šikany projevovala psychosomatickými příznaky (konkrétně právě bolení břicha), stejně to nyní popisuje u své dcery. Je to nejspíše poddědná tendence reagovat tímto způsobem na stres.

Přesto ale maminka popisuje, že obvykle je Madlence výsledek její práce jedno a nijak zvlášť jí nějaké případné chyby netrápí, v čemž spatřuji lehký rozpor. Madlenka by teoreticky mohla vycítit z maminky, že jí na jejích výsledcích záleží, což by mohlo tento stres

způsobovat, pokud přijmeme jako fakt to, že Madlenka sama se školními výsledky netrápí. Ale zároveň je možné, že stres je vyvolaný převážně úlekem z nečekaných a neplánovaných testů a také z neoblíbené aktivity psaní diktátů, s čímž má Madlenka dle slov maminky asi největší problémy. V jiných předmětech se tedy tento stres vůbec nemusí nijak výrazně projevit. Následující úryvek dokládá vyjádření maminky k tomuto tématu, zároveň je v něm možné poznat i hrdost maminky na úspěchy Madlenky v angličtině (to bylo také opakující se téma). Dále je v tomto úryvku možné vidět i ocenění paní učitelky za její tolerantní a laskavý přístup k výuce.

M: „Ale teďka angličtina to jí teda hodně šlo to poslední v pátek teda, to četla krásně, dostala nějaký jedničky, oni tam sbírají malý jedničky a když je jich víc, tak dostane jednu velkou... ale někdy prostě nedává úplně pozor no.“

J: „Tak to myslím, že všichni...“

M: „Ale ona je taková jako že to chce mít hodně rychle vyřízený a nekontroluje si to a ten výsledek je jí celkem jedno no.“

J: „Hlavně aby to bylo...“

M: „No...“

J: „A ty povinnosti spíš jako odkládá nebo se do nich vrhá?“

M: „Se do nich vrhá, chce to mít rychle“

J: „A tak to je zase dobrý, nebude prokrastinovat, ono to nějak vždycky dopadne.... Takže jako se nikdy třeba nestresovala kvůli známám nebo takhle?“

M: „Ne ne ne... tak ona je takhle vede i paní učitelka, ona vždycky jako říká „ale tak každé umí něco jinýho, že jo, že jako nemůžeme všechno znát, jste děti ještě a každé je omylné“, takže...“

Vzhledem k tomu, že jsem se snažila Madlenku co nejvíce rozmluvit, zkusila jsem jí položit i pár otázek z Kouzelného světa, které mířily především na školu, rodinu a kamarády. Ve vztahu ke škole jsem si hlavně opět potvrdila Madlenčinými odpověďmi svoji předchozí domněnku, že školu bere zejména jako místo socializace a možnosti vzdání se od rodiny. Na otázku Tří přání odpovídala Madlenka, že by si přála chameleona a další dvě odpovědi se již týkaly právě možnosti trávit více času s nejlepší kamarádkou, neboť si přála, aby bydlely blízko sebe a dále aby se otevřela škola, což přímo odporovalo jejímu dřívějšímu tvrzení z toho samého dne, že se jí do školy nechce. Doptávala jsem se jí proto více na důvod,

proč by své poslední přání vyplývala na otevření školy, když předtím tvrdila, že se do ní nechce vrátit. Dozvěděla jsem se (ačkoli pomocí návodných otázek), že je to hlavně proto, že by se tam mohla vidět s Kristýnkou (její momentálně nejlepší kamarádka).

V posledním rozhovoru jsem se pak Madlenky doptávala, zda by chtěla získat znovu ocenění nejlepšího čtenáře, které získala na konci minulého školního roku. Tuto otázku jsem ji položila v kontextu třetího rozhovoru, kdy jsme se probíraly společně s maminkou fotografiemi z Madlenčina dětství a kdy již byl rozhovoru přítomen mamincin přítel Petr. Na Madlence bylo již poznat, že se na rozhovor příliš nesoustředí, byla roztěkaná a odpovídala již spíše podle toho, co si myslela, že chci slyšet. Připadalo mi, že v té chvíli se nejspíš nejvíce projevil její přístup ke škole, respektive k povinnostem, který předtím popisovala maminka, tedy nepozornost, roztržitost, snaha mít to co nejrychleji za sebou. V tu chvíli jsem se stala dle mého názoru jen další povinností, kterou bylo nutné nějak co nejrychleji vyřídit. Proto nejprve bezmyšlenkovitě odpověděla na tuto otázku kladně, ale její mamince se odpověď nezdála stejně jako mně příliš důvěryhodná, a tak se jí zeptala znovu a připomněla jí, že se nemusí obávat mluvit upřímně. Potom Madlenka svou odpověď změnila a prohlásila, že je jí to jedno. Ačkoli se jednalo o jednoznačně návodnou sugestivní otázku, kterou jí maminka přivedla k opravení původní odpovědi, přikláníla jsem se k tomu, že opravená odpověď bude skutečně blíže pravdě.

V rámci posledního rozhovoru jsem se také ještě opatrně vrátila k tématu potíží s psaním, které v předchozím rozhovoru maminka zmínila, ale nechtěla o něm příliš mluvit z obavy, aby jí neslyšela Madlenka. Jednalo se o specifickou výukovou obtíž, na kterou jí upozornila paní učitelka, která Madlence údajně bez vědomí rodičů předložila nějaké nejspíše diagnostické testy poruchy čtení a psaní (alespoň tak jsem to z vyprávění pochopila). Paní učitelka pak dokonce doporučila na základě těchto testů návštěvu psychologa (nejspíše poradny), což maminka rezolutně odmítla. Protože jsem si však nebyla jistá, o jakou výukovou potíž přesně šlo, potřebovala jsem se na ni ještě více zeptat. Následující úryvek z rozhovoru vypovídá o tom, co jsem se dozvěděla.

M: „Já jsem si toho trošku všimla v těch diktátech, že tam se vynechávaly jako... vypadávaly nějaký ty slovíčka, ale říkala jsem si, že ona je taková jako, že to chce mít tak jako všechno rychle hotový, že se k tomu nevrátí už, nezkontroluje si to a vlastně teďka ani nevím, jak ty diktáty jsou, protože to nedělají vůbec... nedělají to teď vůbec, takže ten stav toho teď nevím,

ale jinak všechno to, co jako ta látka se probírá, tak to zvládá, teď dělají slovní druhy, pády dělají, takže když.... Jako potřebuje to samozřejmě jako procvičovat, není to automaticky že by to to... a teďka vyjmenovaný slova po p, tak to bylo několikrát, a to jako už zvládá, zautomatizuje se to a popravdě teda diktát nevím.“

J: „Takže je to jako jen v tom diktátu se to nějak projevuje?“

M: „Já jsem to viděla v tom diktátu, v té psané formě.“

J: „Jo, jinak jako vůbec byste si nevšimla... třeba při čtení nebo takhle?“

M: „Ne ne, to vůbec, čte dobře, čte dobře, vždycky četla hodně.“

J: „Jenom jako jako ty diktáty?“

M: „Četla hodně, teďka teda čeká na narozeniny na Harryho Pottera, zrovna má rozečtenou Alenu v Říši divů a ta jí jako moc nebaví, takže... ale čtenářka byla dobrá... teďka se chystá vlastně napsat čtenářský deník, protože je vedenej, a ona měla vlastně v druhé třídě snad největší počet přečtených knížek z těch dětí... a teď to trošku jako polevilo, čtenářský deník měli ve škole, paní učitelka jim je nechávala na vrátnici, tak si to postupně vyzvedávali, aby to doplňovali, taky tam máme resty ještě, jsem si říkala teďko přes velikonoce že něco uděláme.“

J: „Že se to dožene...“

M: „Takže asi největší ta psaná forma no, kde jsem tak viděla, že... ale říkala jsem si jo, že je z toho, že je taková, chce mít všechno jako rychle hotový.“

Nemohu se příliš vyjádřit ohledně toho, zda výukové obtíže Madlenky v psaní jsou skutečně zanedbatelné nebo ne, ale to ani nebylo mým záměrem toto zjišťovat. Je zde ovšem zcela jasně vidět, že maminka má tendenci výukové potíže spíše zlehčovat, a naopak silně vyzdvihovat silné stránky dcery, což opět odpovídá její tendenci udržovat Madlenku v co největší psychické pohodě a školními výsledky ji nijak nestresovat, a naopak povzbuzovat její sebevědomí. Zde konkrétně se jedná opět o čtení, které spolu s úspěchy v angličtině bylo v rozhovorech často zmiňováno. Současně je toto možné chápat jako zdůvodnění, proč i přes maminčin zájem o dobrý prospěch Madlenky a její vlastní cílevědomost je stále možné podporovat psychickou pohodu a ležerní přístup k učení Madlenky. Maminčino přání po dobrých výsledcích je alespoň v některých předmětech plněno, což jí dodává dobrý pocit.

Souhrn k této tematické oblasti:

Ze všech předložených informací ohledně vztahu Madlenky ke škole jsem získala dojem, že jí skutečně školní výsledky příliš nezajímají, školu bere primárně jako socializační instituci, která jí umožňuje se více odpoutat od rodiny a trávit více času s vrstevníky. Její pracovní styl je spíše zbrklý, chce mít vše brzy hotovo, nerada po sobě věci kontroluje, dělá chyby z nepozornosti, je někdy roztržitá a má problémy s udržení pozornosti. Trend distanční výuky posílil ochranný vztah maminky vůči Madlence, která má nyní ještě větší možnost kontroly průběhu vyučování. Distanční výuka navíc podporuje ležerní přístup vůči škole a školním povinnostem, což Madlence nejspíš vyhovuje a ani maminka to nepovažuje za problém, spíše naopak.

4.2.3 Distanční výuka – matka

Když jsem pokládala mamince otázku na spokojenost s distanční výukou, sama se rozhodla rozdělit svoje vyprávění na období počátku distanční výuky na jaře a nynějšího pokračování na podzim, protože se kvalita distanční výuky měnila v návaznosti na dobu jejího trvání. Zatímco na jaře se všichni museli této nové formě výuky přizpůsobovat za chodu, na podzim už byla její podoba ustálenější a méně chaotická. Maminka v rozhovoru zejména zmiňovala faktor překvapení, protože zavedení distanční výuky nikdo nečekal a nebyl na něj připraven, i ona se tak cítila celou situací zaskočená. Mluvila o tom, že jí připadalo velice náročné skloubit svoje pracovní povinnosti, povinnosti okolo domácnosti, a ještě k tomu zastávat roli učitele, protože v jarním období distanční výuka příliš nefungovala. Maminka sice oceňovala snahu paní učitelky, která průběžně žákům posílala aspoň zadání různých úkolů, ale distanční výuka prostě ještě nefungovala. Výhodu spatřovala maminka v tom, že ona ani dcera Madlenka nemusí brzy vstávat. Celkový dojem z prvního období byl ale převážně negativní s akcentací na nečekanost a nepřipravenost na danou situaci. To ilustruje následný úryvek z rozhovoru.

„Tak jestli bych mohla porovnat jaro a podzim, tak na jaře to bylo úplně takový teda šílený no, jednak nečekaný, že vůbec se ta škola zavírá, to by mě nikdy nenapadlo a taky to, že teda online výuka nebyla vůbec, dostávaly jsme každé den zadání a bylo to v podstatě jenom na mě, plus teda si dělat svoje pracovní činnosti do toho skloubit a pak když přišlo poledne,

tak aby bylo navařeno, takže mi přišlo, že dělám jakoby tři role, a to bylo hodně náročný... Na podzim už začala online výuka opravdu jako že se připojujete a probírajte to s paní učitelkou, a dokonce teďka teda i jídelna je otevřená a můžeme si tam přijít pro jídlo, což je teďka velká výhoda... a co na tom takový plus teda tak, můžeme si pospat teda... “ „takže vlastně taková ta nepřipravenost spíš na to co se stalo na tom jaře to bylo... to je pravda no, my jsme taky vůbec nečekali, že se nám zavře škola, to bylo taky dost nečekaný no... “

Moje následné otázky pak směřovaly k tomu, jak distanční výuka probíhá nyní, zda se stav zlepšil, což maminka potvrdila, zdálo se, že s momentální situací ohledně distanční výuky je převážně spokojená. Několikrát se v rozhovorech pochvalně vyjadřovala k paní učitelce, oceňovala její snahu. Doptávala jsem se tedy speciálně na výhody, které vidí v distanční výuce oproti výuce prezenční a dozvěděla jsem se, že je to právě možnost dohlížet na výukový proces. „... no právě asi to že tomu můžu jako přihlížet a zaměřit se teda jako co... na ty nedostatky, kde je třeba jako potřeba přidat... “. Tato možnost přímé kontroly je umocněna prostorovým rozložením, kdy maminka pracuje u kuchyňského stolu a zhruba metr od ní má svůj pracovní stůl Madlenka, takže není možné alespoň částečně nevnímat, co se odehrává v rámci online hodiny. Maminka také popisovala proces osamostatňování Madlenky v rámci přípravy na online hodiny, kdy ze začátku byla do přípravy maminka hodně zapojená, protože bylo vše nové, později Madlence pomáhala zejména po skončení online hodin s úkoly a nyní již Madlenka funguje víceméně samostatně a pomoc prý potřebuje minimálně. Úkoly ale maminka kontroluje. Nevýhody distanční výuky maminka spatřuje hlavně v chybění kolektivu spolužáků, ale oceňuje, že nyní musí mít na hodině zapnuté kamery, takže se žáci alespoň takto mohou vidět, když spolu komunikují, to vidí jako pozitivum. Několikrát se také maminka vyjádřila ve smyslu, že se prostě dělá, co se dá, což je její typický postoj, který zaujímá k náročným situacím. Nemá potřebu kritiky ostatních, i když jasně spatřuje určité problémy a ví, že by se leccos dalo dělat lépe, obvykle se k tomu postaví tímto způsobem, že se všichni snaží nejlépe, jak dovedou. Na prezenční výuce naopak maminka oceňovala zajištěný strukturovaný režim a kolektiv spolužáků. Distanční výuku dle svých slov bere jako provizorium, ačkoli se její přístup k ní také lehce pozměňoval v rámci rozhovorů. V průběhu druhého rozhovoru jsem měla totiž dojem, že byla maminka s distanční výukou ještě více spokojená, než když jsem s ní mluvila poprvé, zmiňovala nové úpravy zavedené do online hodin a vyjádřila se ve smyslu, že už ani nevidí

nutnost prezenční výuky. „*Tak jako absolutně taková jako nepotřebnost chodit tam prezenčně do té školy... jako aspoň to byly teda ty kamarádky nebo že se těšila do toho kolektivu, ale teď jí nechybí myslím vůbec nic.*“ Informovanost ze strany školy je podle jejího posouzení velice dobrá, oceňuje také, že má snadno možnost kontrolovat průběh výuky.

Souhrn k této tematické oblasti:

Vnímání distanční výuky se rozdělilo na dvě etapy – první jarní období, kdy bylo hodnocení maminkou převážně negativní z důvodu nečekané situace a nepřípravenosti na ni jak ze strany rodiny, tak ze strany školy. Druhé podzimní období bylo naproti tomu maminkou vnímáno již velice pozitivně, měla jsem dojem, že toto je zásluhou zejména snaživé paní učitelky, která výuku neustále zdokonalovala a zkvalitňovala, ale také možnosti kontroly výukového procesu.

Ve vyjadřování maminky jsem pozorovala tendence ke chvále a minimalizaci kritiky, která se projevuje i ve vztahu k ostatním lidem, ne jenom k dceři (všichni dělají co mohou, snaží se, jak se dá atd.). Obzvláště paní učitelky si maminka velice váží, což dávala najevo její častou chválou. Informovanost ohledně dění ve škole hodnotí maminka ještě jako lepší než při běžné prezenční výuce – má přehled o průběhu hodin, Madlenčiných výsledcích, případných výukových obtížích a další informace je možné dohledat na školním informačním systému, takže v komunikaci škola-rodina nevidí sebemenší problém. Získala jsem dojem, že maminka je ráda, když má věci pod kontrolou, což současná situace významně podporuje. Za největší nevýhodu distanční výuky maminka označovala opakovaně chybění kolektivu spolužáků.

4.2.4 Distanční výuka – dcera

Informace o postoji Madlenky k distanční výuce jsem převážně opět získávala přeneseně z rozhovoru s maminkou. Madlenka sama mi ale přesto sdělila alespoň tu podle ní nejzásadnější nevýhodu distanční výuky, kterou ona sama vnímá, a tou je skutečně nedostatek kontaktu se spolužáky, konkrétně zejména s její novou nejlepší kamarádkou Kristýnkou. Několikrát se v rozhovoru vyjadřovala v tom smyslu, že školy si nejvíce cení právě pro možnost kontaktu s kamarády a při pokládání otázek z Kouzelného světa se hned několik přání týkalo možnosti více se vidat s nejlepší kamarádkou (přání, aby bydlela blíže,

přání, aby opět začala škola, i když o výuku jako takovou jí nešlo). Co se týče výuky samotné, z rozhovoru jsem získala dojem, že matematika jí jde lépe při online hodinách než prezenčně ve škole. Důvod mi sice Madlenka nebyla schopná říct, ale maminka se domnívá, že je to proto, že zkoušení neprobíhá individuálně, ale žáci ukazují kartičky s čísly jako výsledky, takže odpadá stres z přímé konfrontace jako při prezenční výuce. Madlenka ve svých odpovědích v rámci všech rozhovorů byla poměrně nekonzistentní, jednou mi řekla, že by do školy chtěla chodit zase raději prezenčně, v dalším rozhovoru už svůj názor změnila a v rámci toho samého rozhovoru na konci opět rozhodnutí obrátila. Tuto nerozhodnost bych mohla interpretovat jako nedostatek zájmu, pokud bych vycházela z tvrzení maminky, že Madlence na škole příliš nezáleží a nepřikládá tedy takové význam tomu, jestli se zrovna učí prezenčně nebo distančně. Také by tyto nekonzistentní odpovědi mohly odpovídat kontextu situace, zda odpovídala Madlenka s myšlenkou na výuku jako takovou nebo spíše na kolektiv spolužáků, který jí chybí. Je také možné, že odpovídala i podle toho, co si myslela, že po ní chci slyšet. Jednotně ale odpovídala vždy na dotaz, co jí chybí při distanční výuce nejvíce, a to byli právě spolužáci. Pokusila jsem se oddělit tedy při rozhovoru školu ve smyslu sociálních kontaktů a školu jako výukovou instituci.

J: „... No a co teďko takhle přes ten počítač, jak se ti to takhle líbí? Chodila bys radši zase do školy nebo ne?“

Mad: „Chodila bych radši.“

J: „Jo? Co ti nejvíce chybí, když nechodíš do školy teďko?“

Mad: „Kamarádky“

J: „Ty kamarádky...“

M: „Je tam legrace ve škole s nima?“

Mad: „Jo“

J: „A když je to jen to učivo, kdybys takhle kamarádky nechala stranou, tak to ti víc vyhovuje takhle přes počítač nebo být přímo ve škole s paní učitelkou? Jak se ti učí líp, co myslíš?“

Mad: „Doma“

Můj dojem tedy je ten, že výuka jako taková vyhovuje Madlence více distanční, pokud od vnímání školy oddělí faktor sociálních kontaktů. Maminka ale zmiňovala, že u počítače Madlenka občas ztrácí pozornost, zasní se. Madlenka tvrdí, že prezenčně ve škole se jí to nestává. Ve škole by si přála více přestávek a ubrat alespoň jednu hodinu. Podle výpovědi

maminky jsem získala dojem, že Madlenka bude mít skutečně lehké problémy se soustředěním v rámci výuky. Madlence také nevyhovovalo časně vstávání do školy, je momentálně raději, že si může přispat. Vstává až těsně před začátkem hodiny, paní učitelka jim posunula výuku o hodinu dříve, než měli začínat podle rozpisu, tuto první hodinu nechává žáky se „rozkoukat“, mohou se při ní nasnídat, povídají si. Teprve poté začne výuková hodina. To Madlence vyhovuje, při prezenční docházce nikdy snídat nestíhala.

Souhrn k této tematické oblasti:

Vztah Madlenky ke škole se mi neposuzoval lehce, protože jsem od ní neměla příliš informací. Nicméně jsem přesvědčená, že Madlenka školu skutečně bere hlavně jako místo socializace a kontaktu s vrstevníky, samotný výukový proces jí buď příliš nezajímá nebo je jí místy nepříjemný (zkoušení, diktáty). Distanční výuka jí pomohla v tom, že odpadl stres z přímé konfrontace při ústním zkoušení, je raději, že může být doma v pohodlí. Hodně jí také vyhovuje nedávno zavedená „nultá hodina“, kdy má čas se doprobudit, nasnídat a popovídat si s paní učitelkou a spolužáky o tom, co je nového. Madlenčin spíše ležerní styl přístupu ke škole a školním povinnostem je při distanční výuce posilován a Madlence dle mého názoru distanční výuka velice vyhovuje právě svojí pohodlností. Madlence tedy nejvíce schází spolužáci, konkrétně stále zmiňovaná kamarádka Kristýnka, jinak by jí asi distanční výuka dle mého názoru nedělala větší problémy.

4.2.5 Vztahy rodinné

Maminka spolu s Madlenkou žijí v garsoniéře na poměrně malém prostoru, jsou tedy spolu téměř neustále v kontaktu, problémem určitě může být nedostatek soukromí. Žijí spolu samy dvě již od Madlenčiných 4 let, ve výchově se silně angažuje i babička Madlenky, která bydlí nedaleko. Kontakt má Madlenka i s otcem, za kterým jezdí některé víkendy a o prázdniny. Otec je již znovu ženatý a Madlenka má mladšího nevlastního bratra. S mladším bratrem dle maminky vychází dobře, ale nemají k sobě nejspíš příliš silný vztah, protože je pro Madlenku příliš malý (jsou mu 4 roky), nebaví jí si s ním hrát. Toto tvrzení jsem ale získala až poté, co jsem se přímo doptala na vztah s bratrem a Madlenka sama mi nebyla schopná odpovědět, takže toto je více interpretace maminky než reálný pohled na vztah nevlastních sourozenců,

ačkoli nevyklučuji, že by to mohla být pravda. Z rozhovoru jsem se dozvěděla, že otec Madlenky se sice snaží do školních povinností také zapojovat, ale díky tomu, že má na Madlenku omezený čas o víkendech, tak je hlavní školní příprava zejména na mamince a případně babičce v průběhu pracovního týdne. Získala jsem na základě rozhovoru dojem, že Madlenka se od tatínka vždycky spíše již těší domů. K zapojení tatínka do výukového procesu maminka na mou otázku odpověděla takto: „*Má jí velmi rád, bere si Madlenku jednou za 14 dní na víkend a jelikož teda si pořídili chaloupku na Vysočině, tak teďka to znamená jezdit celý víkend teda tam, což Madlenka jako dává tak že počítá už potom dny a hodiny, když už pojedou domů no... a že tam je mladší bráška no.*“ Zaujalo mne, že maminka začala tuto větu konstatováním, že tatínek má Madlenku velice rád, působilo to na mě trochu jako utvrzování sebe sama. Každopádně to byl zajímavý úvod odpovědi na otázku, jak se tatínek zapojuje do výuky, působil na mě prostě lehce nepřírozně a šroubovaně. Měla jsem dojem, že maminka sama sebe přemlouvá, že vztah Madlenky s otcem je ideální, ona sama si přeje, aby byl dobrý, protože to tak má být, ale přesto nechtěně zdůrazňuje tento rozpor svým prohlášením.

Vztahy s maminkou a babičkou má Madlenka silné, tráví spolu hodně času, jsou na sebe všichni hodně vázaní. Maminka Madlenky mluvila o tom, že i ona si je se svojí matkou hodně blízká. Zde bych chtěla poukázat na již probrané téma, které naopak vypovídalo o tom, že dříve neměla ke svojí matce tolik důvěry, aby se jí svěřila se šikanou ve škole, což vedlo až k potenciálně zbytečné operaci slepého střeva. Již jsem také zmiňovala v předchozích kapitolách, že tato nechuť ke svěřování měla zřejmě prameny v obavě, že by způsobila problémy rodičům, kteří se již potýkali s vlastními osobními obtížemi ve vztahu, které nakonec i přesto vyústily v rozvod rodičů. Jak jsem se dále dozvěděla, maminka Madlenky nemá ke svému otci vřelý vztah, vůbec se s ním nyní nevidá, nemá o něm informace. Ona ani její bratr neměli o kontakt s otcem zájem. S vlastní matkou tedy uvádí blízký vztah, svěřuje se jí údajně s partnerskými problémy, Madlenka u babičky tráví také hodně času. Maminka o tom říká, že jsou v kontaktu víceméně denně „*A...tak jako asi telefonicky denně a... s tím že teda s Madlenkou má velmi dobrý vztah a bývá u ní a obvykle když jdu teda do práce normálně fyzicky, tak tam přespává, a nebo ona i tu výuku má jeden den u babičky.*“ Ze svého dětství si pamatuje, že s úkoly a dalšími věcmi jí více vždy pomáhala právě maminka, ačkoli na ní neměla zřejmě tolik času, kolik by si přála, protože

se musela ještě starat o jejího o tři roky mladšího bratra. Tento dojem jsem získala z následujícího úryvku rozhovoru.

J: „A když se vám věnovali, tak se vám věnovala spíš maminka nebo tatínek?“

M: „Maminka“

J: „Maminka... jo... a ta se teda jako snažila pomáhat s úkolama nebo takhle?“

M: „Jo, to jo no... ale tak měla co dělat, protože ještě brácha byl starší o tři roky...“

J: „Máte ještě bráchu...“

M: „No... Takže se snažila na tom pracovat.“

Nejen z tohoto úryvku, ale ze všech rozhovorů jsem získala dojem, že maminka skutečně striktně rozděluje otce na toho zlého a špatného z rodičů, se kterým se nikdo z rodiny nechce stýkat, a matku na tu hodnou, která se starala, jak mohla, ačkoli musela dělit pozornost mezi ní a mladšího bratra. Nejsem schopná posoudit, do jaké míry je toto rozčlenění umělé a do jaké míry pravdivé. Nicméně o otci nechtěla maminka mluvit vůbec a o bratrovi sama o sobě také příliš nemluvila, takže jsem nabyla dojmu, že mužská část rodiny nemá pro ženy tohoto rodu příliš velký význam.

Dále ještě maminka zmiňovala nepříjemné prožitky ze svého dětství, kdy byla hospitalizována kvůli astmatickým záchvatům již v raném dětství, což s sebou neslo i dlouhodobější odloučení od rodičů, které špatně snášela. Tuto situaci popisuje následovně.

M: „No ono bylo jako nešťastný ještě úplně od začátku že já jsem měla nějaký ty astmatický potíže už jako kojeneček a takže jsem byla dávaná hodně do nemocnice hospitalizovaná bez rodičů že jo samozřejmě a pak mi doporučili lázně ve třech letech na dva měsíce, v úplně teda izolaci, bez kontaktu rodičů a tam to teda bylo úplně takový takový...to že i v těch třech letech si pamatuju....Pamatuju si takový jako špatný vzpomínky no...“

J: „Aha... jako že vám tam bylo smutno nebo...“

M: „No, i takový...ani ty vychovatelky nebyly úplně hodný a... no... a že jsem se znova jako začala pomočovat, přitom to vůbec už nebyl důvod a takže to vyčítali potom mámě, že nemám hygienický návyky a bylo to tam takový... takže takový... takovej špatnej trošku start, ale dobrý.“

Zde bych chtěla hlavně poukázat na další traumatickou zkušenost s autoritami (nepříjemné vychovatelky), která se také mohla promítnout do vztahu k ostatním životním autoritám. Neurotickými obtížemi trpěla maminka již v takto raném dětství, což mohlo spolu

s dlouhodobým odloučením (hospitalizací) od rodičů také ovlivnit její psychický vývoj a vztah k rodičům. A dále bych pak chtěla upozornit na velice zajímavý obrat ve výkladu na konci vyprávění, kdy maminka tuto nepříjemnou vzpomínku zakončila slovy „*takovej špatnej trošku start, ale dobrý*“. To dle mého názoru vypovídá o obecné snaze každou špatnou zkušenost převádět na pozitivum, něco ve smyslu „ale nakonec jsem to zvládla, takže dobrý“, stejně jako když ze své traumatické školní zkušenosti udělala předpoklad pro získání pozitivní vlastnosti cílevědomosti a silnější vůle.

Z kontextu je již patrné, že rodina je charakterizována blízkou ženskou linií, kterou ještě utvrzuje i prababička, která se nedávno přistěhovala do bytu k babičce Madlenky. Čtyři generace žen této rodiny tak žijí pospolu v těsné blízkosti. I navzdory této již tak silné blízkosti maminka oceňuje období lockdownu jako přínosné v tom, že se s Madlenkou ještě více sblížily, což nebylo v běžném pracovním a školním procesu podle jejích slov dost dobře možné. Popisovala to takto: „*Jo, tak určitě jsme se s Madlenkou užily a já jsme měla větší příležitost do ní úplně proniknout a do jejího myšlení a... a třeba loni jsme hodně chodily jenom tady do přírody jenom tady po lesech, tak jsme pozorovaly to jaro... to bylo takový neskutečný, jak jsme najednou vnímaly ty kytky a ty ptáky různý...*“ Opět bych zde chtěla vyzdvihnout zajímavý výraz „*úplně proniknout*“, neboť si myslím, že to odkazuje na přílišnou blízkost a příliš těsný a svazující vztah. Zejména s pomalu nastupující pubertou je poměrně stěžejní, že každá dospívající dívka musí mít nějaké své soukromí a prostor na osamostatnění a rozvoj své osobnosti. Maminka má často tendenci odpovídat za Madlenku, případně jí klást návodné otázky, což je ale poměrně pochopitelné v situaci, kdy se Madlenka sama nechce vyjadřovat. Nejsem si jistá, zda to tak funguje i za běžných situací. Rodina na mě působí celkově spíše uzavřenějším dojmem.

Kvůli tomu, jak rodina funguje a jak velice blízko si všechny ženy rodu jsou (nejen emocionálně, ale také skutečně fyzicky), jsem získala dojem, že Madlenka nemá zatím příliš prostoru pro osamostatnění se a projevení vlastní osobnosti. Má nedostatek vlastního soukromí, a i kvůli tomu si myslím, že je stále ještě taková více dětská a tichá. Začínají se však u ní projevovat mírné známky počínající puberty, kdy má velký zájem o vzdálení se rodině směrem ke svým vrstevníkům, což primárně řešila jako nejpodstatnější faktor, kvůli kterému by se ráda vrátila fyzicky do školy. Prozatím si svoji potřebu osamostatnění a individuace sytí prostřednictvím telefonátů s novou nejlepší kamarádkou a také hraním

online mobilní hry, ve které může relativně bezpečně prozkoumávat svůj vlastní osobní styl a socializovat se s ostatními vrstevníky, kteří tuto hru také hrají. Maminky jsem se doptávala, zda se o tuto hru nějak více zajímá, zda se o ní s Madlenkou baví, ale ta mi potvrdila, že Madlenka příliš nestojí o to, aby do tohoto virtuálního světa její maminka pronikla.

Při posledním rozhovoru jsem se také dozvěděla, že maminka Madlenky má přítele Petra, se kterým se vídají pravidelně 4x-5x týdně, Madlenka se s ním také zná a dle maminky si velice dobře rozumí, pomáhá jí také s učením a umí ji prý dobře motivovat. Měla jsem tu možnost jejich interakci chvíli pozorovat, neboť přítel Petr přišel na návštěvu ke konci našeho třetího rozhovoru. Bylo velice zajímavé, jak moc mužský element dokázal proměnit chování Madlenky, která byla najednou mnohem více živější, ale také roztěkaná, neustále se po něm otáčela, dožadovala se zpětné vazby, snažila se přitáhnout pozornost. Připadalo mi, že svůj přístup lehce pozměnila i maminka, místo klasického odpovídání za Madlenku ji začala více pobízet k odpovědím („*No tak kde seš tady? No na mě se nedívej!*“) Přítel Petr se příliš do rozhovoru nezapojoval, ale když už ano, pak to bylo v podobě nějaké pobídky Madlenky či vtipného komentáře – například „*Kuňká si tady, kuňká si tady?*“ nebo „*Na mě nekoukej, na mě to napsaný není...*“ nebo „*No soustřed' se, víš že tohle je přijímací pohovor...*“. S Madlenkou tedy určitě nejedná jako s malým dítětem, spíše se k ní vztahuje ve vtipu a poměrně bodře, což Madlenka vnímá nejspíš jako vzrušující změnu a vztahuje se k němu tedy s nadšením.

Souhrn k této tematické oblasti:

Rodina je spíše uzavřenější, obzvlášť ženy mají k sobě hodně blízko, i když vztahy mezi nimi také nemusí být nutně jen pozitivně laděné. Jsou na sebe vzájemně hodně navázané a jsou si zejména fyzicky blízko, je otázkou, jak je to skutečně v rovině emocionální, jak moc hluboké jejich vztahy ve skutečnosti jsou. Mužských elementů v rodině příliš není a pokud by nebylo maminčina přítele Petra, pak by rodina v podstatě fungovala zcela bez mužských členů. Tato vzájemná psychická i fyzická blízkost žen z rodiny je v mnoha směrech podpurná a pozitivní, ale dle mého názoru také může být příliš svazující až lehce nadměrná, neboť je zde problém nedostatku soukromí. Vztah matka – dcera je v případě maminky a Madlenky převážně ochranný ze strany matky.

4.2.6 Vztahy k okolí

Jak bylo zmíněno již v tématu výše, rodina je spíše uzavřenějšího typu. S maminkou jsem v rozhovorech mluvila o tom, co ji nejvíce ovlivnilo v rámci protiepidemických opatření a zjistila jsem, že stejně jako její dceři Madlence chybí nejvíce spolužáci a sociální kontakty mimo rodinu, i ona nejvíce postrádá kontakt s kolegy z práce. Doptávala jsem se na to, zda s kolegy udržuje nějaký pravidelnější mimopracovní kontakt, což maminka negovala.

„Jo, jsem na home-officu, ze začátku to pro mě bylo taky takový trošku stresující, že mě chyběli kolegové a že jsem jako do tý práce chodila ráda no...“

„...a tak jsem tak jako vplula dobře do těch pracovních věcí, že se chodilo přes léto chodilo do práce a v září se chodilo do práce a já jsem říkala „snad už to nepříjde, že se to zavře úplně“, jsem z toho měla trochu strach, že už se to dobře zaběhalo se vším a bohužel to přišlo, tak jsem ještě tak jako v práci oznamovala, že vlastně já jsem tam končila v tý kanceláři jako první, protože jsem tam byla jediná s dítětem, takže to podmiňovalo tady to uzavření té školy, oni tam ještě setrvali... a tak mi to bylo líto no, že jsme tam tak pěkně navázali s těma kolegama a že to dobře klapalo no... a teď je to třeba takový anonymní, že si píšeme dobrý dobrý a třeba úplně nevím, jak se vlastně na to tváří, nevidím to no, tu reakci...“

J: „Ta zpětná vazba že vám chybí...“

M: „Hmm“

J: „A ani třeba s kolegama z práce se třeba nevidíte? Vůbec?“

M: „Ne ne“

J: „Ani si třeba nevoláte nějak přes videohovory nebo?“

M: „No minimálně, to bylo asi tak jednou...a to bylo pracovní ještě.“

J: „Hmm... takže jestli to správně chápu, tak jako nejhůř jste teda takhle snášela to odcizení? Jako kdybyste to takhle měla shrnout, tak to je asi největší problém? Nebo jsem to pochopila špatně? Když tak mě opravte...“

M: „Jo jo jo... to odcizení s těma...jo, že jsem tam chodila ráda no...i včera vlastně jak jsem do tý kanceláře přišla, bylo takový prázdná...“

Vzhledem k této informaci jsem se také dále doptávala na případné kamarádky mimo práci, se kterými by maminka byla v kontaktu, ale opět se mi dostalo negativní odpovědi.

J: „A vy takhle se třeba nevidáte s nějakýma kamarádkama, nevoláte si taky jako Madlenka s nějakýma kamarádkama?“

M: „Ne“

J: „Ne? Takže vlastně jako nejvíc vlastně s těma maminkou a babičkou... a jinak takhle s kamarádkama teda ne?“

M: „Mám přítele ještě no...“

Tyto informace mě vedly k přesvědčení, že kromě pracovních kontaktů žije maminka Madlenky v podstatě v sociální izolaci a neudrhuje aktivní přátelské vztahy mimo rodinu či pracovní prostředí (a i tam s velkou limitací, protože kontakty s kolegy se zdají být přímo vázané k fyzické přítomnosti na pracovišti a mimo něj se tyto vztahy dále nerozvíjejí). Svou izolaci od okolního světa nyní maminka také vnímá spíše negativně, ale zdálo se, že předtím jí tento stav spíše vyhovoval.

J: „Tak to je dobrý... takže kdybyste to měla takhle jako porovnat, tak vy jste říkala, že už si to vlastně neumíte představit se vrátit do toho, jak to bylo předtím... takže teď vám to přijde lepší teda? Jak to je?“

M: „No jako těžko říct... třeba včera jsem se v práci otočila jenom jako tak jako... už jenom jak jsem jela tím autobusem, tak to pro mě bylo takový jako úplně nový jako... říkám jako není to špatný zase jako... že jsem teď taková izolovaná no.“

Nicméně určité náznaky lehčí sociální otažitosti vůči okolí jsem vnímala již v rozhovoru o maminčině dětství, kde mluvila o škole a spolužácích, nicméně nikdy nezmiňovala například nejlepší kamarádku nebo partu, se kterou by ráda pobývala, spíše se vždy vyjadřovala ve smyslu, že ve škole bylo pár lidí, se kterými se dalo mluvit, vyjít. Vztahy mimo rodinu tedy byly spíše chladnější, nepozorovala jsem vytvoření nějakého silnějšího pouta k někomu mimo rodinu, alespoň podle informací, které se mi podařilo z rozhovorů získat.

J: „A kamarády jste tam teda měla na tý základní škole?“

M: „No tak vždycky jsem měla nějaký kamarády no...“

.....

J: „Ale tu zdravotnickou jste teda dokončila?“

M: „No no, tu jsem ukončila a pak jsem šla na přírodovědeckou no“

J: „Hmm... a tam byl kolektiv jaký celkově?“

M: „Tak tam byly... tam byly teda hlavně samozřejmě holky no, takovej holčičí kolektiv, ale dalo se tam najít nějaký typy, který by mi sedly.“

J: „A holčičí kolektiv jenom, to asi není úplně výhoda, co?“

M: „No, nakonec se ukázalo, že není no, zase ten mix je dobrej no.“

Všechna vyjádření o přátelských vztazích maminky v mládí byla takto velice obecná, typu že nějaké kamarády měla nebo že se daly najít nějaké typy, které jí sedly – tato prohlášení mě vedla k myšlence, že si maminka nejspíše nikdy ani v dětství netvořila příliš hluboké přátelské vazby mimo rodinu.

Madlenka je na tom podobně, ale po vztazích spíše touží, což dokládá i její aktivita při utváření vztahu s nynější nejlepší kamarádkou, kterou si vyhlédla v nově příchozí spolužačce. V tomto ohledu prokázala velkou sociální dovednost. O jiných kamarádkách v rámci školy ale Madlenka vůbec nemluvila, je tedy možné, že jiné pevné přátelské vazby se spolužáky také do té doby neměla. Madlenka je nyní ve věku, kdy se snaží od rodiny částečně odpoutat a více času trávit se svými vrstevníky, což se jí příliš nedaří (i díky současnému lockdownu). Z prezenční výuky jí nejvíce chybí právě spolužáci, konkrétně nová nejlepší kamarádka Kristýnka, která se před začátkem koronavirové pandemie přistěhovala a začala chodit s Madlenkou do stejné třídy. Ačkoli Madlenka působí jako tišší a neprůbojná, byla to podle maminky právě ona, kdo oslovil Kristýnku s tím, že by se mohly kamarádit. Mamince prý k tomu řekla, že si dovedla představit, jak se asi musí nová spolužačka cítit, když nikoho nezná. „... to právě jsme si říkaly, že to bylo ještě velký štěstí, že to bylo právě v září ještě otevřený, že jinak by se nespřátelily... Ona mi to říkala, jak to bylo, že ona jí sama oslovila, že ona se tam vlastně přistěhovala a byla tam taková osamělá a že si dokázala představit, jaký to je, a tak jí řekla pojd' jako, budeme se kamarádit, a tak to jako vzniklo no...“ S Kristýnkou si nyní pravidelně volají téměř každý den klidně i hodinu a více a také si píšou zprávy a hrají spolu online mobilní hru, jsou denně v kontaktu. Kristýnka nejspíše sytí Madlenčinu potřebu blízkého vrstevnického vztahu mimo rodinu. Také jsem měla dojem, že na Kristýnce obdivuje vlastnosti, které ona sama tak trochu postrádá, její velkou aktivitu, spontánnost, množství nápadů a společenskost. Má s ní také možnost probírat různá témata, která by už nejspíš s maminkou probírat nechtěla, což je také jedním ze znaků pomalu počínající puberty a vzdalování se rodině. Maminku zřejmě tato výrazná sociální aktivita Madlenky lehce zaskočila, bylo vidět, že není zvyklá, aby udržovala

Madlenka takto intenzivní vztah s někým mimo rodinu. „*Ne, tak určitě, teda tam s tou stou Kristýnou teda no, to mě překvapilo, jak až moc si teda volají teda no, co všechno probírají, čím by chtěly být a klipy vytvářejí.*“

Dříve se Madlenka kamarádila se spolužačkou Emou, ale ta už jí mentálně nestačila (Ema je spolužačka, se kterou se zná Madlenka již od školky, seděly spolu v lavici, trpí mozkovou dysfázií). „*To je spolužačka Ema... to byla nejlepší kamarádka, ale už to skončilo..... Protože Emička trpí teda mozkovou dysfázií a asi by potřebovala asistenta, ale jako dává to... oni se znají od školky a tím že Madlenka je taky uzavřenější a Ema tam se přistěhovali, takže se jí ujmula a vzniklo tam takový navázání, ale už i paní učitelka ve školce říkala, že to není úplně ideální kamarádka pro Madlenku.*“

J: „*Jako že by jí držela zpátky?*“

M: „*Hmm hmm hmm, ale si spolu sedly do lavice, ale opravdu když teda Emička něčemu nerozumí, tak se teda i Madlenky ptá a tak, když jí to vysvětluje...*“

J: „*Tak pak nedává pozor sama...*“

M: „*Hmm hmm... a takže ta vazba... a i vlastně ta Ema přestala už mít takovej ten pokrok i tady v těhletech jako hrách nebo tak... ,,*

„*Hmm, asi už taky probírají víc takový jako holčičí věci než s tou Emičkou...*“ (komentář ke kamarádce Kristýnce)

Madlenka se ještě alespoň podle toho, co mi sdělila, nezajímá o druhé pohlaví, je zatím teprve ve fázi preference stejnopohlavního přátelství s vrstevníky. Kluci ve třídě jí přijdou nezajímaví, baví se o nudných věcech.

Souhrn k této tematické oblasti:

Maminka nejspíše nikdy neuměla a možná ani nikdy nestála o vytvoření blízkých přátelských vazeb mimo rodinu. Spolužáky a kolegy brala jako své přátele, ale aktivně s nimi neudržovala mimopracovní/mimoškolní kontakty, ty se omezují nyní v podstatě jen na místo pracoviště. Nezdá se, že by jí to nějak vadilo, pouze v nynější době protiepidemických opatření a home-office se cítí lehce izolovaná od okolí. Pracovní prostředí je jejím primárním místem socializace mimo rodinu. Stejně tak i pro Madlenku je hlavní možností stýkání se s vrstevníky škola, která jí právě z tohoto důvodu chybí. Madlenka se navíc dostává do věku, kdy se chce více odpoutat od rodiny a vytvořit si blízká přátelství

s vrstevníky. Tuto potřebu jí momentálně naplňuje kamarádka Kristýnka, která je tak trochu jejím opakem (velice aktivní, společenská, nápaditá), se kterou jsou denně v kontaktu, volají si, píšou si zprávy, hrají spolu hry. Mohou spolu také probírat „holčičí témata“. Vše nasvědčuje tomu, že přátelství s Kristýnkou by mohlo být katalyzátorem pomalého nástupu puberty a většího osamostatnění. Ačkoli Madlenka jako největší nevýhodu distanční výuky zmiňovala několikrát odloučení od spolužáků, v podstatě tím ale hlavně myslela vždy zejména Kristýnku, na kterou se zdá být nyní hodně navázána. Otázkou zůstává, zda má i nějaké jiné kamarády a jak moc je ve škole jinak přijímaná, protože o jiných spolužácích příliš nemluvila a byla velice aktivní a odhodlaná hledat kamarádku právě v nově příchozí Kristýnce, což příliš nenasvědčuje o silných vazbách s ostatními spolužáky. Její touha po blízké kamarádce je ale opravdu velká, což pandemická situace odhalila. V tomto ohledu se tedy již nyní odlišuje od maminky, která tyto kamarádské vztahy na škole příliš nevyhledávala.

4.3 Obraz rodiny

Rodina, se kterou jsem výzkum prováděla, sestává z maminky Markéty a dcery Madlenky. Maminka s Madlenkou žijí společně v garsoniére, v blízkosti bydlí také babička Madlenky i s prababičkou, na výchově Madlenky se aktivně podílí. Madlenčini rodiče jsou rozvedení, její otec založil novou rodinu a Madlenka má nevlastního čtyřletého bratra. S otcem se vídá o víkendech jednou za čtrnáct dní, ale nezdá se, že by měli příliš pevný vztah, obvykle se těší již zpět domů. S nevlastním bratrem také nemá vztah příliš navázán, z pohledu maminky je to proto, že je ještě příliš malý a Madlenku nezajímá. Otec se na výchově tedy podílí, ale pouze minimálně, pro běžný běh rodiny není důležitý a v podstatě by se dalo i říct, že by mohl být rodině i na obtíž (Madlenka se musí přesouvat na delší vzdálenost, u tatínka ji to nebaví). Maminka však o této skutečnosti nemluví, vztah Madlenky s jejím tatínkem se snaží prezentovat jako dobrý, protože je to tak správné.

Maminka sama nemá ke svému vlastnímu otci dobrý vztah, není s ním v kontaktu, otec je považován za toho zlého a špatného z rodičů, naopak matka je oceňována a přijímána jako hodný rodič. Maminka si v dětství prošla množstvím traumatických událostí, mezi první patřila dlouhodobá hospitalizace kvůli astmatu v raném dětství. Trpěla pocity osamění

z odloučení a byl to její první negativní kontakt s cizí autoritou, kdy vychovatelky v nemocnici na k ní byly hrubé a chovaly se necitlivě, na což reagovala psychosomaticky, začala se pomočovat. Další z jejích traumatických zážitků a zároveň další silně negativní zkušenost s cizí autoritou se odehrával v průběhu základní školy, kdy byla šikanována učitelkou. Opět se její úzkost a strach projevovovala psychosomaticky, tentokrát bolením břicha. Rodičům se však s tímto problémem nespověděla, jako důvod uvádí, že jim nechtěla přidělovat starosti, protože jich již tak měli dost (v té době panovaly mezi rodiči silné neshody, které nakonec vyústily v rozvod). Maminka tvrdila, že její matka se o ni s bratrem starala, jak v této situaci nejlépe dovedla, ale pozornost k sobě více strhával její bratr, protože byl mladší. Ona tak nechtěla působit další problémy v rodině. Že se něco děje si rodiče všimli pouze ve fyzické oblasti, stěžování si na bolení břicha vedlo k mnohým návštěvám lékařů a následně i k potenciálně zbytečné operaci slepého střeva. Ani v této době se se svými skutečnými problémy maminka rodičům nespověděla. Ačkoli o své vlastní matce mluví hezky a potvrzuje, že spolu mají blízký a vřelý vztah a že se jí se vztahovými problémy svěřuje, je zde velký rozpor v těchto tvrzeních a realitě, která ukazuje, že v tak významné vztahové věci jako byla šikana na škole se matce nespověděla. Vedlo mě to k zamyšlení nad tím, jaký je skutečný charakter jejich vztahu, zda jsou si skutečně blízké nejen fyzicky, ale i na emocionální rovině. Rodina celkově působí skutečně velice semknutě a že jsou si všechny ženy rodu velmi blízké, ale charakter jejich pouta mi přijde nejasný. Vidím ho zejména ve fyzické blízkosti a jakémisi pospolitěm navázání a udržování ženské rodinné komunity, kdy si navzájem pomáhají a udržují toto společenství. Což je samo o sobě poměrně pozitivní, ale nevypovídající o skutečné hloubce vztahů a vzájemné důvěře. Přílišná blízkost může být navíc mnohdy nepříjemná a svazující. Mužský element v rodině téměř nemá prostor. Výjimku tvoří maminčin přítel Petr, který působí jako možnost úniku z tohoto pevného sevření ženské komunity. Přináší s sebou silný mužský element, který má znatelný vliv na chování jak maminky, tak Madlenky.

Všechny negativní prožitky z dětství však maminka považuje za důvod, proč v pozdějším věku dokázala překonat úspěšně spoustu těžkostí a překážek. Její charakteristický rys je právě tendence vše si řešit sama pomocí vlastních sil, nespolehat se na nikoho z okolí a příliš ani z rodiny. Maminka je velmi cílevědomá a má silnou vůli. Vzhledem ke svým zážitkům z dětství má také silnou tendenci svou dceru ochraňovat a stavět její psychickou pohodu

nade vše ostatní. Zároveň je ale možná i díky své výrazné potřebě samostatnosti poměrně izolovaná od okolí. Rodina je spíše uzavřenější. Maminka neměla zřejmě nikdy větší potřebu mimo-rodinných sociálních kontaktů a blízkých kamarádek, tento její rys se projevoval již v mládí, získala jsem dojem, že ani ve škole příliš netoužila po hlubších vztazích se spolužáky, alespoň se tak nikdy nevyjadřovala, většina jejích výroků ohledně spolužáků působila velice chladně a vágně, což mohlo být dáno i kolektivem, ale je zvláštní, že by to tak bylo na každé škole. Navíc i nyní maminka potvrdila, že neudrhuje žádné trvalé hlubší přátelství, nemá žádné kamarádky, se kterými by byla pravidelně v kontaktu nebo se kterými by podnikala nějaké aktivity. Kontakt s okolím jí zajišťuje převážně práce, kde si s kolegy rozumí, ale nemá zřejmě potřebu udržovat s nimi mimo pracovní kontakt. Tato dobrovolná izolace jí až do pandemie nijak nevadila, teprve když byla vytržena z pracovního prostředí, tak se cítila být více izolovaná.

Vztah maminky ke škole silně ovlivnila její negativní primární zkušenost, která vedla k utváření jejích postojů ke škole a vzdělávání. Nyní ve vztahu k dceřině školní docházce k ní má již více pozitivní postoj, a to zejména proto, že si výborně rozumí s Madlenčinou učitelkou, která má na výuku podobné názory jako sama maminka. Ta je sice sama velice cílevědomá, ale na dceru rozhodně nemá vysoké nároky. Je zde možné pozorovat výrazný kontrast v přístupu ke škole a školním povinnostem, který zaujala sama maminka, která svou cílevědomostí a pevnou vůlí dokázala uspět ve škole i přes ztížené podmínky a měla silnou potřebu školní úspěšnosti, a přístupem, který zaujala v tomto ohledu v případě dcery Madlenky. Kvůli vlastním negativním zkušenostem ze školy nyní staví Madlenčino psychické blaho na první místo před školní úspěšností. Neznamena to ovšem, že by jí bylo jedno, jak Madlenka ve škole prospívá, naopak, na její úspěchy je velice hrdá a její výsledky monitoruje, avšak má tendenci zaměřovat se právě více na úspěchy a případné neúspěchy spíše bagatelizovat. Důvodem je právě silná touha dceru ochránit před stresem a úzkostí ze školy. Madlenka nemá zřejmě nijak výrazné problémy s učením, a tak je maminka spokojená, pokud dosahuje alespoň odpovídajících výsledků. Problémy by ovšem nastal v případě, pokud by učitelka nesdílela její výchovné a výukové názory a snažila se jí zasahovat do těchto kompetencí. Podobnou názorovou kolizi zažila již se současnou učitelkou, která doporučila Madlence návštěvu odborníka kvůli údajným problémům s pozorností, což maminka rezolutně odmítla a zdála se návrhem rozhořčená. To opět

potvrzuje její neochotu podřizovat se autoritám a její nesmírnou snahu uchránit Madlenku před z jejího pohledu zbytečným stresem z návštěvy psychologa. Maminka žádný výrazný problém u Madlenky nepozoruje. Škola tedy podle maminky má přistupovat ke každému žákovi individuálně, podporovat ho v jeho úspěších a nebazírovat na neúspěších. Své vlastní negativní zkušenosti se školou tedy převedla do silně ochranného přístupu k dceři.

Distanční výuka nejprve maminku zaskočila, v prvním jarním období ji hodnotila převážně negativně, protože škola ani ona sama na ni nebyly dostatečně připravené. Druhé podzimní období ovšem již hodnotila maminka převážně pozitivně. V rámci distanční výuky má maminka větší pocit kontroly nad situací, což jí z mého pohledu vyhovuje, může přímo pozorovat, jak to Madlence v hodinách jde. Na celé pandemické situaci si maminka hodně cenila možnosti trávit s dcerou více času a lépe se poznat, dle vlastních slov do ní lépe proniknout. Je možné, že Madlenka by ale více stála naopak o větší osamostatnění od maminky. Maminka však byla schopná zohlednit tento faktor a opakovaně se vyjadřovala k tomu, že největší nevýhodou distanční výuky je chybění kolektivu spolužáků. Jinak jí ale kvalita distanční výuky ve druhém období přišla již víceméně srovnatelná s běžnou prezenční výukou a měla jsem dojem, že by jí asi nevadilo, kdyby trvala déle.

Madlenka působí na první pohled jako tiché dítě, na svůj věk vypadá spíše mladší. Měla jsem i přes svou snahu problémy s Madlenkou navázat kontakt, bohužel se mi až do posledního rozhovoru nepodařilo ji více rozmluvit a nejsem si jistá, zda to bylo tím, že se mnou mluvit nechtěla nebo se styděla nebo měla jiný důvod. Madlenka odpovídala na moje otázky převážně jednoslovně, často za ní musela mluvit maminka, případně Madlenka pouze přitakávala mně nebo mamince, takže jsem si nemohla být jistá, zda skutečně souhlasí nebo jen potvrzuje to, co si myslí, že chtějí dospělí slyšet.

Od maminky jsem se o Madlence dozvěděla, že škola pro ni není příliš důležitá, na výsledcích jí moc nezáleží, je dle maminky spíše flegmatik a chce mít hlavně vše brzy hotovo a nemuset se úkoly dlouho zabývat, na kvalitě jí příliš nesejde. Její pracovní styl je zbrklý, často je nepozorná a dělá kvůli tomu chyby, protože si po sobě práci nekontroluje. Maminka ovšem zmiňovala, že má Madlenka občas také psychosomatické problémy jako je bolení břicha, když má psát test nebo diktát, což by tvrzení o absolutním nezájmu o školní výsledky spíše rozporovalo. Je možné, že Madlenka cítí, že mamince na výsledcích přece jen záleží.

Madlenka školu vnímá spíše jako prostředí k socializaci, které jí umožňuje se více odpoutat od rodiny a trávit čas se svými vrstevníky. Distanční výuka Madlence vyhovuje zejména v tom, že jí odpadl stres z ústního zkoušení u tabule (nemusí nutně souviset se stresem ze školních výsledků, ale spíše se sociální fobií vystoupit před třídou). Madlenka je ráda v pohodlí domova, nemusí brzy vstávat a může se u počítače v klidu nasnídat. Naopak její největší nevýhodu vidí v nemožnosti fyzického kontaktu se spolužáky, konkrétně s nejlepší kamarádkou Kristýnkou, na kterou je v poslední době velice navázána.

Ačkoli se Madlenka skutečně projevovala jako tiché a spíše stydlivé dítě, byla schopná se aktivně přičinit při hledání kamarádky, po které nejspíše velmi toužila. Z rozhovorů přímo nevyplývalo, zda měla dříve také nějaké další blízké kamarádky, kromě jedné, která se ale zdála být spíše kamarádkou situační, protože je vedle sebe posadila paní učitelka v první třídě. Z nově přichozí Kristýnky si ještě před propuknutím pandemie stihla udělat nejlepší kamarádku, se kterou jsou v pravidelném kontaktu přes telefon. Maminka se až diví, jak často spolu komunikují. Je zjevné, že Madlenka se v tomto směru od maminky odlišuje a po hlubším kamarádském vztahu skutečně velice toužila. Zároveň jí Kristýnka nabízí neocenitelnou možnost úniku od neustálého kontaktu s maminkou, případně babičkou, tedy z pevného sevření rodiny. Madlenka nemá pro sebe příliš soukromí, byt, ve kterém s maminkou žijí, je opravdu malý, takže v období pandemických opatření spolu byly na výjimky (návštěva babičky) opravu 24 hodin denně. Madlenka s Kristýnkou spolu mohou mluvit o holčičích věcech, hrají spolu také na mobilu hru, která je v podstatě simulátorem života, kde si mohou dělat co chtějí. Přijde mi to jako další důkaz pokusu o vymanění se z rodinného sevření a většího osamostatnění, je to takový únik do virtuální reality, kde si může bezpečně ozkoušet různé aktivity, aniž by byla pod dozorem.

Máme zde tedy rodinu, kterou pojí výrazná fyzická a nejspíš i psychická blízkost a která je charakteristická svou silnou ženskou komunitou, kde muži zaujímají minimální prostor a nejsou pro chod rodiny důležití. Máme zde maminku, která měla obtížné dětství a komplikovaný vztah k rodičům i škole, který se přenesl nyní i do současných vztahů a postojů. Maminka je v důsledku svých zkušeností silnou osobností, která chce mít vždy vše pod kontrolou, chce vše zvládat vlastními silami a nespolehat se na pomoc okolí. Vůči svojí dceři zaujímá silně ochranný postoj, který se projevuje i ve vztahu ke škole a školnímu

prospěchu. Má tendenci dceru ochraňovat před jakýmkoli stresem, zejména tím školním, proto zaujímá k její školní přípravě spíše uvolněný postoj a snaží se vyzdvihovat její školní úspěchy a bagatelizovat neúspěchy. Přesto má zájem na jejím dobrém prospěchu, ale psychickou pohodu dcery staví na první místo. Máme zde dceru Madlenku, která je spíše tišší a méně průbojná, stydlivá, ale zároveň velice stojí o blízký kamarádský kontakt, který ji nejspíše pomůže k většímu osamostatnění se a může být katalyzátorem pomalého přestupu do puberty, který v současném těsném soužití s maminkou mohl být poměrně komplikovaný. Madlenka školu nejspíše nebere jako stresor, vnímá ji jako místo možné socializace a kontaktu s vrstevníky, ve vztahu ke školním povinnostem je spíše lhostejná, zdá se, že její motivace uspět by mohla být hlavně způsobena nevysloveným přáním maminky po její školní úspěšnosti. Její pracovní styl je zbrklý, nepozorný, úkoly si po sobě nekontroluje, což zvyšuje chybovost, ale nevadí jí to, protože zřejmě vnímá, že maminka to nebere jako velkou potíž. Distanční výuka této rodině přinesla možnost uvědomit si jejich potřeby, u Madlenky hlavně velkou potřebu blízkého vztahu s vrstevníkem mimo rodinu a u maminky nejspíše větší pochopení dcery, její osobnosti a jejích přání. Na druhou stranu ale také způsobila větší izolaci rodiny, což hůře nesla jednoznačně právě dcera Madlenka. Mamince dala distanční výuka větší možnost podílet se na chodu výuky a mít výukovou situaci pod kontrolou, což jí vyhovovalo. Madlenka si distanční výuky zase nejvíce cenila pro její pohodlnost a relativní nenáročnost, která podporovala její ležerní přístup ke škole a školním povinnostem.

Diskuze

Distanční výuka zasáhla rodiny i školy nepřipravené, o čemž svědčí množství již provedených výzkumů na toto téma. Konkrétně u vybrané rodiny, která se mnou v rámci mého výzkumu spolupracovala, distanční výuka znamenala v prvním jarním období významnou změnu v běžném denním režimu. Nutnost přizpůsobit svoje pracovní povinnosti a povinnosti okolo domácnosti distančnímu vzdělávání, které předpokládalo velké zapojení rodiče do procesu výuky, byla pro maminku náročná. Distanční výuka zpočátku ještě nefungovala tak, jak v pozdějším podzimním období, ze školy přicházely obvykle pouze jen instrukce s úkoly, největší část zodpovědnosti za výuku tedy připadala na rodiče. Maminka přesto oceňovala snahu paní učitelky. Vzhledem k tomu, že kvalita a možnosti distančního vzdělávání opravdu v počátečním období byla dána zejména schopností rodičů zapojit se do procesu výuky, není překvapující, že tím byli rodiče zaskočeni. (Wang, 2020) Chybělo dostatečné vysvětlování učiva ze strany učitelů, rodiče si tak s učiteli museli vyměnit na toto období místo, což bylo samo o sobě náročné. Ale pokud se ještě k tomu rodiče museli potýkat s dalšími problémy jako například finančními či technickými, nedostatkem času, případně nedostatkem kompetencí k vysvětlení učiva, pak byla tato úloha téměř nemožná. (Švaříček a kol., 2020). Naštěstí vybraná rodina neměla v podstatě žádný z těchto problémů, snad kromě mírného nedostatku času, jak bylo zmíněno výše. Maminka si nestěžovala ani na nedostatečnou komunikaci se školou, naopak oceňovala snahu o co největší zapojení žáků do distanční výuky již v počátečním období, kterou iniciovala jejich třídní učitelka. V tomto ohledu se tak tato rodina mírně vymyká zjištění z jiných výzkumů na téma distanční výuky, kde byla v mnoha případech uváděna jako největší problém nedostatečná nebo nejasná komunikace s rodiči ze strany školy. (Smetáčková, Štech, 2020; Švaříček a kol., 2020; Di Pietro a kol., 2020) Distanční výuka a její úspěch či neúspěch závisel tedy zejména na rodinném prostředí, zda rodiče měli čas se dětem věnovat, zabezpečit dostatečné technické vybavení, kompetentnosti rodičů k zapojení do výuky a zabezpečení příznivých podmínek k učení. S vyšším vzděláním rodičů pravděpodobnost zabezpečení všech těchto důležitých faktorů stoupalo. (Di Pietro a kol., 2020) Není tedy překvapivé, že daná rodina neměla významnější potíže s přechodem na distanční výuku, neboť tyto podmínky splňovala.

V nynějším období byla již maminka s distanční výukou a její podobou plně spokojená. Oceňovala možnost dohlížet na konání distanční výuky a postupné osamostatňování Madlenky v rámci její školní přípravy s možností přímé kontroly, kdykoli je třeba. Jako pozitivum uváděla maminka pozdější vstávání. Jako nevýhodu uváděla zejména nepřítomnost školního kolektivu, i když oceňovala možnost zapnutých kamer při online hodinách, které alespoň trochu nahrazují fyzický sociální kontakt se spolužáky. Jiné nevýhody ovšem maminka neuváděla, nebyla k distanční výuce nijak zvlášť kritická, zdálo se, že až na prvotní období, které jejich rodinu zaskočilo, nezasáhla distanční výuka do jejich života nijak drasticky a rodina ji poměrně dobře zvládá. Fakt, že rodiče ve většině nakonec po počátečních obtížích nároky distanční výuky převážně zvládli, dokládají i výsledky jiných výzkumů (např. Švaříček a kol., 2020). Nicméně v tomto případě byla distanční výuka pro maminku nakonec skutečně spíše pozitivním přínosem, neboť jí možnost kontroly průběhu výuky a možnost trávení více společného času s dcerou vyhovovala. Zároveň to ovšem vedlo i k posilování ochranného přístupu vůči Madlence a podporování jejího ležerního přístupu vůči škole. Madlenka s online výukou také nemá obtíže, distanční výuka jí vyhovuje zejména svou pohodlností a relativní nenáročností. Na distanční výuce jí nejvíce vadí nepřítomnost kamarádky Kristýnky, se kterou by se chtěla pravidelně vídat, což teď nemůže, ale prezenční výuka by to umožňovala. Zdálo se, že je to nespíš hlavní důvod, proč by nechtěla, aby distanční výuka pokračovala i nadále. Nicméně Madlenka se této situaci poměrně dobře přizpůsobila a nedostatek kontaktu vyřešila alespoň pravidelným telefonováním a zprávami s nejlepší kamarádkou. Problém sociální izolace dětí v průběhu distančního vzdělávání je skutečně jedním z nejvýznamnějších negativních faktorů, které distanční výuku doprovázejí. Právě kvůli sociální izolaci a nemožnosti vídat se s vrstevníky u dětí přibylo psychických obtíží jako například deprese a úzkosti. (Wang, 2020)

Největší nevýhodou distanční výuky pro tuto konkrétní rodinu tedy byla jednoznačně právě sociální izolace, která měla největší negativní dopad na Madlenku. Ta se ovšem se situací i přesto dokázala velice dobře vypořádat, hlavně díky dennímu telefonickému kontaktu s nejlepší kamarádkou. Nedostatek času z prvotního období distanční výuky byl již zmírněn díky fungování efektivního online vyučování, kdy velká část povinností souvisejících s výukou byla opět převedena z rodičů na učitele. Výhodou ze strany maminky byla možnost kontrolovat celý vzdělávací proces, mít přehled nad výukou a být více v kontaktu

s Madlenkou. Zajímavé je, že v jiných zdrojích byla rodiči často uváděna nutnost být s dětmi 24 hodin denně v kontaktu jako jeden ze stresových faktorů, který způsoboval neshody a rozepře v rodině. (Apriyanti, 2020) Zde maminka tuto možnost viděla spíše jako výhodu, jak se s dcerou více poznat a možná díky její tendenci mít vše pod kontrolou byla také ráda, že se nemusí o dceru strachovat, když ji má stále na očích. Možnost být s dětmi více v kontaktu a z toho plynoucí potenciál pro zlepšení rodinných vztahů a komunikace byl také ve výzkumech zmíněn. (Wang, 2020) Ačkoli mnohem častěji byly zmiňovány právě neshody plynoucí také z nedostatku soukromí. Madlenka sama viděla výhody distanční výuky nejvíce v pohodlnosti (pozdější vstávání, snídani v rámci první hodiny výuky), a také v méně stresujících formách zkoušení v rámci online hodin (ukazování tabulek s čísli, zkoušení po dvojicích, nemusí se chodit k tabuli). Tato zjištění spíše odporují zdrojům, které naopak zmiňovaly častější zhoršení stravovacích a spánkových návyků, a naopak zvýšení stresorů v období distanční výuky u žáků a studentů. (Wang, 2020) Madlenka připustila, že při online výuce je častěji nepozornější, než když je ve škole.

Celkový vztah ke škole je u maminky dán především její vlastní zkušeností z dětství, která nebyla pozitivní. Funguje zde ukázkově přenos zkušenosti, který je dán konstruováním vlastní reality a jejím zapracováním do příběhu vlastní rodiny. Rodinný příběh plní funkce konstruování reality, minulé příběhy se prolínají se současnými, má funkci předávání zkušenosti. (Bruner, 2004) Primární zkušenost se školou maminku velmi ovlivnila, ona sama získala v kontextu negativních událostí silnou touhu se vzepřít nepříznivým okolím, dosáhnout vytyčených cílů, být samostatná a nespolehat se na pomoc okolí. To se projevilo v mnoha oblastech jejího života, nyní se tento přístup promítá i ve vztahu k její rodině, kdy nesnáší dobře jakékoli nevyžádané zásahy z okolí nebo snahy o pomoc, má tendenci vše řešit sama, dosáhnout všeho svépomocí. Ve vztahu ke své dceři a jejímu vzdělávání však tento přenos zafungoval spíše opačně, neboť zaujala k Madlence silně ochranný přístup, který vychází z její vlastní potřeby bránit dceru před nepříznivým působením okolí tak, jak to zažila ona sama. Vztah ke škole a učení se formuje ještě předtím, než dítě do školy vkročí, právě na základě toho, jaký vztah a jaké zkušenosti má se školou rodič dítěte a jakým způsobem mu tyto zkušenosti předává a komunikuje. (Durisic, 2017) Školní úspěšnost Madlenky je pro ni sice jistým způsobem důležitá, ale její psychické blaho je na prvním místě. Má tendenci její případné neúspěchy bagatelizovat a úspěchy naopak vyzdvihovat,

aby tak ochránila její sebevědomí. Neklade na Madlenku velké nároky, k výuce ji nechává přistupovat spíše ležérně, projevuje velice shovívavý přístup. Přesto má o školních výsledcích přehled, pečlivě je monitoruje, ale dceru do zlepšení nijak netlačí. Madlenka sama má ke škole spíše laxní vztah, školu bere primárně jako místo socializace, možnost odpoutání se od rodiny a utváření vrstevnických vztahů. V řešení školních povinností a úkolů je obvykle nepozorná, zbrklá, práci po sobě nerada kontroluje.

Vztah matky a dcery a jejich komunikace se tedy odehrává zejména z pozice maminky ochránitelky, která svoje konstrukce reality předkládá dceři, která se zdá, že je dosud víceméně pasivně přijímala a asimilovala do vlastní narace, ale nyní se zdá, že se snaží vytvářet si více i vlastní, na mamince nezávislé prostředí, ve kterém může přijímat podněty od jiných lidí (konkrétně kamarádka Kristýnka, která jí otevírá zcela nové možnosti). Rodina je celkově sociálně spíše stažená, uzavřená. Nepěstují příliš vztahy mimo rodinu, na všechno si vystačí převážně samy za dopomoci babičky. Vzhledem k tomu, že konstruování reality v naraci probíhá právě i díky interakci s okolím, nejen se členy rodiny, je zde značné omezení při tvoření příběhu rodiny, který nemá možnost být častěji konfrontován s jinými příběhy a realitami okolí. Já jsem měla možnost vyvozovat své závěry z vnější narace maminky, tedy rodinného příběhu tak, jak jej prezentuje okolí. Těžko říci, jaký má Madlenka přesně na situace názor, protože často za ni odpovídá právě maminka, která jí tak předává svoje pojetí příběhu, pojetí Madlenky samotné a jejího vidění světa. Příběh rodiny tak konstruuje především maminka, která ho přeneseně konstruuje i Madlence. Rodinný příběh se postupem času stává jedinou realitou, člověk se svému vyprávěnému životnímu příběhu přizpůsobí a zapadne tak do vlastní narace. (Bruner, 2004) V tomto případě jde o maminku, která tuto naraci kontroluje. Přesto ale nejde o vědomé pozměňování reality či skutečnou touhu dceři vnucovat svůj pohled, vypravěč svému příběhu obvykle naprosto důvěřuje a skutečně ho pokládá za jedinou realitu. (Gjuričová, Kubička, 2009) Rodina je poměrně pružná, distanční výuku do svého života začlenila relativně bez obtíží. Nyní je to pro ně již nová norma života a nikoli krizová situace, kterou je třeba řešit. Přesto distanční výuka nahrává kontrolnímu systému rodiny a jejímu uzavírání vůči okolnímu světu. Na to však Madlenka výborně reagovala pomocí kamarádky Kristýnky. V rámci distanční výuky také nedošlo z pozice rodiny k žádnému obviňování okolí, naopak spíše k ospravedlňování situace – škola nebyla připravená, snažili se, nyní se to zlepšilo, nyní je to již téměř ideální.

Závěr

Kompletně distanční výuka ve všech ročnících a na všech stupních škol je zcela nový fenomén, se kterým jsme se setkali poprvé v roce 2020. Vzhledem k nedostatku zkušeností a k nečekanosti dané pandemické situace distanční výuka silně nabourala zažitý režim jak školy a učitelů, tak především rodičů a dětí. Rodiče byli nuceni převzít část zodpovědnosti za výuku vlastních dětí a děti se musely vypořádat s nedostatkem kontaktu se spolužáky a zcela změněným režimem dne. Problematika distanční výuky byla od té doby předmětem množství výzkumů, které pokrývaly jak zásadní problémy, které distanční vzdělávání přináší, tak i její případné výhody, a to z pohledu učitelů, rodičů i dětí. Já jsem se ve své práci rozhodla podívat na tuto problematiku očima jedné vybrané rodiny. Výsledky mého výzkumu není možné chápat jako generalizované názory, neboť se jedná právě o pohled jedné rodiny, ale spíše jako sondu do života této rodiny v kontextu distanční výuky. Tedy jakým způsobem se právě tato rodina zvládla vypořádat s nároky na ně kladenými.

K této problematice jsem přistupovala z pohledu narativního přístupu, proto je důležitou součástí této práce právě i příběh rodiny. V teoretické části byla představena distanční výuka, její formy, výhody a nevýhody a také postavení rodiče v distanční výuce. V její druhé části jsem pak představila přístupy, které jsem užívala v rámci empirické části k interpretaci dat. Narativní přístup jsem zvolila jako ideální pro interpretaci dat získaných z rozhovorů, neboť jsem chtěla pohlédnout na rodinu skutečně jejich očima, tedy tak, jak mi sami budou prezentovat jejich rodinný příběh a konstruovanou realitu. Snažila jsem se vždy o co nejvěrnější vystižení rodinného příběhu, a přitom poukazovat na případné rozpory, které jsem v naraci pozorovala.

Výsledkem pak bylo šest témat, která jsem zpracovala a interpretovala, ale také celkový obraz rodiny, který se na základě těchto dat vykryštoval a který byl v podstatě souhrnem všech nejpodstatnějších informací, které z interpretace vzešly. Tento obraz rodiny slouží jako závěr empirické části a spolu s již zmiňovanými tématy zodpovídá také na stanovené výzkumné otázky.

Seznam použitých informačních zdrojů

BATESON, Gregory. *Mysl/příroda: nezbytná jednota*. Praha: Malvern, 2006. Lahvice. ISBN 80-867-0219-7.

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-859-5946-1.

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1

GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2390-7.

JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0096-5.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

NAJBRTOVÁ, Kristina, Jiří ŠÍPEK, Katarína LONEKOVÁ a David ČÁP. *Projektivní metody v psychologické diagnostice: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1260-7.

PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER. *Psychologie dítěte*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-798-5.

RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

SOUKUPOVÁ, Nad'a. *Vědomí a svoboda: L.S. Vygotskij a jeho teorie lidské psychiky*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2012. ISBN 978-80-7308-438-7.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

WATZLAWICK, Paul, Janet Beavin BAVELAS a Don D. JACKSON. *Pragmatika lidské komunikace: interakční vzorce, patologie a paradoxy*. 2., rev. vyd., 1. v Newton Books. Brno: Newton Books, 2011. Gaia. ISBN 978-80-87325-00-1.

Internetové zdroje:

APRIYANTI, Chusna. *Distance learning and obstacles during Covid- 19 outbreak*. *Jurnal Ilmiah Pendidikan Dasar*. 2020, 7(2), 68-83. ISSN 2685-211X. Dostupné z: doi:10.30659/pendas.7.2.68-83

BRUNER, Jerome. *Social Research: An International Quarterly*, vol. 71 no. 3, 2004, pp. 691-710, 22 pages, Published 1987 by The Johns Hopkins University Press

BURGESS, Simon, SIEVERTSEN, Hans Henrik. "The Impact of COVID-19 on Education." *The Impact of COVID-19 on Education* | VOX, CEPR Policy Portal, Vox, 1 Apr. 2020, voxeu.org/article/impact-covid-19-education.

COOPER, Steven. (2008). From Claude Bernard to Walter Cannon. *Emergence of the concept of homeostasis*. *Appetite*. 51. 419-27. 10.1016/j.appet.2008.06.005.

CROWLEY, Patrick. *Paul Ricœur*. 2003, (3). ISSN 0264-8334. Dostupné z: doi:10.3366/para.2003.26.3.1

Di PIETRO, G., BIAGI, F., COSTA, P., KARPINSKI Z., MAZZA, J, *The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and international*

datasets, EUR 30275 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg , 2020, ISBN 978-92-76-19937-3, doi:10.2760/126686, JRC121071

DURISIC, Masa., & BUNIJEVAC, Mila. (2017). *Parental involvement as a important factor for successful education*. Center for Educational Policy Studies Journal, 7(3), 137–153.

FLEMING, Ted. *Narrative means to transformative ends: Towards a narrative language for transformation*. National University of Ireland Maynooth, 2003.

HARTNETT, Maggie. The Importance of Motivation in Online Learning. *Motivation in Online Education*. Singapore: Springer Singapore, 2016, 2016-03-09, , 5-32. ISBN 978-981-10-0698-2. Dostupné z: doi:10.1007/978-981-10-0700-2_2

SMETÁČKOVÁ, Irena, ŠTECH, Stanislav. *Jak vnímali rodiče žáků domácí výuku na konci období uzavření škol na jaře 2020? Vybrané výsledky dotazníkového šetření pro rodiče žáků v základních a středních školách z května–června 2020*. Katedra psychologie Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, 2020.

ŠVAŘÍČEK, Roman, Jana STRAKOVÁ, Cyril BROM, David GREGER, Tereza HANNEMANN a Jiří LUKAVSKÝ. Spolupráce rodiny a školy v době uzavřených základních škol. *Studia paedagogica*. 2020, **25**(3), 9-41. ISSN 2336-4521. Dostupné z: doi:10.5817/SP2020-3-1

VINER, Russell M, Simon J RUSSELL, Helen CROKER, et al. *School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: a rapid systematic review*. 2020, **4**(5), 397-404. ISSN 23524642. Dostupné z: doi:10.1016/S2352-4642(20)30095-X

WANG, G., ZHANG, Y., ZHAO, J., ZHANG, J., & JIANG, F. (2020). Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. *The Lancet*, 395(10228), 945–947. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30547-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30547-X)

Metodické doporučení MŠMT pro vzdělávání distančním způsobem - https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/09/metodika_DZV_23_09_final.pdf

Seznam příloh

Příloha 1 – První rozhovor

Příloha 2 – Druhý rozhovor

Příloha 3 – Třetí rozhovor

Příloha 1 – První rozhovor

M = maminka, Mad = Madlenka, J = Já

J: Takže já bych se na začátek zeptala, tak abych věděla, kolik je tady Madlence let?

M: Tak teďka je jí 9 let, v dubnu bude mít 10 let.

J: A kam chodí do školy?

M: Je to základní škola Mráčková a je to vlastně asi 3 zastávky tady od našeho bydliště, kam jsem chodila i já do školy.

J: Aha, takže máte zkušenosti tady s tou školou...

M: Tak...

J: A je tam teda spokojená zatím momentálně?

M: Jo, je tam spokojená, ona tam vlastně byla návaznost na mateřskou školku, takže oni jsou s tou třídou nebo s těma dětma šli rovnou tady vlastně tady do té třídy společně, takže měli takový zázemí...

J: Jo, na to jsem se taky pak chtěla zeptat, tak se k tomu když tak pak ještě vrátíme... A třída teda je třetí?

M: Třetí

J: Třetí, dobře... No a právě jsem se chtěla zeptat, jak probíhal ten nástup do školy, jestli to byla jako velká změna nebo jestli s tím byl nějaký problém třeba s každodenním vstáváním nebo prostě celkově jak ten nástup tak jako...

M: No řekla bych, že lepší než potom... než vlastně ta škola samotná no, že se tam cítila líp a taky to dělá teda skvělá paní učitelka, která je důchodovýho věku, já jí tam taky pamatuju ještě ze školy a takže to vůbec nebyl problém... ani už nebyla tak nemocná jako ve školce, takže...

J: Jo, takže ve školce byla teda víc nespokojená, a to bylo tím, že byla nemocná?

M: Hmm hmm hmm, jo no, tam se to tak jako střídalo a neměli jsme tam úplně zajištěnou stravu bezlepkovou, protože jsme obě dvě celičky, takže tam ve školce jsme to museli spíš nějak domýšlet a nosili jsme si vlastní stravu no, aby se to nějak pořešilo a když to tady už teda vaří i bezlepkově, takže taky velká výhoda

J: Hmm, takže už z té školky teda tam měla kamarádky a kamarády...

M: Hmm, jo jo

J: Takže to nebyl problém, začlenění do kolektivu bylo úplně v pohodě?

M: Přesně tak

J: Tak jo... no a jak z vašeho pohledu... já se pak i zeptám Madlenky... to teda jí ve škole jde?

M: Tak ze začátku to bylo teda úplně... to jsem o ničem ani nevěděla ta první třída, druhá tak tam už bych řekla že trošičku trošičku nějaký problémy s matematikou a ty jakoby se přenesly do té třetí třídy, ale tím že teda je ta online výuka a že vlastně jsem do toho víc vtažená, že pracuju tady u toho, slyším to, tak jsme myslím i zapracovaly na těch věcech, kde byl jako nějaký nedostatek, tak ne že bych to možná, tak je výhoda, že jsem přesně věděla jako co no

J: A když teda říkáte, že ta matematika úplně nesedla, tak to bylo jako... jak to vypadalo?

M: Hmmm... no až začali vlastně takový to nějaký počítání sčítání odčítání a malá násobilka, tak to nešla teda úplně svižně a někdy jakoby hádala ty výsledky, ale chce to trénink no

J: A jinak všechno ostatní máte pocit, že se zvládalo dobře?

M: Hmm, jo, čeština... taky hodně teda čte, předtím teda četla jakoby sama z vlastní motivace, ale teďka už jí spíš musím do toho jako to, protože paní učitelka taky chce, aby každý den četli, a tak už jí do toho musím u nutit, protože teď je tendence jako hrát hry no... na mobilu no...

J: Na mobilu... no to chápu, hry jsou zajímavější, že... si o tom pak promluvíme (k Madlence)

M: A začala vlastně ve třetí třídě angličtina teďka a tam úplně bez problému, tam jakoby do toho vplula

J: Tak to je super, no a takže teďko už teda k tý karanténní době, tak úplně obecně, co byste řekla, že se tak jako pro vás změnilo a teď nejenom jako v ohledu školy, ale prostě celkově ve stylu života nebo tak, prostě jaký proběhly třeba nějaký závažnější změny nebo vás to vůbec nějak nezasáhlo nebo co se tak jako v tý... od začátku vlastně těch restrikcí jako pro vás změnilo?

M: Tak jestli bych mohla porovnat jaro a podzim, tak na jaře to bylo úplně takový teda šílený no, jednak nečekaný, že vůbec se ta škola zavírá, to by mě nikdy nenapadlo a taky to, že teda online výuka nebyla vůbec, dostávaly jsme každý den zadání a bylo to v podstatě jenom na mně, plus teda si dělat svoje pracovní činnosti do toho skloubit a pak když přišlo poledne, tak aby bylo navařeno, takže mi přišlo, že dělám jakoby tři role a to bylo hodně náročný... Na podzim už začala online výuka opravdu jako že se připojujou a probíraj to s paní učitelkou a dokonce teďka teda i jídelna je otevřená a můžeme si tam přijít pro jídlo, což je teďka velká výhoda... a co na tom takový plus teda tak, můžeme si pospat teda...

J: Jo, takže jste taky na home-officu...

M: Jo, jsem na home-officu, ze začátku to pro mě bylo taky takový trošku stresující, že mě chyběli kolegové a že jsem jako do tý práce chodila ráda no...

J: Tak to je výborný...

M: Ale tak když je teďka jako zase ta tma ráno nechce se vstávat

J: Člověk si na to dobře zvykne...

M: No no, to bych jako řekla že jo no, teďka už mnohem lepší

J: Jo jo... takže vlastně taková ta nepřipravenost spíš na to co se stalo na tom jaře to bylo... to je pravda no, my jsme taky vůbec nečekali, že se nám zavře škola, to bylo taky dost nečekaný no...

M: Jo jo, no my jsme se právě ještě smály, že Madlenka se zrovna takhle vyslovila to ráno teda, kéž by se tak nemuselo do školy a najednou to teda zavřeli no

J: To je hezký... takže splněný přání

M: No no... stejně tak jako dneska si přála kéž by bylo rizoto v jídelně a ono bylo

J: Hmm, tak to je dobrý

M: Šťastný dítě, jí se to plní

J: Splněná přání, takže vlastně spokojenost... a teď teda ta distanční výuka, tak co se vám na ní třeba líbí, jestli je něco, co se vám na ní vysloveně líbí... můžete klidně zase porovnávat to jako a teďko ten podzim, jestli je něco, co vám třeba přijde i lepší než normální výuka prezenční

M: Co by tam bylo... no právě asi to že tomu můžu jako přihlížet a zaměřit se teda jako co... na ty nedostatky, kde je třeba jako potřeba přidat... a... a co by tam ještě tak bylo za výhodu...

J: Jestli je to všechno, tak...

M: Paní učitelka se jako fakt snaží no, je to fajn, že se to takhle vůbec jako rozběhlo, kdy nám to zavřeli poprvé, někdy v tom říjnu, tak tím že jsme neměli na jaře ty zkušenosti s tím online, tak jak se to připojovalo, tak paní učitelka se to učila a škola poskytovala jenom určité čas pro tu konkrétní třídu, takže když se přesáhl ten čas, tak se prostě utnula a bylo to to... což teďka už je to taky nějak neomezený...

J: Jo, takže celkově prostě zlepšení...

M: Jo jo jo

J: A jak to teda teďka probíhá jako zrovna ta distanční výuka, jako třeba od kdy do kdy jí mají...

M: No, je do devíti, ale s tím, že aby se děti už podívaly na ten padlet se to jmenuje už předtím, než začne ta výuka a aby se podívaly, co je čeká, to se taky snažíme vždycky dodržet a probíhá to tak, že si vyberou že buďto teda bude nejdřív čeština nebo matika, pak se to obrátí a je to asi tak možná hodinu tady na ty oba předměty...no asi tak hodinu... s tím, že teda pondělí středa pátek je ještě angličtina, ne asi je to delší trošku... ne, tak nějak, tak nějak hodinu, no... a připojují se teda znova se stejnou paní učitelkou na angličtinu a teď ještě zavedli dokonce že i po té angličtině se připojují ještě aby si zkontrolovaly s učitelkou ty

domácí úkoly, který měly zadaný teda z toho rána a to už si myslím, že je teda takový náročný, že už je z toho unavená, že říká, že už jako nechce

J: To už je pak jako někdy pozdějš odpoledne tady to znova připojení?

M: Ne ne ne, to je ještě všechno dopoledne

J: Jo, takže ještě mezi tím musí stihnout vlastně udělat ten úkol a potom se ještě připojí, jo, takže si tím vlastně asi zajišťujou, že asi děti to nebudou dělat někdy pozdě večer nebo tak...

M: No, nevím, to je taková novinka, ale to si myslím, že už je náročný no

J: To asi jo no, to vyžaduje i jako že se to musí udělat rychle rychle, hmm, tak to chápu... takže denně zhruba tak ty tři hodiny teda na počítači se stráví?

M: Hmm, jo

J: A celý ty tři hodiny vy jste tam takhle jako s ní nebo to až potom na ty úkoly?

M: No takhle, ona je támhle (ukazuje na stůl s židlí a s počítačem, od kuchyňského stolu vzdálený asi 1 metr) a já tady mám většinou rozloženou teda ten pracovní notebook, ale jako slyším teda vždycky... no někdy se teda jako zapracuju, že teda vypnu, ale tak ženský to takhle většinou mají, že jo, že vlastně toho vnímají víc

J: Víc najednou... jo, takže hlavně pak hlavní připojení je pak na ten úkol, to s tím pomáháte teda s vypracováváním... nebo...

M: No, pomáhala jsem teda mnohem víc bych řekla teda, no na jaře tam jsem do toho byla zahrnutá úplně a ten říjen tam teda jakmile skončila ta výuka tak jsme to spolu ještě probíraly a teďka jako teda musíš říct, že jako si to tak nějak sama udělá a dobrý jako

J: Taková samostatná, to je hezký

M: Že to jako začíná být samostatnější no

J: Takže v tom by teda taky třeba mohla být nějaká jako výhoda?

M: Jo, to myslím že jako jo

J: No a ještě teda nějaký ty nevýhody, tak vy jste říkala, že na začátku to teda bylo tak, že to vysloveně byly domácí úkoly a udělej si sám teda a teďko si myslíte, že už je to úplně jako

v pořádku takhle nebo by jste na tom něco ještě změnila? Třeba kdyby to bylo na vás, tak co byste třeba ještě udělala jinak nebo pozměnila na tý výuce?

M: No tak určitě tam zase ještě chybí ten kolektiv že jo, ty spolužáci no, to jako by si s nima... i když je to zase, zase je to o něco lepší než na to jaře, už jenom tom, že se viděj tam na tý online výuce

J: Jo mají zapnuté kamery?

M: Maj zapnutý ty kamery a teďka teda jak to pokročilo, jak dostala na podzim ten mobil, tak i ty děti tam komunikují a že už si i volaj teda a že jsou v nějakým kontaktu teda... a co bych tam tak jako že ještě vylepšila no... no tak paní učitelka se snaží tak nějak jako vyvolávat, aby každý přišel na řadu nebo se tam hlásí teda... ještě něco že by bylo... asi se dělá prostě max co se může

J: Takže ne... neměnila byste nějak kdybyste mohla?

M: No..... No asi ne, asi ne, asi takhle...

J: Dobře... a teďko momentálně, co je pro vás jakoby nejtěžší z toho, ze všech těch restrikcí, jako i mimo distanční výuku? Jestli něco třeba vám obzvlášť chybí nebo tak? Jako celkově...

M: Pro mě se moc... no tak možná ten styk s těma kolegama no...

J: Jo, takže takhle to sociální zapojení... jo.... No a zažily jste už vlastně nějakou třeba krizovou situaci v rodině...

M: V souvislosti s tímhle?

J: No to nemusí být třeba v souvislosti s tímhle, jenom spíš by mě zajímalo, jak celkově třeba se vyrovnáváte třeba s nějakýma krizovýma situacema obecně jako rodina...

M: Hmm... no tak my jsme takhle samy už od Madlenčiných 4 let, takže... a myslím si, že dobrý, my jsme takový...

J: Takže žádný zátěžový situace třeba nenastaly?

M: Ne

J: Takže tohle byla vlastně první taková větší změna?

M: No... ale zase jsme byly hodně spolu, to je možná výhoda no, ale na jaře zrovna taky teda, chodily jsme přece jenom ven a nějak jsme se mohly nějak víc pověnovat sobě

J: Hmm, jo... bylo toho času víc takhle... trávit... tak jo, tak já se ještě asi poptám Madlenky, jestli můžu, jo? Můžu? Nevadí?

Mad: Ne

M: Ty jsi ještě nic neřekla...

J: Tak mi pověz ty, jak se ti líbí ve škole? Nejenom teďko distanční výuka, ale i předtím, jak to máš se školou?..... Chodíš tam ráda?

Mad: Jo

J: Jo? Líbí se ti tam? A copak se ti tam třeba líbí? Na co se těšíš, když jdeš do školy?

Mad: Že budu s kamarádkama

J: Jo, takže kamarádky hlavně...

Mad: Jo

J: Máš jich hodně?

Mad: Jo

J: A ještě na něco nebo jen kamarádky?.....Tak co třeba paní učitelka, je hodná?

Mad: Jo, je hodná

J: Je hodná. A na tu se teda taky těšíš nebo tu by ti nevadilo, když bys neviděla?

Mad: Taky se těším na učitelku

J: Jo? A co třeba nějaký předměty oblíbený, který máš? Je nějaký, kterej tě baví?..... Nebo žádný? Klidně řekni že žádný, jestli žádný...

Mad: Je... angličtinu

J: Angličtinu máš ráda... hmm.. ještě něco nebo všechno?

Mad: A výtvarku

J: Výtvarku... ráda maluješ?

Mad: Jo

J: A co ráda maluješ?..... Třeba morčátko jsi malovala někdy? (mají morče doma)

Mad: Jo

J: Jo? To je hezký... takže angličtina, výtvarka... a něco co tě vysloveně nebaví, nemáš to ráda? Nejde ti to?.....To je těžký vymyslet co?Všechno ti jde, všechno baví, jo?

Mad: Asi jo...

M: Ta matika taky?

Mad: Trošku matika

J: Jako že tě nebaví nebo že ti nejde nebo...

Mad: Moc mě nebaví...

J: To já chápu, mě taky matematika nikdy nebavila... ani mi to nikdy nešlo

M: Ale teďka to zaokrouhlování, to bylo dobrý, vid'?

Mad: Jo

J: No a takhle při distanční výuce tak je ta matika lepší nebo horší?

Mad: Lepší

J: Lepší... a pročpak lepší?..... Líp to paní učitelka vysvětluje nebo máš na to víc času třeba nebo máte lepší téma?.....Nevíš?

Mad: Nevím

J: Nevíš... ale je lepší prostě teďko zrovna?

Mad: Jo

M: Vy tam máte mít teď takový ty čísla mít připravený a paní učitelka jim teda nějaký příklad zadá a oni to mají teda ukázat ty číslíčka a zvednout to na tu kameru, aby to viděla no

J: Hmm, a to zvedání je takhle lepší než třeba odpovídat ve třídě?

Mad: Jo, to je lepší

M: To tě baví jo?

Mad: Jo

J: To je takový jako hlasování že jo... vlastně o nic nejde, jenom se zvedne číslo, tak to je pěkný, to by mi asi taky víc vyhovovalo

M: Mně asi taky, není to takový stresující jako na přímo no

J: Přesně.... Seš někdy třeba... se bojíš matiky nebo tak... nebo tě někdy stresuje ta hodina?

Mad: Ne

J: Ne, to ne, to seš v pohodě

M: Akorát když to vid', když se má psát nějaká ta pětiminutovka nebo diktát vid'

Mad: Diktát

M: Když o tom ví, že se má psát diktát, tak tě bolí břicho, vid'? To máš nervíky, vid'?

J: To taky znám... to je normální... a jinak do školy teda se nebojíš, jenom trošku takhle stresy z diktátu jo?

Mad: Jo

J: No tak to je dobrý.... No a co teďko takhle přes ten počítač, jak se ti to takhle líbí? Chodila bys radši zase do školy nebo ne?

Mad: Chodila bych radši

J: Jo? Co ti nejvíc chybí, když nechodíš do školy teďko?

Mad: Kamarádky

J: Ty kamarádky.....

M: Je tam legrace ve škole s nima?

Mad: Jo

J: A když je to jen to učivo, kdybys takhle kamarádky nechala stranou, tak to ti víc vyhovuje takhle přes počítač nebo být přímo ve škole s paní učitelkou? Jak se ti učí líp, co myslíš?

Mad: Doma

J: Doma... tak jo, takže vlastně největší nevýhoda, kamarádky nejsou, chápu... ale učení samo jde takhle teda dobře... tak to je vlastně super..... no a nevádí ti třeba být takhle dlouho před tím počítačem, nebolí tě z toho oči nebo tak? Soustředíš se v pohodě?

Mad: Někdy ne

M: A už je to pak taky dlouhý vid'?

Mad: Jo

J: Máte i přestávky třeba, i takhle na tom počítači?

Mad: Jenom jednu

J: Jenom jednu... hmm

M: Když se střídají ty předměty vid'?

Mad: Jo

M: Ta matika a čeština

J: Jo, takže nějak po tý hodině takhle

M: Ani ne... asi tak po půl no

J: Po půl hodině, hmm, no...

M: Pak ke konci už mi přijde, že když je to ten druhý předmět teda, blíží se ten konec, tak už tam jako tak polehává a úplně už se nesoustředí

J: A to se stává i ve škole, a nebo jen takhle doma?

Mad: Jenom doma

J: Jenom doma, ve škole vydržíš být čilá až do konce jo? Tam jsou ty přestávky častější ve škole teda?

Mad: Jo

M: Delší asi vid'?

J: No jo... a co se ti takhle ještě líbí na tý distanční výuce? Třeba, co vstávání, vstávala jsi ráda do školy?

M: V těch 7...

Mad: No...

M: Nemapatuju si takový ráno teda.... Jak se ti vstávalo do školy vždycky v těch 7?

Mad: Moc se mi nechtělo

J: Takže kdyby to třeba ta škola byla dejme tomu takhle do těch devíti, tak by se ti to líbilo víc?

Mad: Jo

J: No a co ty sama bys na tom změnila, chtěla bys, aby to probíhalo nějak jinak, kdyby sis mohla vybrat?

Mad: Aby byly víc přestávky

J: Aby byly víc přestávky, to chápu... a jinak dobrý?

Mad: Jo

J: A takhle přes tu kameru když se vidíte s kamarádkama, tak je to lepší než na jaře?

Mad: Jo

M: To nebylo vůbec nic vid'?

Mad: Hmm

J: Takže na jaře jsi dělala jen úkoly s mamkou?

Mad: Jo

J: A to bylo jaký pro tebe?

M: Pamatuješ si to ještě?

J: To už je dlouho vid', to už je dlouho... se tě ptám na takový těžký otázky...

M: Zabralo to víc času?

Mad: Jo

J: Takže teď se ti teda učí líp takhle jak to je?

Mad: Jo

J: Ale škola pořád lepší kvůli kamarádkám? Tak jo... A to se zeptám takhle vás obou, takže zachovaly byste něco třeba i do budoucna mimo karanténní opatření jako z té distanční výuky, kdyby bylo na vás? Nebo už se těšíte prostě, až to bude zase normální?

M: Že by to bylo zase zajetý no, mělo to takovej režim svůj a pak ještě byla v družině, takže víc měla ten kolektiv, protože oni to maj teďka tu výuku jenom dopoledne, oběd a do družiny byla tak do tří hodin, a jo tak mělo to takovej nějaký svůj řád no, což asi je dobrý... pro všechny a pro děti obzvlášť

J: Jo, takže nic co byste třeba z té distanční... co by se vám líbilo nechat?

M: No kdyby to šlo nějak ještě zkombinovat zase s mojí prací, ale to by záleželo taky... beru to jako takový provizorium prostě

J: Provizorium, jasně... A ještě se tě zeptám (k Madlence) a copak jinak ráda děláš kromě školy? Na školu teď zapomeň, co tě baví?

M: To řekni klidně, já už jsem to tady naznačila

J: Hele klidně se spolu můžeme pobavit i o hrách, myslím, že nějaký i znám možná

M: To ani já neznám..... no, tak to řekni

J: Tak co ráda děláš, když konečně vypneš počítač... nebo jestli ho nevypínáš, prostě když skončí škola, tak co ráda jdeš dělat?

M: Mobil, tablet...

J: Nic? Jenom si takhle sedneš a sedíš a nic? Co?

M: No to bych neřekla... těšíš se, až budeš mít povinnosti za sebou, abys to mohla otevřít vid'?

J: Tak mi pověz, já chci taky vědět něco co hraješ třeba... nebo co tě baví...

M: Tak co tam děláš na těch...

Mad: Někdy tam se dívám na fotky morčat

J: Fotky morčat, to je hezký

M: Jako našeho?

Mad: Ne, jiných

M: Nebo videa ne?

Mad: Nebo

J: Na youtube třeba nebo tak?

Mad: Jo

M: Jak mýt morče a pak jsme ho umyly, vid'? Ale někdy si tam dopisuješ s holkama ještě vid'?

Mad: Jo

M: Někdy si voláte

J: Máte nějakou skupinovou chat jo, s holkama?

Mad: Jo

M: Jak se jmenujou ty skupiny, ty jich máš víc

Mad: Kámošky....pak.... no různý

J: Různý podle tématu jo... co tam řešíte...

M: Recepty že jo jste si tam...

J: Jo? Ráda vaříš?

M: Tak to zas asi ne...

J: Ale pomáháš mamince?

M: To zrovna bylo takový období, kdy se tam nějaký recepty... Kristýna hodně dávala vid'?

Mad: Jo

J: Třeba na filmy nějaký koukáš? Třeba Harry Potter, znáš ho?

Mad: Jo

J: Ten se ti líbí?

M: To teďka jede no, Harry Potter jede

J: No vidíš.... Já ho mám taky ráda, obzvlášť první díl, ten byl nejlepší

M: Ty máš kolik zkoukneteých?

Mad: Zatím jenom tři

M: Dneska tě čeká čtvrtěj vid'?

J: Jo? Těšíš se? Čtvrtěj je taky super, ten se mi líbí po prvním úplně nejvíc

M: A tobě se líbil nějakěj víc?

Mad: 9 nebo 8... protože já nevím, jak to tam je, ale Relikvie smrti se mi líbila

M: Jak devátej nebo osmej?

J: A to už je nějakěj z těch pozdních, že jo? Tak to už jsi je viděla všechny?

Mad: Jo

M: Ono jak to šlo v televizi ještě vid'?

Mad: Jo

J: Jo tak

M: Jo ty to sleduješ teda i v televizi a pak to co máme stažený... protože stažený máme tři, ale ty to znáš všechno asi

Mad: Některý ne

J: Takže to máš takhle všechno na přeskáčku?

Mad: Jo

J: No tak jo... a nějaký ty hry mi teda povíš, co hraješ? Nebo nepovíš, je to tajemství?

M: Co je teda ten Avakin?

Mad: Tam se můžu jít někam

J: Někam můžeš jít?

Mad: No, třeba

M: A co je tam za postavu třeba?

Mad: Mám tam svojí postavu a pak jsou další různé postavy.

J: No a o co tam jde v tý hře? Co máš za úkol?.....

M: A hrajete to skupinově s holkama taky někdy?

Mad: Jo jo

M: Tak je tam oblíkáš nebo co jim tam děláš? Nebo nakupujou nebo něco? Nebo něco získávají?

Mad: Jo, něco získávají

M: Jako body tam získáváš jo a za to si tam přilepšují jo?

Mad: Jo

J: To je hezký

M: Takový o životě

J: To je taková realistická hra.... No tak to je pěkný... Takže filmy, hry a malování, tak nějak, jo?

Mad: Jo

J: Tak jo... a nějaký kroužky, chodila jsi někam, než se to všechno zavřelo?

M: Tak já připomenu ten turistickéj

Mad: Pak ještě ten klub...

M: A pak jsme měly v plánu takovej no vyrábění s angličtinou a to už pak vlastně neotevřeli...

J: To už jste nestihli...

M: A měli teda ve škole plavání, mělo to být teda už na jaře a nebylo nic a pak až otevřeli v září školu, nám to ještě posunuli o dva týdny, protože ti pedagogové taky byli pozitivní v karanténě, takže až to otevřeli, tak do té doby, než to zavírali, 13. října nebo tak, tak měli ještě plavání, každý čtvrtek jezdili... a to se ti velmi líbilo, vid'?

Mad: Jo

M: Naučila ses tam něco?

Mad: Skákat do vody

J: Šipku jo? Nebo... jak jste skákali?

M: Ponor?

Mad: Jo

J: Hezký... takže až se to zas otevře, budeš chodit plavat dál? Chtěla bys?

M: Na to ses těšila vždycky no

Mad: Jo

J: No tak jo... chceš mi ještě něco povědět o škole nebo o zájmech nebo o čemkoli? O morčátku? Asi ne co?

M: Chyběly ti takový ty besídky a tak?

Mad: Ne

M: Nechybělo ti to jo?

J: Besídky, máte ve škole besídky?

M: No ty vánoční jak bývají... Určitě měli něco nacvičovat, písničky, scénky a tak

J: Už jsem zapomněla, že něco takovýho bývávalo

M: To všechno odpadlo no... paní učitelka se těšila, že zachovají ty svoje zvyky, že si zapálí nějak tu svojí svíčku tam na tom věnci, že si zazpívají koledy, pak říkala že si nezazpívají koledy, protože to bylo zakázáno ten zpěv

J: Zpěv se zakázal, to je pravda.... A paní učitelka je teda technicky zdatná teďko už jo?

M: Už pokročila no... ta se toho velmi bála, protože ona je jako moje mamka vlastně věkově

J: Ale zvládla to...

M: Ale zvládá to už no, zlepšuje se taky no... na jaře to bylo teda hodně hezký teda, to ona i vyráběla nějaký úkoly pro děti a rozvážela to na kole do schránek jednotlivých

J: Aha, tak to je teda hodně hodná, to asi moc lidí nedělalo, to je zase od ní hezký... a oni mají teda jednu jsem pochopila na všechno zatím

M: No, mají tam teda vlastně jednoho pana učitele, kterej tam jakoby trošku supluje, ale to mi přijde že je to vlastně ještě student, jestli to mají nějak povinně...

J: A ten tam nějak pomáhá jenom nebo má vlastní hodiny?

M: To nevím, má tam svoje hodiny na té online výuce?

Mad: No na online výuce ne, ale jinak na hudebku a výtvarku

M: Jenom na hudebku a výtvarku jo? No možná ho ale pak budete mít ne potom ve čtvrtý třídě ne?

J: A ještě jsem se vlastně nezeptala jaký bylo vysvědčení?

M: No a teďka který?

J: No to poslední, to poslední, co jste dostaly... a jak vůbec vypadalo, bylo to hodnocení nějak jinak než v minulých letech kvůli té distanční výuce nebo?

M: No, tak já bych řekla teda, že všichni dostali jedničky teda, samí jedničky, za statečnost, odvahu...

J: Za účast...

M: A teď asi...asi hodnocení nebudou no

J: Nebudou, hmm

M: No já bych řekla, že asi slovně no

J: A to slovní hodnocení jste teda ještě neměli žádný? To by bylo teďko prvně?

M: Hmm

J: Byla bys radši, kdybys měla slovní hodnocení? Kdyby ti tam napsali, jak jsi šikovná, než kdybys měla jedničku, jenom číslo?

Mad: Nevím

J: Nevíš.... Je ti to jedno

J: No tak jo, vzhledem k tomu, že já už nevím, na co bych se ještě zeptala, tak nahrávání už asi vypnu.

Pozn: Po vypnutí nahrávání jsem se od maminky ještě dozvěděla, že mají v rámci distanční výuky nastavené s paní učitelkou pravidla výuky, která je třeba dodržovat, mezi která patří například i to, že musí být na hodině upravení (aby žáci nebyli na hodinách v pyžamech), nesmí si v průběhu hrát nebo jíst, prostě tak, aby se to co nejvíce podobalo reálné školní docházce. Maminka považuje tato pravidla za správná, protože dodávají výuce řád.

Příloha 2 – Druhý rozhovor

M = maminka, Mad = Madlenka, J = Já

J: Tak jak se vám zatím dařilo od té doby, co jsme se naposledy viděly?

M: Jo, máme se fajn, máme se dobře, výuka dále probíhá, jsou tam nějaký trošku změny časový, posunulo se to dopředu, co teďka s tím režimem je složitější dát dohromady, osmá hodina jako to už ani si nedovedu představit, jestli to otevřou, jak se zase nahodíme do toho normálního, protože i s tímhle tím děláme jako honem honem, takže to je „ještě chvilku mami“, taková pohodička a když se blížilo, že by to náhodou otevřeli, tak už se tam tolik netěší do té školy teda no...

J (směrem k Madlence): Takže už se ti tam nechce moc zpátky, jo?

M: No teďka si začaly ještě s nejlepší kamarádkou volat, takže jsou hodně v kontaktu nebo i hrajou nějaký hry, takže už ani nestrádá...

J: Tak to jo... takže vlastně co se přesně změnilo, ještě jestli byste mi to mohla říct, jak jste říkala ty změny, kromě toho, že je to teda dřív ta výuka?

M: Tak jako absolutně taková jako nepotřebnost chodit tam prezenčně do té školy... jako aspoň to byly teda ty kamarádky nebo že se těšila do toho kolektivu, ale teď jí nechybí myslím vůbec nic.

J: Takže teďko je to teda úplně jako výborný ta distanční výuka, jako že to funguje stejně jak ta prezenční?

M: No já úplně teda nemůžu posoudit, ale jako udělaj tam hodně teda, paní učitelka má teda jako velkou trpělivost, jak vlastně musí sledovat všechny ty žáky a je zapojovat a tak, aby je vyvolala nebo když se někdo hlásí, aby je nepřehlídla a... někdy se teda jako Madlenka poslední dobou jako zamyslí, nějak se zasní a pak když je třeba vyvolaná, tak se stane, že teda úplně neví, kde pokračovat... a není teda jediná no, ale...

J (k Madlence): Tak ono dávat pořád pozor, to nejde nikdy ani v tý škole, vid'?

M: A udělali tam takovou přestávku teda, i mezitím jak se střídají teda ty předměty jako dohromady, ta čeština a matematika, tak skončí se jakoby s jedním předmětem a dají 15 minut pauzu, kdy teda nemají být vůbec u počítače, přitom tam jsou připojený online no, takže mají tady si dřepovat nebo něco takovýho a pak jdou zase na další... s čímž ty stěžejní jsou samozřejmě ta matika, čeština a 3x týdně angličtina a někdy se do toho zakomponuje jako prvouka.

J: A tu přestávku to je asi takhle lepší ne, že tam mají chvilku na odpočínutí, nebo jak to vidíte?

M: Jo, jo, určitě jo.... Líbí se ti to ta přestávka?

J: Seš ráda?

Mad: Jo

J: Jo?

M: Nebo že se to zase jakoby natahuje tak je to...

Mad: Líbí se mi to.

M: Líbí se ti pauza...

J: Jako že si můžeš odpočinout mezitím jo?

Mad: Jo

J: No a co celkově ta komunikace se školou, jako dávají nějak vědět, jak to funguje nebo víte, co se od vás vyžaduje nebo jestli jste jako dobře informovaní od tý školy se všema těma změnami a co jak probíhá takhle?

M: Jo, to si myslím, že funguje, jednak teda to poslouchám, protože teda já tady mám tu práci, že jo, Madlenka tam má koutek, takže to se nedá to úplně to odizolovat, takže to slyším, ale pak je všechno teda na tom takzvaně „padletu“, odkud se vlastně ti žáci připojují na ten link a jsou tam všechny domácí úkoly jako zadání co se jako má probrat a jsou tam třeba i ty... třeba když dojde k nějaký změně času nebo něco to, tak to tam je... a pokud to, tak ještě je whatsapp třídní, tam taky učitelka když je nějaká věc...

J: Takže učitelka je na whatsappu, to je dobrý, moderní paní učitelka...

M: Noo, teďka právě byly problémy jako s připojováním i ze strany naší, že jsme měli problémy s routerem, ukázalo se, že je nakonec starý, a tak to to bylo takový jako... překonat a zjistit vůbec, že je problém tohle, protože jsme zkoušely různě...tak to to jednou jsi nebyla připojená vůbec, vid', pak to zase vypadávalo, tak to bylo to... a pak měla problémy i paní učitelka teda

J: Takže spíš teda takhle ty technický?

M: Takže to vypadávalo docela to, takže tam nastala potom rebélie, kdy byly připojený ty děti a začaly si povídat vtipy a takhle no

J: Taková volná hodina...

M: No...

J: A jak se takhle vlastně řeší teďko ty virtuální absence, když někdo chybí?

M: Měli by to rodiče nahlašovat ráno jako dopředu, to že tam teda dítě nebude, protože je to jakoby povinný... a asi mají i omezený počet vlastně těch míst na to připojení, protože že jo když jsem zkoušela jednou jestli nám bude fungovat tablet a byl připojenej notebook, tak ona tam byla připojená dvakrát a už to paní učitelka viděla a už to nechtěla, abychom se odhlásily, abychom případně neblokovaly připojení někomu jinému, že víš že 23 žáků nebo kolik, kolik se dycky jako připojuje...Majdi...

Mad: 23

M: No, 23... s tím, že tam někdo chodí teda prezenčně, že jo, do té třídy? Viktorka tam je ne

J: On tam chodí někdo prezenčně v týchle době?

M: No, paní učitelka to vlastně má ze školy ty vysílání a Viktorka tam chodí, že jo?

Mad: Někdy

M: A potom jsou tam vlastně žáci těch záchranářů a tydlety vlastně se připojujou tam na tu výuku

J: Že ty vlastně tam potřebujou být...

M: No, zdravotníků a tady toho systému...

J: A jinak nějaký, něco novýho u vás obecně mimo školy, co jsme se neviděly? Jestli se událo něco zajímavýho?

M: Ne, tak určitě teda tam s tou stou Kristýnou teda no, to mě překvapilo, jak až moc si teda volají teda no, co všechno probírají, čím by chtěly být a klipy vytvářejí

J (k Madlence): Teda, no tak o tom chci ale slyšet, co si povídáte?

M: No, hezký videa děláš... a teda to s tím morčetem to jsou hezký klipy no, já bych to vůbec nedokázala

J (k Madlence): To se pak můžu podívat? Jo? Ukážeš mi nějaký? A povíš mi něco, co si třeba vykládáte, ne žádný tajnosti, to vůbec, to si nech pro sebe, ale něco třeba, třeba to, čím byste chtěli být, to by mě třeba zajímalo, jestli jste si vyprávěly, říkala maminka...

M: Tak to řekni, to se nemusíš stydět... nemusíš, opravdu nemusíš...

J: Mě by to opravdu jenom zajímalo... co by tě bavilo do budoucna dělat.

M: Máš takovej hezkej hlásek, dobrý nápady a je to škoda, že to nevyšloviš...

J: Ty se mě bojíš nebo se mnou nechceš mluvit? Nebo copak?

M: Tak můžu říct co jsem zaslechla teda? Že chcete být zpěvačky? Jo? Nebo to se zase změnilo? Já jsem to takhle slyšela teda jako jo...Chcete být zpěvačky?

Mad: Trochu

J: Trochu

M: Že ta hudba vás nějak hodně zajímá, že...

J: No a povíš mi třeba co posloucháš za hudbu? Koho máš ráda?

Mad: Katty Perry

J: Katty Perry, no výborně, tu znám taky, to je dobrý... takže bys chtěla být jako Katty Perry? Nebo mít spíš nějakou jako skupinu holčičí? Jak bys to viděla? Jak by sis to představovala? Chceš být zpěvačka, chtěla bys spíš zpívat sama nebo se skupinou nebo...

Mad: Nevím

J: Nevíš ještě

M: S tou Kristýnou dohromady?

Mad: Hmm

J: Byste byly duo, zpěvácký duo... jo? A chtěla bys třeba chodit i na nějaký kroužek, jako myslím na... já nevím nějaký nástroj se učit nebo zpívat do sboru nebo něco takového?

Mad: Nee

J: To ne? Rovnou prostě zpěvačka... Tak to jo... No a povíš mi ještě něco, co si třeba vyprávíte? Nějaký zajímavosti, něco třeba zábavného... nebo ty hry...

M: No u toho vykřikuješ tady...

J: Ne, nic mi nechceš povědět jo?... Tak myslíš, že bych nějakou z těch her mohla znát? Co?

M: Tak třeba dojdi pro ten mobil, jo a ukaž ten klip...

Mad: Ale ten je vypnutý

M: Ztišilas ho jenom ne?

Mad: Ne

M: Tys ho úplně vypla?

J: To nevadí

M: No tak ho zapni no...

M: No jinak bylo vysvědčení

J: A vysvědčení dopadlo jak?

M: Cos měla? Ty už ani nevíš? Nevíš?

J: Ale bylo dobrý jo?

M: Tak z angličtiny bylo co?

Mad: Jednička

M: Z prvouky byla?

Mad: Nevím

M: No tak

Mad: Dvojka?

M: Nebyla dvojka...

Mad: Jednička

M: No... z matematiky?

Mad: Dvojka

M: A z češtiny?

Mad: Dvojka

J: No tak to je krásný, jedničky a dvojky, vždyť to je super, seš šikovná holka

(Čekaly jsme, až Madlenka přinese mobil, aby mi mohla ukázat videa a hru).

J: Koukám, že morčátko tam dneska spinká, ani není vidět...se nijak neprojevuje

M: Přežralo se

(Madlenka přinesla mobil, na něm mi ukázala video vlastní výroby, v podstatě sestřih fotek s efekty s hudebním podkresem od Katty Perry)

J: Ukaž... Katty Perry.... To je pěkný...

M: Do toho jsem nepronikla teda, to bych neuměla

J: Takový fotogenický morčátko máte...to je hvězda... ale krásný video

M: No to je největší hvězda, to jo...

J: Krásný, no jsi šikovná, vidíš to, a tys mi to nechtěla ukázat, takový nádherný video

M: A tu hru třeba najdeš? Oblíbenou? S tou Kristýnou?

J: Tak já taky někdy hraju hry, třeba bych to mohla znát...

M: Ale ten dnešní klip byl taky z toho ne? Tak ukaž ten dnešní klip jo? To bylo taky z tý hry ty postavy, ne?

(Pouští video sestřih s postavičkami ze hry)

J: To jsou něco jako Simíci, ne? Něco na ten styl...

Mad: Hmm

J: To vypadá dobře... a jak se to jmenuje tahleta hra?

Mad: Avakin Life

J: jo to je ten Avakin... a ty Simíky taky hraješ, je to tomu hodně podobný?

Mad: Jo, je to tomu podobný

J: Jo? Takže tam taky teda jako ty postavičky úplně ovládáš a můžou dělat co chtěj?

Mad: Jo

J: Jo? Taky si tam můžou najít nějakýho kluka třeba a tak?

Mad: *Kývá že ano*

M: A to máte dohromady s Kristýnou, takhle, že si to tam...

Mad: No každá má jinou

M: Ale můžete to hrát dohromady na dálku jo?

Mad: Jo

J: jako že ona tam může být současně s tebou, ty dvě postavičky tam můžou být spolu?

Mad: Jo

J: A hraje to ještě někdo takhle ze třídy nebo jen vy dvě?

Mad: Jo

M: On se tam někdo k vám ještě připojil?

Mad: Jo

M: Jo, někdo se k vám připojil, to ani nevím, ze třídy někdo?

Mad: Jo

J: Takže víc lidí takhle to hrajete dohromady?

Mad: Jo

J: A kluci i holky nebo jenom holky?

Mad: Všichni

J: Všichni to hrajou, tak to je hezký

M: Jo i někdo z kluků jo?

Mad: Hmm

J: Tak to je pěkný... no a co tam ještě ty postavičky třeba rádi dělají? Co mají za zábavu?

Mad: Park s pejsky

J: Choděj do parku, to je hezký... takže tam můžeš mít i vlastní zvířátko v tý hře?

Mad: Jo

J: Takto je dobrý... a co tam máš?

Mad: Pejska

J: Pejska... a jak se jmenuje? Má jméno?

Mad: Rozárka

J: Rozárka, to je hezký... no a když zrovna nejsou s pejskem v parku, tak co ještě dělají?

Vařej si tam taky ještě třeba? Musej si vařit, jo?

Mad: Jo

J: A choděj třeba někam společně ven všichni?

Mad: Jo

M: To se možná i nějak parádej ne? A to vybíráš ty oblečky?

Mad: Jo

J: A choděj tam spolu třeba i tancovat? Nebo tak něco?

Mad: Jo

J: Takže prostě něco jako takovej simulátor života se vším všudy

Mad: Jo

J: Tak to je hezký... a tys tam byla jedna z těch postaviček, to video cos mi teď ukazovala?

Mad: Jo

J: Jo? Ta s těma hnědýma vláskama?

Mad: Jo

J: Pěkný, sluší ti to tam...hezká, taková prostě pěkně nastylovaná, hezký oblečení, makeup, pěkný, pěkný... No tak já bych tě teďko Madlenko poprosila, byla bys tak hodná, že bys mi nakreslila obrázek? Jo?

Mad: Jo

J: Jo? Nevadilo by ti to? Já bych si tady totiž teďko s maminkou popovídala a ty bys mi nakreslila nějaký pěkný obrázek a jestli bych tě mohla poprosit, může to být úplně co chceš, ale nakresli tam i sebe...jo? Může to být něco co jsi třeba dělala, zažila nebo co by sis přála, prostě cokoli, ale nakresli mi tam i sebe.

(Madlenka odchází ke svému pracovnímu stolu malovat.)

J: Tak jo...no a já jsem se vlastně chtěla ještě vás taky doptat, taky jak jste to měla vy se školou? Jestli si ještě... jestli byste mi povyprávěla jako o vašich školních létech, jaký to bylo, jestli jste chodila ráda do školy, co jste měla třeba nejradši za předměty, kamarády, co si vzpomenete...a tak...kdybyste to pak třeba i porovнала s tím co je dneska, jestli byste chtěla chodit do školy radši teď nebo předtím...

M: Dobře dobře... a tak chodila jsem do stejné základní školy jako chodí Madlenka, to jsem možná říkala a nechodila jsem tam ráda...

J: Nechodila...

M: Ne ne ne...my jsme se vlastně stěhovali z Brna do Prahy v první třídě a to tak, že asi dva měsíce jsem ještě chodila v tom Brně a pak jsme se zase přestěhovali sem a plus teda ten přízvuk brněnskej, tak nějak ty slovíčka tam úplně nezapadly...a takže trochu takový stresující a ve třetí čtvrté třídě jsme měli hodně přísnou paní učitelku, takovou ale opravdu takovou jako že za chyby nás chytala jako že za vlasy

J: Aha, až takhle...

M: No a takový jako že za ty chyby vás takhle přímo k tomu sešitu a co to tam je...

J: No tak to je strašný

M: Takže pro mě to bylo hodně takový stresující, pak jsem tam nechtěla chodit, takže jsem předstírala, že mě bolí břicho nebo i mě bolelo z toho stresu, pak nemohli přijít úplně na to co se děje a nakonec jsem skončila s podezřením na chronickou apendicitidu, takže mi kvůli tomu ještě vyndávali a vlastně to nebylo úplně nutný... no takže já jsem byla takový dítě spíš... takový submisivní, utlačovaný nebo takový, možná jako později se sklonem k šikanování, takže tu základní školu jsem opravu neměla ráda no...

J: Jo

M: Ale přitom jako studijní typ pak se potvr... pak se to rozjelo no a potom střední a vysoká to už paráda

J: A kamarády jste tam teda měla na tý základní škole?

M: No tak vždycky jsem měla nějaký kamarády no

J: A ti na tom byli takhle stejně, že se taky takhle báli do školy?

M: Hmm, jo, typově jsem to asi tak měla... typově jsem to měla asi tak stejný no

J: no a rodiče, těm jste se vlastně svěřovala s tím, že... co se ve škole děje a že se vám tam nechce a tak?

M: Hmm, no a možná že to nebylo úplně jako... neměli na mě nějaký čas, protože rodiče se rozváděli, takže asi to nějak úplně...úplně to nějak neřešili no...

J: A zrovna v té době takhle když jste chodila na tu základku?

M: Hmm...

J: A když se vám věnovali, tak se vám věnovala spíš maminka nebo tatínek?

M: Maminka

J: Maminka... jo... a ta se teda jako snažila pomáhat s úkolama nebo takhle?

M: Jo, to jo no... ale tak měla co dělat, protože ještě brácha byl starší o tři roky...

J: Máte ještě bráchu...

M: No... Takže se snažila na tom pracovat

J: Jo, takže to nebylo jednoduchý.... Takže vlastně jste to jako moc doma ani neříkala, takhle že ta škola je taková drsná...

M: Hmm hmm jo...jo...no vlastně to byla máma překvapená, že vlastně po letech se dozvěděla maminka, že mi brali svačiny, já jsem byla taková hubená... a že mi brali svačiny no...

J: Jo tak, takže i takhle ten kolektiv tam byl takovej špatnej...aha... takže špatná učitelka a ještě špatnej kolektiv, no to je hrozný

M: No ono bylo jako nešťastný ještě úplně od začátku že já jsem měla nějaký ty astmatický potíže už jako kojeneček a takže jsem byla dávaná hodně do nemocnice hospitalizovaná bez rodičů že jo samozřejmě a pak mi doporučili lázně ve třech letech na dva měsíce, v úplně teda izolaci, bez kontaktu rodičů a tam to teda bylo úplně takový takový...to že i v těch třech letech si pamatuju...

J: Jo že si to pamatujete...

M: Pamatuju si takový jako špatný vzpomínky no...

J: Aha... jako že vám tam bylo smutno nebo...

M: No, i takový...ani ty vychovatelky nebyly úplně hodný a... no... a že jsem se znova jako začala pomočovat, přitom to vůbec už nebyl důvod a takže to vyčítali potom mámě, že nemám hygienický návyky a bylo to tam takový... takže takový... takovej špatnej trošku start, ale dobrý

J: A tenkrát jak jste říkala, že jste ty dva měsíce chodila v tom Brně, tak já vím, že je to krátká doba, ale tam se vám líbilo víc než tady v Praze nebo to si už moc nevzpomínáte?

M: No... asi bych to úplně, přišlo mi jako že tam bylo víc dětí, jako že tam těch tříd bylo velká spousta a... no tak taky asi úplně se mi to neto, ale nepamatuju si to tolik no... tam bylo jako ta velká změna, že jak jsme se stěhovali

J: A takže už rovnou vlastně vám třeba bylo špatně, když jste měla jít do školy nebo až potom, co vlastně tam třeba byly nějaký ty problémy v tom kolektivu nebo už na začátku prostě?

M: Ne, myslím si, že to bylo nejvíc s tou paní učitelkou teda v té třetí čtvrté třídě, jak měla takový ty fyzický tresty no...

J: A ta třetí čtvrtá třída, to byla ještě paní učitelka na všechny předměty ta samá, že jo?

M: Ano ano...

J: No jo...

M: Ta byla taková jako úplně oddaná komunistka

J: Jo takhle...

M: My jsme tam museli ještě salutovat čest práci

J: Jo taková ta klasická paní učitelka s pravítkem v ruce...no tak to nic moc teda...

M: Přesně potřebovala vědět, kdo z dětí jaký co dělaj rodiče, aby měla přehled a kde to bude výhodný a tak

J: Aha... hmm... no a něco třeba i pozitivního co byste si vzpomněla ze školy nebo vysloveně je to celý negativní... jako z tý základní myslím...

M: Jako lepšilo se to... rok od roku se to jakoby lepšilo... a co tak pozitivní...bych tam viděla jak jedna paní učitelka, který byla taková úplně jiná a měla takový napojení na francouzský institut, tak tam rozjela francouzštinu a tak jsem se tam nějak přihlásila a to mě moc bavilo teda... a udělalo to teda vlastně velkej vliv i to napozději, že jsem i tu francouzštinu i pak celoživotně nějak dělala... a že se mi líbilo, jak se odlišně oblíkala, že měla takovej jako...

J: Jinej styl...

M: Hmm... oproti těm soudružkám

J: To chápu...to musel být rozdíl... takže vás nejvíc bavila francouzština... a ještě něco nebo? Nějakej předmět oblíbenej třeba?

M: No, tak no... třeba ta ruština, z té si vůbec nic nepamatuju, to zase bylo takový to... takový ty mimomatematický jako jo...

J: Matematika ne...

M: Ne no... ale vždycky záleželo teda jako kdo to učil teda

J: No a potom ta střední škola, tak to jste říkala, že už bylo teda jako v pohodě nebo?

M: No a ono teda zase jako zklamání, protože jsem šla na střední zdravotnickou školu, že jsem to chtěla dělat a tam teda zase první praxe, která byla byla v LDNce, tak to taky bylo hodně takový

J: Drsný asi...

M: Hmm...takový ty babičky a povídaly svoje příběhy, tak jsem si chtěla vzít všechny domů...a tak jsem si říkala, že to úplně nebude to ono, co bych chtěla v životě dělat...ale

J: Ale tu zdravotnickou jste teda dokončila?

M: No no, tu jsem ukončila a pak jsem šla na přírodovědeckou no

J: Hmm... a tam byl kolektiv jakej celkově?

M: Tak tam byly... tam byly teda hlavně samozřejmě holky no, takovej holčičí kolektiv, ale dalo se tam najít nějaký typy, který by mi sedly

J: A holčičí kolektiv jenom, to asi není úplně výhoda, co?

M: No, nakonec se ukázalo, že není no, zase ten mix je dobrej no

J: No a ještě bych se zeptala potom pak vlastně na tý střední, tak rodiče teda už byli rozvedení a vy jste byla teda s maminkou?

M: Hmm

J: A jak se třeba u vás řešily nějaký jako problémy nebo jako svěřovala jste se jí, radily jste se nebo spíš jako jste si to nechávala pro sebe, když se něco dělo?

M: No tak studijní věci jsem si nechávala sama pro sebe, to jako vůbec, ale nějaký osobní tak ano, to velmi, velmi, velmi jsem se svěřovala, dokonce jsme byly spolu na úrovni takový jako kamarádku jsem jí brala

J: A ty studijní teda jste jí neříkala... proč?

M: Ne takhle... neměla jsem problémy, ale ale prostě jak třeba tady Madlenku musím motivovat, aby něco dělala nebo to, tak to jsem si za tím šla jako sama, takže tohleto vlastně mamka vůbec nevěděla

J: Že vlastně jste byla taková soběstačná, že jste nepotřebovala žádnou jako vnější motivaci

M: No nebo dokonce vlastně potom na ty přijímačky jsem to musela dohánět ty dva roky tý fyziky a chemie teda, takže to no, tak...tak to jsem si jako odřekla všechny jiný mimoškolní aktivity a radši sem se tady to... sedla a učila

J: Takže jste se dokázala takhle jako zapřít a jít si za tím...

M: Jo jo jo jo, možná že to všechno, to co bylo, tak to ve mně vypěstovalo takovou jako ctižádost, že teda když už si něco to, tak že to prostě chci a že si jdu za tím no... no taková trpělivost no asi

J: Takže prostě jste si řekla tak jako chci to a bude to y bylo to tak

M: Jo jo jo... ale i tak jako bavilo no, mě to bavilo...

J: No a jak reagovala maminka na to, že jste jí jak jste říkala po letech teprve vyprávěla některý ty věci z té školy?

M: Jo, je v šoku... nebo nebo ještě tady se teďka ještě vlastně nad tím teda kroučí hlavou a...že se to takhle jako dozvěděla, že....

J: Že to nevěděla...

M: Že byli takoví jako agresivní jako no... a nebyla na to taková ta doba ještě, že by jako šikana nebo něco takovýho, se neřešilo

J: Jasně... no a vy jste teď hodně v kontaktu s maminkou?

M: Ano... no vlastně měla taky přijít že jo... ona má teďka takový nějaký problémy s kolenem...

J: Jo, to je v pohodě... a jak často se takhle vídáte?

M: Tak ona bydlí i blízko tady.

J: Jo, ona někde tady...

M: A...tak jako asi telefonicky denně a... s tím že teda s Madlenkou má velmi dobrej vztah a bývá u ní a obvykle když jdu teda do práce normálně fyzicky tak tam přespává, a nebo ona i tu výuku má jeden den u babičky

J: Jo jo...takže i babička se vlastně podílí i takhle celkově ve všem...

M: No no...jo, no

J: Máte velkou oporu takhle

M: No, to mám

J: Tak to je hezký

M: A teď vlastně ještě novinka, že se přistěhovala prababička z Brna...

J: Aha, i prababička...

M: No protože prababičce je 89 let a je jako soběstačná, všechno to, ale tak...

J: Ale nechtěla být už takhle daleko...

M: Je tam sama no... byla tam sama no

J: A teď je teda...

M: Takže teď je u mámy, u mamky no

J: Spolu jsou tam...

M: No, no takže když to teď tak jde vlastně za babičkama a... a oni ji tam hýčkají no

J: No to babičky vždycky, to i já to znám

M: No takže taková ženská linie no

J: Silná ženská linie, to je hezký

M: Akorát to morče to kazí

J: Jo to morče je zrovna kluk no.... Madlenka ještě asi vytváří...

M: Jo, to bude velké dílo no... takže za to jsem radši, když... v tom kolektivu když je v pohodě, hlavně když je v pohodě, když prostě přinese nějakou horší známku, tak pro mě je ta pohoda nejdůležitější no

J: To je pravda no

M: Stejně jako paní učitelka se na nás obrátila, jestli náhodou nechci zkusit něco... no nechtěla jsem no

J: A co přesně teď myslíte?

M: Jakoby psychologa no

J: Jo, a to z jakýho důvodu?

M: Vynechání některých jakoby slovíček... ale já myslím, že to jako pramení z nepozornosti, ale zatím jsem to odmítla

J: Jinak jako žádný trápení nebo tak...

M: Ne ne, to ne, to je takovej pohodář

J: Jo...takže jenom takhle nějaká nepozornost třeba... a paní učitelka to formulovala jak nebo jak se na vás obrátila, jakým způsobem?

M: No ona jí nějak bez mého vědomí dala předložit nějaký text, na rozbor, že z toho možná udělala nějaký závěr jako že, že by byla jinak klasifikovaná...

J: Jo jo jo, jako třeba dyslexie nebo něco takového... což ono to někdy jako pomůže no...

M: Nějak jsme to ještě konzultovali teda s tatínkem a no...

J: A tatínek na to má jakej názor?

M: Taky takhle no...

J: Taky jako že není třeba?

M: Hmm...

J: A ten se teda podílí, jestli se můžu zeptat, jak moc takhle?

M: Má jí velmi rád, bere si Madlenku jednou za 14 dní na víkend a jelikož teda si pořídili chaloupku na Vysočině, tak teďka to znamená jezdit celej víkend teda tam, což Madlenka jako dává tak že počítá už potom dny a hodiny, když už pojedou domů no... a že tam je mladší bráška no

J: Jo takže mají dítě... hmm...

M: Čtyřlčetej no

J: A s tím vychází Madlenka dobře? Vypráví o něm?

M: Ale jako jo, ale moc jí to nebaví no

J: Je malej už na ní...

M: No, ale jako jo...

J: Nepřála si někdy sourozence?

M: Ne

J: Ne, nikdy? Takže jenom kamarádky stačí..... to bude mistrovské dílo (*směrem k Madlence*)

M: Ale teďka angličtina to jí teda hodně šlo to poslední v pátek teda, to četla krásně, dostala nějaký jedničky, oni tam sbírají malý jedničky a když je jich víc, tak dostane jednu velkou... ale někdy prostě nedává úplně pozor no

J: Tak to myslím, že všichni...

M: Ale ona je taková jako že to chce mít hodně rychle vyřízený a nekontroluje si to a ten výsledek je jí celkem jedno no

J: Hlavně aby to bylo...

M: No...

J: A ty povinnosti spíš jako odkládá nebo se do nich vrhá?

M: Se do nich vrhá, chce to mít rychle

J: A tak to je zase dobrý, nebude prokrastinovat, ono to nějak vždycky dopadne.... Takže jako se nikdy třeba nestresovala kvůli známám nebo takhle?

M: Ne ne ne... tak ona je takhle vede i paní učitelka, ona vždycky jako říká „ale tak každej umí něco jinýho, že jo, že jako nemůžeme všechno znát, jste děti ještě a každej je omylněj“, takže...

J: Tak to je krásný...

M: takže to co jsem si tam prožila já, tak za tohle jsem fakt ráda, než aby si procházela nějakým...

J: To chápu... no ten kolektiv a ta paní učitelka jsou vlastně nejdůležitější, že ono se známky to může člověk projít klidně se trojkama, jako asi to není úplně ideální, ale může a hlavně jaké z toho má pak nakonec pocit no... jaký to bylo...

M: Právě no...

(Madlenka vstává od stolu s obrázkem)

J: Tak co, spokojená? Hotovo?

Mad: Jo

J: Jo? Tak nám to pojd' ukázat...

(Obrázek viz. Příloha)

J: Jee, to je krásný, to seš ty vid'?' A támhle morčátko vidím, je to morčátko že, nepletu se?

Mad: *Kývá že ano*

J: A copak je tady? To je kočička nebo pejsek?

Mad: To je Rozárka, pejsek

J: To je pejsek... a nějaké bílé teda, copak je to zač, co je to za pejska?

Mad: Westík

J: Westík, jo to jsou takový ty kudrnatý že jo? Kudrnatý bílý, je to tak?

M: Hmm... a kde je ten westík?

Mad: U babičky

J: Babička má pejska nemá nemá pejska?

M: Právě že má... to je stará Rozárka už no

J: Stará Rozárka... takže Rozárka je taky... taky existuje...

M: Taky člen no...

J: Ale tady něco ti ještě leze po rameni...

M: Jooo, tak to řekni no, to je podstatný hodně...

Mad: To je chameleon, a to si přeju k narozeninám

J: Jee, ty jo, chameleona, to je docela originální...to nemá jen tak někdo... jak jsi na to přišla?

M: No ono to tak nějak vyplynulo, vid'?

Mad: Jo

M: Tak nějak jsme se o tom bavily a dlouho se o tom bavíme no a tak nějaký terárium vymyslet a takhle

J: Ty jo, tak to je hezký, zajímavý, bude mít morčátko kamaráda, jo?

Mad: Jo

M: Hmyzožravce, tak bude změna...

J: No to je pěkný... takže tady seš teda s nima na procházce, jo?

Mad: Jo

J: A kam jdete? Kam zrovna vyrážíte?

Mad: Do lesa

J: Do lesa... máte tady někde poblíž les? Jo?

Mad: Jo

J: A chodíš tam často na procházky?

M: Občas u babičky vid'?

J: S Rozárkou...

M: U babičky je to asi lepší vid'?

J: No to je hezký... teda a sluníčko svítí, to už je určitě jaro nebo léto... co to je, je jaro nebo léto?

Mad: Jaro

J: Jaro, hmm, tady něco kvete, no krásný... no a myslíš, že na jaře už půjdeš do školy? Chtěla bys?

Mad: Hmm hmmm

J: Teďko kdyby sis mohla vybrat, kdyby ti řekli, že máš jít třeba příští týden do školy, chtělo by se ti?

Mad: Ne

J: Nechtělo... a myslíš, že by se ti někdy v budoucnu chtělo? Nebo bys chtěla být doma?

M: Už aby to takhle bylo navždycky by sis přála?

Mad: Nee

J: To ne...

M: Vidíš to přechodně jo? Vidíš to jenom jako...

Mad: Jo...

J: A co to znamená jako přechodně? Tak na jak dlouho bys to viděla ještě být doma takhle v klidu a chodit na procházky s Rozárkou?

M: Kdy bys to tak viděla, že zase vezmeš aktovku a zasedneš do lavice? A řekneš s Kristýnou paní učitelce, že spolu chcete sedět? To je taková jedna velká změna, to je velká změna, už nechce sedět s Emičkou no...

J: A takhle s tou Kristýnkou to jste se začaly hodně bavit až teďko?

Mad: Jo

J: Až takhle když jste doma...

Mad: Hmm

J: A co tak najednou? Máte nějaký jako společný hodně zájmy nebo jak to tak přišlo?.....Tys měla předtím nějakou jinou nejlepší kámošku nebo jsi neměla nejlepší kámošku?

Mad: Měla, Emu

J: Emu... a s tou jste seděly v lavici...

Mad: Jo

M: To znáš od školky, že jo?

Mad: Hmm

J: No a teď se s Emou teda taky bavíš ještě?

Mad: Jo

J: Jo, ale víc teďko s Kristýnkou?

Mad: Jo

J: No a víš čím to... jako je Kristýnka vtipnější nebo má lepší nápady nebo...

Mad: Je hodně aktivní

J: Aha... takže navrhuje pořád něco co byste mohly dělat třeba jo?

Mad: Jo

Já: Tu hru třeba taky?

Mad: *Kývá že ano*

J: A jak často si takhle voláte třeba?

Mad: Denně

J: Denně? Teda a jak dlouho to vydržíte takhle povídat?

Mad: Někdý hodinu

J: Hmm, to už je slušný, to je docela doba... a co teda dělá Kristýnka, když je takhle doma?

O tom se taky bavíte?

Mad: Ne

M: já možná vím něco...

Mad: Co?

M: No jak se třeba chystala dělat ty muffiny s maminkou... že ráda vaří, ne?

Mad: Hmm

J: A co ještě teda ráda dělá?

Mad: Jezdí na kole

J: A ty taky jezdíš? Jo? Máš kolo?

Mad: *Váhá s odpovědí...*

J: Copak? Ráda jezdíš na kole nebo ne?

Mad: Tak trochu...

M: Dlouho už jsi nebyla vidět

J: Takže až bude takhle hezky zase, tak myslíš, že vyrazíte na kolo s Kristýnkou nebo to ne? To je moc aktivity...

Mad: Možná

M: Vy jste se chtěly vyfotit hlavně, že jo?

Mad: Jo

J: Jo? Jako že si uděláte nějaký selfičko nebo...?

Mad: Jo

J: A ona bydlí nějak daleko nebo vídáte se takhle osobně?

Mad: Bydlí daleko

J: Bydlí daleko... takže jen volání teďko...

Mad: Jo

J: Hmm, no vidíš to... a co třeba ještě takhle Kristýnka navrhuje, co budete podnikat? Co má za dobrý nápady, ať se taky inspiruju?

Mad: Třeba...

(Telefon na stole se rozsvítí, přišla už několikátá zpráva)

M: Už ti píše, vidět?

J: Já to vidím, že ti to tady vyskakuje, jako hodně aktivní...

M: Hele a co ty dárečky na ty Vánoce...co jste si dělaly? Co jste si vyráběly?

Mad: Já mýdlo...

J: Ty jsi vyráběla mýdlo?

Mad: Jo

J: Teda... to ani vůbec nevím, jak bych začala...jak se vyrábí takový mýdlo?

Mad: Potřebuje se na to glycerin a barvy a vůni...

J: A co s tím pak uděláš?

Mad: Glycerin...se dá...

J: No to nevádí, přesnej postup...nějak se to asi spatlá dohromady vid'?

M: To se rozežřeje, že jo?

Mad: Jo

M: A pak se to dá zase...

Mad: Do ledničky...

J: Teda, tak seš ale šikovná, ty mi takhle tajíš takový věci, že prostě tvoříš krásný videa, umíš udělat mejdlo, to já vůbec neumím třeba...to se mi pochlub, vždyť jsou to super věci

M: Když tak běž ukázat toho toho medvídka, jak tam mám na komodě...toho mýdlovýho...

(Madlenka přinesla ukázat mýdlovou postavičku medvídka)

J: To jsi dělala ty?

Mad: Jo

J: Teda... no tak to je ale krásný... to máš na to nějakou formičku?

Mad: Jo

J: To je hezoučkový... a to jste si pak dávaly k vánocům... nebo ne?

M: No ty to vždycky vyrábíš tady ty dárky...

Mad: Jo

M: To se obdarovává paní učitelka, kuchařky...

J: Paní učitelka taky dostane jo? Za odměnu... no to je krásný, ty jsi šikovná holka....

Poslyš, já se tě teď Madlenko zeptám na takový otázky jo, zajímavý... Představ si, že bys byla v pohádkový zemi a mohla bys být úplně kýmkoli bys chtěla být...úplně kdokoli... jako je to pohádková země, takže tam existuje všechno, jsou tam jednorožci, čarodějové, princezny, prostě cokoli si dokážeš představit...kdo bys chtěla být? Nebo co?

Mad: Kouzelná beruška (*pozn.: po rozhovoru se ukázalo, že nemyslela berušku jako zvířátko, ale myslela postavičku z animovaného filmu, kterou má i v podobě hračky, je tedy také vyfocená v příloze*)

J: Kouzelná beruška? No to je zajímavý... A proč zrovna kouzelná beruška?

Mad: Nevím...

J: Nevíš? A co bys teda kouzčila?

Mad: Nevím

J: Tak se ti líbí, že bys tam mohla poletovat a kouzlit jo?

Mad: Jo

J: Kouzelná beruška, to je roztomilý... A čím bys určitě nechtěla být?... Představ si nějaký ty pohádky, co tam všechno je... Co by se ti fakt nelíbilo?

Mad: Čarodějnice

J: Čarodějnice... no to chápu, kdo by chtěl být čarodějnice... jak si představuješ takovou čarodějnici?.....Je hezká nebo ošklivá?

Mad: Ošklivá

J: Mladá nebo stará?

Mad: Stará

J: A co třeba nosí na sobě?

Mad: Klobouk

J: Jo? Takovej ten velkej špičatej, jo? Takže nechtěla bys být čarodějnice, chápu... No a teď si představ, že bys byla...

(Na stole zvoní Madlenčin telefon, volá jí Kristýnka)

M: No tak to s tím půjdu pryč, aby tě to nerozptylovalo...

J: Neboj se, už tě nebudu zdržovat moc dlouho, jo... ještě si představ, že bys byla v roli kouzelníka nebo kouzelnice, jo? Nebo ta kouzelná beruška prostě... kdybys mohla změnit úplně cokoliv, fakt jako cokoli, co bys změnila třeba v tý škole?..... Mohla bys cokoli odčarovat, přičarovat... začarovat...

Mad: Jednu hodinu bych ubrala...

J: Takže bys odčarovala jednu hodinu? A kteroukoli nebo nějakou konkrétní? Bylo by ti to jedno, prostě zkrátit, nebo nějakou co nemáš ráda?

Mad: Bylo by mi to jedno

J: Jo, takže bys odčarovala jednu hodinu...

Mad: Jo

J: Dobře... no a pořád seš kouzelník a teď si představ, co bys přikouznila, odkouznila, zakouznila...doma? Chtěla bys tady něco změnit?

Mad: Chameleona

J: Takže by sis přikouznila chameleona?

Mad: Jo

J: No a teďko ještě pořád kouzlíme, jo, pořád, a teďko bys měla možnost cokoli změnit u nějakýho z kamarádů nebo u kamarádů obecně... mohla bys nějak zaklít nebo jim něco přičarovat nebo je nějak změnit... Udělala bys něco?

Mad: Ne

J: Ne? Dobrý... No a teďko co bys třeba přičarovala sama sobě? Nebo odčarovala, kdybys mohla? Je něco takovýho?

Mad: Ne

J: A ještě... zvířátko jsme se ptaly, byla bys beruška jo?

Mad: Jo

J: Tak jo... a ještě mi pověz, kdybys měla... kdybys chytila zlatou rybku a ta rybka by řekla, že ti splní tři přání, jakýkoli, cokoli si budeš přát, cokoli cokoli... co by sis přála?

Mad: Chameleona

J: Dobře, to je jedno přání, máme chameleona... super... ještě máš dvě

Mad: Aby Kristý bydlela blízko

J: Super, a ještě máš pořád jedno, už máš poslední přání...

Mad: Aby otevřeli školu

J: To je zajímavý přání...

M: Přece jenom jo?

J: takže ty bys svoje poslední přání vyčerpala na otevření školy?

Mad: Jo

J: No to je zajímavý, ale povídala jsi mi před chvílkou, že se ti tam nechce?

Mad: Noo...

J: A jak to teda je? Chce se ti tam? Když bys jí chtěla otevřít kouzelně dokonce?

Mad: Tak trochu

J: No tak jo... a proč se ti tam teda teďko chce?

Mad: Nevím...

J: Třeba že byste mohly se tam s tou Kristýnkou vidět? Jo?

Mad: Jo

J: Takže chceš Kristýnku blíž a otevřít školu, abyste se mohly vídat s Kristýnkou...tak jo... no tak já už tě nebudu Madlenko asi dneska víc trápit, ale děkuju moc... já se chci zeptat, můžu si ten obrázek nechat, nebude ti to vadit?

Mad: Jo, nebude

J: Nebude? Tak děkuju, jsi moc hodná..... tak jestli už mi nechceš nic říct, tak už si můžeš jít klidně zavolat nebo psát...

M: Já vím ještě na co se takhle těšíš, že jo? Na atrium, že jo? Na co se tam těšíš?

Mad: Na trampolínu...

J: Na trampolínu jo?

M: No, Madlenka si staví trampolínu až bude hezky a tam se zase schází děti z baráku a tam má taky kamarády, vid'?' Dokonce má tam pro ně dárečky ještě od vánoc, co si nemohli předat...

J: Předání dárků se teď zpozdilo trošku no...jsme se neviděli všichni

M: A jak si tam berete ty zvířátka...do toho atria, ne?

Mad: Jo

J: Jako i morčátko tam chodí se podívat?

Mad: Jo

J: Jo? Tak to má takový výlety... to je pěkný

M: S kým se tam setkává? Morčátko?

Mad: S králíkem...

J: Tak to je super... no tak jo Madlenko, tak já ti moc děkuju, žes mi takhle zase odpovídala na nějaký věci, co mě zajímaly, a ještě se uvidíme, minimálně aspoň jednou, nevdí?

Mad: Nevadí

J: Třeba už potom budou otevřeny školy... třeba už si budeme vyprávět o tom, jak je to super, že už otevřeli školy...

M: Velká událost no... necháme se překvapit...já nevím no, jak tohleto bude

J: No teď je to takový dost nejistý všechno mi přijde, oni něco řeknou a za dva dny to změní, takže člověk se nemůže na nic spolehnout teďko no moc

M: Já si teda nedovedu představit, jak by je tam testovali teda no... jak by to tam teda...

J: A jako že to testování by vám vadilo jako takový nebo že spíš tu organizaci si neumíte představit?

M: Já asi se asi tu organizaci, ale slyšela jsem teda, že Kristýnka říkala, že rodiče by nesouhlasili, aby se denně teda testovala... a... nevím no, stejně se tam sejdou v tu chvíli, než je otestujou, tak budou pohromadě a ty antigenní testy mají taky určitou nějakou jako spolehlivost, tak... nevím, nedovedu si to teda... jestli by to dělali učitelé nebo něco, nedovedu si to teda představit...

J: No jako ta organizace taky jako nevím, jak by se to dělalo, protože těch dětí bude hrozně moc, to aby přišly o půl hodiny dřív minimálně, než je stihnou všechny otestovat... no, to nevím úplně jak si představují...

M: A nevím jak teda ty respirátory, jestli mají teda ty děti teďko nosit ty respirátory...

J: Já myslím, že malí ne...ale nevím, jak moc malí, na jakou hranici to zase dali...takže já už se v tom taky nevyznám...

M: No já budu muset koupit nějaký dětský no

J: A tobě by nevadilo, kdyby tě ve škole ráno testovali?

Mad: Vadilo

M: Kdyby to byl takovej ten výtěr, vid'...ona je taková citlivá no, kdyby to byl výtěr z nosánku, vid', ale... možná byste kloktali, já nevím...

J: Vypadá to spíš zatím co říkali, že to budou ty z nosu...

M: Jo? Z nosu? Hmm

J: Tak to by se ti tam teda nechtělo jo? Kdybys měla předtím ještě absolvovat výtěr z nosánku?

Mad: Nechtělo

J: To chápu... A rouška ti nijak nevadí? Když jsi byla ve škole a musela jsi jí mít?

Mad: Ne

J: To ne, to je dobrý? Tak jo

M: Akorát to teda už nebude moct být ta látková teda ale... no uvidíme, co se dá dělat... takže dneska půjdeme za babičkama a při té příležitosti navštívím lékárnu a podívám se na nějaký dětský respirátory...abychom mohli jezdit MHD...aby nás tam pustili no

J: Když tak ono aspoň nějaký ty normální chirurgický roušky by měly taky stačit no.... Hele dobrý Madlenko, klidně už se běž podívat, co ti (Kristýnka) napsala...

M: Já to dala tam na stoleček víš, aby ty vibrace tě tam nerušily...

J: Ať se tu už netrápíš...

M: Ona si to teda vypla vzorně, aby to nerušilo, říkala já si to vypnu, ale pak jsme chtěly vidět ty klipy no...

J: Ale ty klipy jsou fakt moc hezký, to jako opravdu seš šikovná...

M: To já jsem ani nepronikla do takových tajů, jak se to vytváří teda no...

J: No, tady ty věci teďka nějak hrozně pokročily, ty děti to zvládají...

M: No, nějak úplně samo no

J: Přesně, nikdo je to nemusí učit a zvládnou to...

M: A to si myslím že je právě jako dobře, že jako jde ta angličtina, že ona se s tím jako tam setkává už a nějaký ta slovíčka, ta výslovnost a všechno jako jde no...

J: To já musím říct taky, že já teda... na základce jsme taky měli angličtinu už od třetí třídy a prostě já tam jako jsem se naučila základní slovíčka a tak, ale prostě takový to jako opravdu pochopení, fráze a to, to jsem se naučila až pak když jsem sledovala ty seriály, ty filmy, prostě nějak aktivně to naposlouchat

M: Protože jak je to biflování a nemá to takovej efekt

J: Takže vlastně v té škole bych řekla, že tak jako ty základy, co se musí že jo aspoň trošku, ale jinak to nestačí no... což teďka aspoň ty děti to mají všude okolo tu angličtinu...

M: To mají všude okolo a je to pro ně přirozený...

J: Ono i v těch hrách vlastně...ty hry jsou na to taky super...

M: Ano, ano...tak aspoň tak no...tam mámě něco matematickýho aby procvičovala, tak to no... teďka má teda prázdniny, tak aspoň to čtení aby dělala, aby si vždycky přečetla něco, já jí s tím počítáním nějak netrápím no...

J: A do toho čtení se jí samotný takhle třeba už moc nechce?

M: No, četla jako víc a ráda, ale teďka se teda těší, těší se na Harryho Pottera, což si vybrala k narozeninám, který jsou v dubnu, takže...takže to dočteme, teďka tam má Alenku v říši divů... něco čte radši a něco jí musím do toho tak... nabádat no... teďka aspoň nějakou tu kapitolu přečetla, to byl takovej dobrej pocit, že aspoň něco dělala...

J: Ono pak jak člověk vymění ty knížky za ty elektronický zařízení, tak už se pak těžce vrací bych řekla k těm knížkám...

M: Ale je to neudržitelný no...kdybych jí držela zkrátka a ten mobil jako neměla, tak nemá tu Kristýnu...

J: Teďko je to obzvlášť potřeba tohleto... ale tak to je zajímavý jako že takhle se změnil ty kamarádky zrovna v tý karanténě...nebo jako...

M: Protože Emička trpí teda mozkovou dysfázií a asi by potřebovala asistenta, ale jako dává to... oni se znají od školky a tím že Madlenka je taky uzavřenější a Ema tam se přistěhovali, takže se jí ujmula a vzniklo tam takový navázání, ale už i paní učitelka ve školce říkala, že to není úplně ideální kamarádka pro Madlenku

J: Jako že by jí držela zpátky?

M: Hmm hmm hmm, ale si spolu sedly do lavice, ale opravdu když teda Emička něčemu nerozumí, tak se teda i Madlenky ptá a tak, když jí to vysvětluje...

J: Tak pak nedává pozor sama...

M: Hmm hmm... a takže ta vazba... a i vlastně ta Ema přestala už mít takovej ten pokrok i tady v těch letech jako hrách nebo tak....

J: Už nestíhá...

M: Už jí pomáhá při tomhle všem maminka... ona při ní sedí i na té online výuce a radí jí...ona mí jiný teda známkování a ona za celou dobu teda co probíhá online výuka, tak nepromluvila...

J: Aha

M: No vůbec nepromluvila, že se stydí teda do toho mluvit...

J: To pro ni není ideální tohle no...

M: Ale paní učitelka to respektuje a s tím že teda se nějak sejdou individuálně teda jako...

J: Hmm, jo tak to chápu, když takhle vlastně dělá jako ještě asistenta pedagoga v podstatě, tak to jako se pak nemůže soustředit vlastně sama na to no...

M: A teďka se to teda jako rozjelo tady v těch hrách a jak si volají, takže už to... a že si pak teda chtějí sednout spolu no...

J: Hmm, asi už taky probírají víc takový jako holčičí věci než s tou Emičkou...

M: Ano ano

J: To chápu...

M: Ale tak... jsme to radši vyřešily takhle... přirozeně teda to... a bojí se teda, že paní učitelka bude bránit tomu, protože Emička nemá ráda změny, takže úplně nevím no, říkám si zase, když to chcete obě dvě, přijdete, tak...

J: Po takhle dlouhý době možná už třeba zapomněla...

M: No Emička potřebuje mít opravdu jako všechno dopředu vědět a mít tu jistotu, že všechno je takový nějak stejný, že se moc nezmění, takže by to zase pro ní bylo asi hodně...

J: Náročný...

M: No... tak nevím, jak to dopadne, no...

J: No, tak Kristýnka vypadá akčně

M: No to jo, to jo

J: I na vás takhle dělá dojem?

M: Hmm, hmm hmm, ale tak v mezích jako to no... slušnosti... potom tam mají ještě takovou Adélku no, ale to je taková chronická lhářka...

J: Aha, tak to jo...

(Zde jsem rozhovor ukončila)

Madlenčin obrázek

Madlenčina postavička „kouzelné berušky“

Příloha 3 – Třetí rozhovor

M = maminka, Mad = Madlenka, J = Já, přítel Petr = P

J: Tak začneme tím, že já se vás zase zeptám, jak se máte?

M: Jo, máme se fajn, teď teda začaly teda prázdniny velikonoční, no velké úsilí že jo, takže musí si odpočinout. No oni to vlastně teďka posunuli tu výuku jakoby na osmou hodinu, předtím to bylo půl devátá a to z toho důvodu, že to asi vlastně zavinila Madlenka, s tím chameleonem, že se pochlubila, že ho má, to jsme měli toho jednoho, na té výuce, no a paní učitelka řekla „jee, to je fajn, a to bys nám o tom mohla něco říct a připravit si referát a aby to nezasahovalo do češtiny nebo do matematiky, tak bysme mohli... co říkáte, kdybychom se teda připojovali už v osm a udělali si takový povídání, co jste třeba dělali předchozí den a nebo aby to jakoby nahradilo tu přestávku ve škole, no takže Madlenka to ziniciovala, takže druhý den si připravila ten referát o těch chamíkách a povídala no... bohužel tady ten Adolf teda nešel vytáhnout no, protože prostě je jakej je, no ale tak jsme ho ukazovaly přes sklo.... Takže mají pravidelně každéj den od osmi no.

J: A ještě něco se změnilo nebo událo zajímavýho za ten měsíc?

M: No co se týče těch... té výuky, tak tam paní učitelka si s nima dělá konzultace po dvou, bere si až se tak jako odpojí a udělají si to všechno co mají, tak si vybere dva a to je tak nějak jako zkouší, příklady z češtiny... teda příklady z matematiky, něco z češtiny a dává jim známky... a prvouka vlastně taky

J: Aha...

M: No a Madlenka už byla dvakrát a poprvé teda jsi dostala z češtiny 1-2, z matematiky vás ani neznámkovala s tou Eliškou, že jo? Takže to nebylo jako to... a můžu říct, že to jako vypilovala a druhá konzultace už dopadla na jedničku. Kromě teda prvouky, tam ty planety teda vážly nějak jako víc, ale jinak jako to...

J: Takže tohle je taková jako novinka ty konzultace, to předtím nebylo?

M: Hmm, já si myslím, že to bude mít teda potom nějaký vliv na vysvědčení no

J: Jo jo, že spíš je to takový zkoušení v podstatě?

M: No no, dělá se to teda po dvou

J: Hmm... no a Madlenko, tobě to jak vyhovuje tady ty konzultace? Líbí se ti to? Je to v pohodě?

Mad: Jo

M: Ale máš trošku nervy vid'?' Je to takový rychlý no

J: Je to jako zkoušení ve škole nebo je to jiný?

Mad: Jako zkoušení ve škole

J: Jo? Máš z toho stejnej pocit jako kdybys byla zkoušená ve škole?

Mad: Jo

J: A je lepší, že jste třeba takhle po dvou?

Mad: Jo

J: Nechtěla bys tam být sama zkoušená jenom jenom ty a paní učitelka?

Mad: Ne

J: Takhle je to lepší?

M: A takhle na dálku nebo bys radši byla s paní učitelkou ve třídě?

Mad: Na dálku

M: Na dálku dobrý

J: Na dálku je to lepší... jako že jseš tady doma v klidu větším nebo?

Mad: Jo

M: A já už si úplně nepamatuju, to jste... když jako řekla ten příklad, to jste ukazovali ty kartičky, ty výsledky? Nebo...

Mad: Ne, to jsme říkali...

M: Ona vyvolávala pokaždý? A když nevěděl někdo z té dvojice, tak to doplnil druhý?

Mad: Jo

J: Hmm.. a takže neměli jste nějakej čas na přípravu? To se jako zeptala a vy jste hned museli odpovídat? Nebo jak to bylo? Jako třeba ty příklady myslím?

Mad: Jo

J: Jo? Mohla sis to třeba promyslet nebo někam napsat nebo něco takovýho třeba ten příklad?

Mad: Jo

J: Jo? To jsi čas měla?

M: No ale pak zase ne mi přišlo...taky? Jo?

J: Takže takhle dobrý, jako že vyhovovalo to? Šlo to?

Mad: Jo

J: Dalo se to přežít... no tak jo... a jak jsi měla ten referát o tom chameleonovi, to jsi byla ráda, že ti paní učitelka takhle řekla, abys něco povídala?

Mad: Tak trochu

J: Tak trochu

M: No trochu se to... ale těšila se, už si připravila budík na sedmou a těšila se, že jim to takhle... a hezky to přečetla... oni chtěli vědět, za jakých podmínek se zbarvuje, jak se to chová

J: No a povíš mi taky, za jakých podmínek se zbarvuje? Mě by to taky zajímalo?

Mad: Podle teploty a prostředí

J: Hmm... takže když je teplo, tak se zbarví nějak jinak než když je zima? Nebo to ne?

Mad: Jo

J: Jo? I takhle...co ještě bys mi o nich řekla zajímavýho? Já toho moc nevím, takže cokoli řekneš, tak pro mě bude asi novinka.

M: Mezi co to patří?

Mad: Plazi

M: Já jsem si taky myslela, že jsou to ještěrky, ale jsou to plazi. A jak se jmenuje vlastně ten chameleon, jaký má přídavný jméno?

Mad: Jméno?

M: Hmm... to víš... je chameleon a ještě k tomu přídavný jméno

Mad: Jemenský

M: Jemenský no

J: Takže chameleon jemenský, hmm, tak to je pěkný, takže tohle si takhle vyprávěla, měla jsi k tomu nějakou prezentaci?

Mad: Jo

M: Ne ne ne, jenom četla a pak ho ukázala no

J: Tys mi to odkývala

M: Ty si ani neumíš představit, co to je, to jako že bys tam promítala, ale nepromítala jsi

J: To ještě neděláte?

M: Ne ne ne, to ne

J: Tak to jo... no tak jo... já mám tady zase na vás nějaký otázky připravený, já bych možná teďko zase ještě Madlenko poprosila, pamatuješ, jak jsi mi malovala obrázek? Jo? Minule... tak namalovala bys mi zase nějakou?

Mad: Jo

J: A mohla bys mi tentokrát namalovat něco co se týká školy? Něco ze školy? Jo?

Mad: Jo (*přesouvá se ke svému pracovnímu stolku, dívá se na terária s chameleony*)

M: Ty to promýšlíš?

J: Copak dělají?

M: Copak dělá Adolf?

Mad: Je zbarvený, má nervy

J: Má nervy, chudák

M: Má nervy jo... tak on ho zahlídnul asi

Mad: A je naštvanej

J: To poznáš, že je naštvanej, jo?

Mad: Má natažené volátko

M: Volátko... a není moc nahoře, u té praskliny?

Mad: Ne, je veprostřed.

M: No tak to je dobře

J: No, já jsem se vlastně chtěla vrátit ještě nějakýma těma otázkama totiž k tomu, o čem jsme se bavily minule, protože jak jsem si to pak ještě procházela, tak bych se chtěla ještě na něco doptat. No...jak jste mi povídala vlastně i o tom vašem tatínkovi, tak bych se chtěla ještě zeptat, po tom co se vlastně s maminkou rozešli, tak vídali jste se nějak pravidelně s tím vaším tatínkem?

M: Tak nepravidelně a s bratrem jsme ani moc nechtěli teda

J: Jo, neměli jste zájem... takže ten vztah byl spíš takovej jako...chladnější nebo...

M: No, no rozhodně... i teda pak jako do budoucna

J: Jo, takže ani teďko se nevídáte? Vůbec? Ani o sobě nevíte nějak?

M: No, tak....

J: A tatínek vlastně Madlenky, tak když k němu Madlenka jde, tak bere si tam s sebou taky učení? Nebo tam jede jako prázdniny takový jako na víkend odpočinout?

M: Když je to ten víkend, tak jako si vezme spíš jenom aby měla nějakou knížku, aby aspoň teda četla a ty úkoly se většinou ještě dělají v pátek tady a nebo až se vrátí v neděli, takže třeba řeknu tátovi, aby procvičili nějaký ty příklady z matiky nebi něco takovýho, to dělaj

J: Takže jako zvládá se učit s Madlenkou jako nějak efektivně?

M: Ale jo... i když to největší je vlastně tady doma

J: Jasně, ani nemá tam tolik času, že jo, ten víkend není moc dlouhej

M: No právě

J: No a... co jsem to tady ještě měla... jo ještě jestli byste mi neřekla trošku víc o tom, jak jste mi vlastně říkala, že Madlence nějak nešlo úplně to čtení, že nějak říkala něco o tom nějak ta paní učitelka nebo něco takového... tak vy jste si toho taky nějak všimli nebo to vás vlastně zaskočila až ta paní učitelka?

M: Já jsem si toho trošku všimla v těch diktátech, že tam se vynechávaly jako... vypadávaly nějaký ty slovíčka, ale říkala jsem si, že ona je taková jako, že to chce mít tak jako všechno rychle hotový, že se k tomu nevrátí už, nekontroluje si to a vlastně teďka ani nevím, jak ty diktáty jsou, protože to nedělají vůbec... nedělají to teď vůbec, takže ten stav toho teď nevím, ale jinak všechno to co jako ta látka se probírá, tak to zvládá, teď dělají slovní druhy, pády dělají, takže když.... Jako potřebuje to samozřejmě jako procvičovat, není to automaticky že by to to... a teďka vyjmenovaný slova po p, tak to bylo několikrát a to jako už zvládá, zautomatizuje se to a popravdě teda diktát nevím

J: Takže je to jako jen v tom diktátu se to nějak projevuje?

M: Já jsem to viděla v tom diktátu, v té psané formě

J: Jo, jinak jako vůbec byste si nevšimla... třeba při čtení nebo takhle

M: Ne ne, to vůbec, čte dobře, čte dobře, vždycky četla hodně

J: Jenom jako jako ty diktáty?

M: Četla hodně, teďka teda čeká na narozeniny na Harryho Pottera, zrovna má rozečtenou Alenku v Říši divů a ta jí jako moc nebaví, takže... ale čtenářka byla dobrá... teďka se chystá vlastně napsat čtenářský deník, protože je vedenej, a ona měla vlastně v druhé třídě snad největší počet přečtených knížek z těch dětí... a teď to trošku jako polevilo, čtenářský deník měli ve škole, paní učitelka jim je nechávala na vrátnici, tak si to postupně vyzvedávali, aby to doplňovali, taky tam máme resty ještě, jsem si říkala teďko přes velikonoce že něco uděláme

J: Že se to dožene...

M: Takže asi největší ta psaná forma no, kde jsem tak viděla, že... ale říkala jsem si jo, že je z toho, že je taková, chce mít všechno jako rychle hotový

J: Takže je to jako že vypadávají jenom jako slova? Nebo já si to jako neumím úplně představit... prostě chyby to ne, ale jenom jako že výpadky slov?

M: No no no...

J: Dobře, tak jo.... A pak jsem se chtěla ještě jednou zeptat, protože my jsme to vlastně už trošku probíraly při tom prvním rozhovoru, ale nemám to tam ještě tak jako úplně dobře... jestli byste mi mohla říct, jak vypadá takhle jako váš všední den s Madlenkou, jako vaše nějaký rituály, prostě to co děláte prostě běžně přes den... odpoledne co děláte a takhle... a jak vypadá teď a jak vypadal jako předtím... před koronavirem?

M: Hmm. Tak tam byly teda změny, to určitě jo... takže před koronavirem jsem doprovázela Madlenku, vstávala jsem určitě dřív, třeba ve čtvrt na sedm, abych měla čas udělat svačinu a sebe připravit, Madlenku jsem budila v sedm a to už tak, že vlastně v 7:28 nám jel autobus takovej šikovnej tady hnedka u baráku, kterej jako jede přímo do Modřan...

J: Stíhaly jste snídat?

M: Madlenka má takovej jako bych řekla takovej chameleonovej způsob toho, že potřebuje se tak jako na nějakou provozní teplotu se dostat, takže ještě chvilku, takže já jí jako přemlouvám, vem si aspoň snídani a aspoň tohle a pak najednou honem honem a už se blíží těch dvacet osm a jede nám autobus a tak jsou trošku nervy no, ale dobrý no... a tak jsem jí doprovázela přímo teda až ke škole, protože ta zastávka Labe nepřijde mi úplně jako bezpečná na to, abych jí tam pustila a dojde si, protože je tam ještě jedna velká křižovatka světelná a je tam takovej bývalej dům učitelů a mládeže, ze kterýho udělali takovej hotel pro všechny možný národnosti a oni se tam jako sdružují a už ráno je vidět, že mají v sobě alkohol nebo drogy a i jako bylo slyšet, že na ty děti taky jako něco... takže takový klidný svědomí, že jsem ji tam doprovodila, tam jsem jí ještě zamávala, teď nevím jak to bude chtít, jestli ještě bude chtít, abych jí zamávala... a odjela jsem teda do práce... a pak dycky jakoby přemlouvala, aby mohla jít po obědě, aby jí babička vyzvedla po obědě, aby už nemusela do družiny...

J: Jo, takže do družiny nechodila?

M: Jako jo, já jsem se snažila, aby aspoň do těch tří... ale ani tu třetí jsem jako úplně nezvládala, tak to taky chodila babička vyzvedávat, ale jako tak v ten pátek aby už tam to,

tak chodila jako v pátek už po obědě no... takže byla buďto u babičky a já jsem tam jako přijela a nebo si tam ještě udělala úkoly u babičky a přijely sem a čekaly tady na mě

J: Jo, takže takhle

M: No a pak jsme dělaly co bylo takový... něco volnějšího už bez školy

J: A to bylo... třeba v kolik jste se takhle vrátila domů?

M: No tak půl pátá

J: Půl pátá...hmm... a potom ještě teda byl čas na něco, jako nevím, nějaké aktivity...

M: Jo, no nějaké aktivity nebo co bylo potřeba ještě zařídit, no, něco dokoupit

J: A když jste takhle ještě něco podnikaly, tak co jste třeba takhle s Madlenkou dělaly po odpoledních?

M: Tak třeba jsme se šly tady nějak projít po okolí...probraly jsme, co ve škole...něco dodělaly, uteklo to vždycky, pak zase honem honem už je večer a hygiena...

J: Večeře...

M: No, takový víc nadupanější to bylo

J: Takže takhle při běžném dni, když jste chodila do práce, tak tam asi jako moc čas na nějaký jako že byste třeba hrály hry nebo něco takhle, to asi moc nebylo, že jo?

M: Moc ne no

J: A jak to teda vypadá teďko? Jako takhle průměrně běžnej den?

M: Tak je to takový volnější... je to takový volnější, ale jako už mi to ani jako přijde neskutečný, že to takhle bývalo, jak jsem popisovala, už mi to... nedovedu si to ani představit

J: To chápu

M: Takže máme budíka na půl osmou tak nějak

J: Na půl osmou, takže to se zas tak moc nezměnilo..

M: Zase se to tolik neliší, pro mě jo teda... a takže zase Madlenka spí nahoře támhle, takže ještě něco tam jako zase že ještě chvilku a nakonec to taky uteče, říkám za deset minut se

připojuješ, dělej dělej no... tak tady lítáme, takže je to skoro stejný, jak když běžíme na ten autobus no

J: Takže snídaně se taky nestíhá teda?

M: No moc ne

J: Takže ať doma nebo ve škole, tak prostě snídaně ne

M: To ještě že se to posunulo na tu osmou, tak tam ještě jako můžou, tam jim to toleruje paní učitelka, že ještě jako když je takový to povídání

J: Jo, že to je taková jako přípravná hodina

M: No tak tam jako můžou to... ale při tom jak jsou ty hlavní předměty, tak už jako nesmějí jíst... můžou popíjet, ale jako musí mít nějaké zásady, což je dobře

J: A tak dobrý, že se aspoň takhle můžou dosnídat při té první hodině.

M: Ono když už jim to Madlenka takhle zavedla, tak... no takže dopoledne je ve znamení té výuky...

J: A vy máte teda asi tu práci...

M: Já mám práci a tak se dělá tak nějak co je to... pak si dělá úkoly nebo mě zapojí do těch úkolů, tak aby to měla jako hotový už dopoledne, aby se odpoledne už k tomu nechce vracet...

J: Jasně, chápu...

M: Pak se mě zeptá, jestli může mobil no a volá si třeba s Kristýnou...

J: Jo, Kristýnka to je ta, o které jsme se minule bavily...

M: No, ta nejlepší kamarádka

J: A vydržej třeba tu hodinu nebo dvě si povídat?

M: Jo, to jo, to je třeba přerušovaně, ale tak si jako volají... a pak se snažím teda, když to nějak ukončí, tak jdeme se projít nebo někdy babička zase... nebo jde k babičkám, že je tam vlastně ještě ta prababička... ale i tak to utíká

J: Nebo třeba nějaký film si spolu pustíte? Nebo to moc ne jako takhle?

M: Jo, tak spíš potom až večer

J: Hmm, jo

M: I hry jsme hrály

J: A takhle jako večerka... nebo kdy jde Madlenka tak v průměru spát?

M: No tak jako desátá no...

J: Desátá... no tak už je velká holka..

M: Ale ona teda takový tendence měla vždycky, že je spíš noční tvor

J: Jo?

M: Hmm, brzo ona nikdy neusnula...

J: Já to mám taky tak, taky jsem spíš noční tvor

M: Ale jako už od miminka...

J: Tak to je dobrý... takže kdybyste to měla takhle jako porovnat, tak vy jste říkala, že už si to vlastně neumíte představit se vrátit do toho, jak to bylo předtím... takže teď vám to přijde lepší teda? Jak to je?

M: No jako těžko říct... třeba včera jsem se v práci otočila jenom jako tak jako...už jenom jak jsem jela tím autobusem, tak to pro mě bylo takový jako úplně nový jako... říkám jako není to špatný zase jako... že jsem teď taková izolovaná no

J: A vy takhle se třeba nevidáte s nějakýma kamarádkama, nevoláte si taky jako Madlenka s nějakýma kamarádkama?

M: Ne

J: Ne? Takže vlastně jako nejvíc vlastně s těma maminkou a babičkou... a jinak takhle s kamarádkama teda ne?

M: Mám přítele ještě no...

J: Přítele, hmm... a s tím se vidáte, jestli se můžu zeptat třeba jak často?

M: Jo, tak vidáme se... jo, poměrně často...

J:Tak třeba jednou týdně? Nebo já nevím, co je poměrně často...

M: Ne, tak 4x-5x týdně...

J: A chodí i sem teda?

M: Jo jo

J: A s Madlenkou si rozumí dobře?

M: Jo jo, dobře

J: To je výborný

M: Já bych řekla, že jí i motivuje celkem se i učit no

J: On se s ní taky učí teda?

M: No...

J: Jo?..... No takže spíš jako máte pocit, že když nechodíte do té práce, tak jste taková izolovanější teda?

M: Hmm...

J: Takže ještě jestli byste mi to mohla shrnout jednou jako jestli... no co vám na tom přijde teda jako dobrý na tom stavu jak je to teď a co vám třeba vysloveně jako vadí zase? Nebo co byste chtěla jinak?

M: No... tak já jsem takovej jako zase nenáročnej člověk a vždycky беру všechno tak jak přichází no... že se prostě to musí dát... jo tak je takhle víc volného času, ale zase ho investuju někam... někam... jak to říct no... co bych si zase představovala, co bych udělal víc jako... pořád to není úplně ono...nebo když to bylo loni a přišla ta uzávěra, tak mi přišlo, že jsem toho udělala mnohem víc...a teďka už to zase spadlo do takových stereotypů, že stejně už zase tak úplně nestíhám svoje nějaký předsevzetí... jo tak není to špatný, ale když jsem třeba byla včera v práci a byla jsem tam sama v kanceláři a někdo tam za mnou přišel, tak jsem si musela okamžitě nasadit respirátor a brát tady tyhle ohledy a tak je to takový... odcizenější hodně... no bojím se, aby se to vrátilo do toho původního stavu no...

J: To je pravda no... A to je zajímavý, jak jste říkala, to, že to vždycky berete tak jak to je a že jako vlastně se přizpůsobíte vždycky, tak to tam jako právě když jsem si zpětně procházela

ty rozhovory, tak to tam jako hodně vyplývalo... jako přizpůsobujete se tomu, co je, berete to, jak to je, to je dobrá vlastnost.

M: Přeživší

J: Ono se na to teda vázala i ta další otázka, kterou jsem měla, ono jsme se toho teda jako dost i dotkly, ale přeci jenom ještě jednou, kdybyste teda měla shrnout celý ten rok, co jsme prožili tady v tom jako divném stavu...tak v čem to pro vás osobně bylo teda jako přínosný a co vám teda nejvíc dělalo problém? Za celou tu dobu nějak kdybyste to...

M: No hůře bych teda hodnotila zas nějakou tu první vlnu, jak se to tam od toho března loňského roku a do toho léta, než se to zase rozvolnilo... a jak jsem říkala, že teda neměli online výuku, že se to tam muselo skloubit teda s tím, že jsem tu výuku dělala já... a ani to tak asi být nemuselo, tak člověk nevěděl... a tak jsem tak jako vplula dobře do těch pracovních věcí, že se chodilo přes léto chodilo do práce a v září se chodilo do práce a já jsem říkala „snad už to nepříjde, že se to zavře úplně“, jsem z toho měla trochu strach, že už se to dobře zaběhalo se vším a bohužel to přišlo, tak jsem ještě tak jako v práci oznamovala, že vlastně já jsem tam končila v tý kanceláři jako první, protože jsem tam byla jediná s dítětem, takže to podmiňovalo tady to uzavření té školy, oni tam ještě setrvali... a tak mi to bylo líto no, že jsme tam tak pěkně navázali s těma kolegama a že to dobře klapalo no... a teď je to třeba takový anonymní, že si píšeme dobrý dobrý a třeba úplně nevím, jak se vlastně na to tváří, nevidím to no, tu reakci...

J: Ta zpětná vazba že vám chybí...

M: Hmm

J: A ani třeba s kolegama z práce se třeba nevidíte? Vůbec?

M: Ne ne

J: Ani si třeba nevoláte nějak přes videohovory nebo?

M: No minimálně, to bylo asi tak jednou...a to bylo pracovní ještě

J: Hmm... takže jestli to správně chápu, tak jako nejhůř jste teda takhle snášela to odcizení? Jako kdybyste to takhle měla shrnout, tak to je asi největší problém? Nebo jsem to pochopila špatně? Když tak mě opravte...

M: Jo jo jo... to odcizení s těma...jo, že jsem tam chodila ráda no...i včera vlastně jak jsem do té kanceláře přišla, bylo takový prázdná...

J: Takovej zvláštní postapokalyptický pocit...

M: No teďka je to vlastně podmíněno testováním že se tam může přijít...

J: A tak ještě teda k tomu, co vám to přineslo dobrýho, jestli byste mohla k tomu něco najít?

M: Jo, tak určitě jsme se s Madlenkou užily a já jsme měla větší příležitost do ní úplně proniknout a do jejího myšlení a... a třeba loni jsme hodně chodily jenom tady do přírody jenom tady po lesech, tak jsme pozorovaly to jaro... to bylo takový neskutečný, jak jsme najednou vnímaly ty kytky a ty ptáky různý...

J: Jako že nebyl ten shon takovej... že měl člověk čas si to vlastně vychutnat a všímat...

M: Hmm... letos teda zatím ne, protože to počasí teda zatím úplně nepřálo

J: Neodpovídalo moc tomu jaru no...a třeba jak jste říkala, že jste měla víc času jako Madlenku poznat vlastně... tak bavily jste se spolu třeba i o těch hrách, co hraje?

M: Ona moc ani nechce, abych do tohohle jako pronikala... to moc ne no

J: Jako že vy jste se snažila a ona jako že moc ne?

M: Hmm... ale tak to respektuju zase no... pokud to nebude něco jako že bude na facebook něco nebo takový...

J: Facebook má?

M: Ne ne ne, nemá, to nějak neovládá tyhle věci

J: Nějaký sociální sítě nebo tak, to nemá ještě teda?

M: Ne ne, jenom vlastně ty skupiny přes whatsapp...

J: Jo...takže jste se vlastně takhle víc sblížily... takže to by byl teda, jestli to zase dobře chápu, ten stěžejní jako... to pozitivum teda?

M: Hmm hmm...

J: Jo, tak jo... no to byly vlastně takový ty hlavní věci, co jsem potřebovala ještě doprobrat a teďko asi bychom nějak počkaly na Madlenku, až to domaluje a pak bychom si prohlídly ty fotky, jestli teda můžeme... nevím, na jak dlouho ještě bude umělecké dílo...

M: No, tam je to vážný...

M: No vlastně mrzí mě, že příští týden má narozeniny, bylo by třeba fajn pozvat sestřenku, ale ona je v Brně, takže to asi nepůjde, další sestřenky taky v Uherském Hradišti...tak to je škoda no

J: Teď je to hodně omezený... a ještě vlastně mě napadá, jak vy to vidíte teďko s těma školama, jak se řeší, otevřít – neotevřít? S těma testama že jo jak se to řeší, musí se dvakrát týdně testovat, nosit ty roušky... jako bylo by pro vás lepší, kdyby se ještě narychlo před těma prázdninama otevřely? Nebo už asi ani ne?

M: Hmm... no těžko říct no... každý rozvolnění pak vedlo k nějakému zhoršení a pak jsme to měli... a jako nepřijde mi teda, že by jako úplně nějak strádaly, že teda ta paní učitelka na to dbá a jestli teda takhle o něco přicházejí... jestli už to takhle teda dojet do těch prázdnin... těžko říct no

J: Jako je pravda, že do těch prázdnin už zase tak moc času nezbývá...ještě vlastně s tím testováním pořád že to bude komplikovaný...

M: Že to bude složitý no...ona to teda blbě nesla no, ale to byly ty látkový roušky, tak se jí od toho zamlžovaly ty brýle a stejně po obědě teda chodila domů...

J: (*směrem k Madlence*) – No tys přišla teda úplně na čas. Jsi výborná. Já se tě hnedka taky zeptám, co ty, šla bys ještě teď před prázdninama ráda do školy? Chtěla by ses tam ještě vrátit? Před velkýma prázdninama letníma? Nebo už to tenhle rok dojet takhle jak je to teď?

Mad: Nechtěla bych se vrátit.

J: Ne? A nechtěla by ses jako že ti to takhle vyhovuje nebo protože nechceš se nechat testovat nebo nosit roušku nebo co je ten hlavní důvod, proč už bys to takhle dojela doma?

Mad: Nechci nosit roušku

J: Nechceš nosit roušku... chápu... no tak mi ukaž ten obrázek, já se podívám a řekneš mi k němu něco?

Mad: To je třída...

J: To je třída... a kdepak máme paní učitelku?

Mad: Tady

J: To je paní učitelka... hmm... a ty seš tam taky na obrázku?

Mad: Ne

J: Ty tam nejseš?

M: Ty chybíš jo?

J: Sama sebe ses nenakreslila... a jsou tohle teda nějaký konkrétní lidi? Jsou to kamarádky?

Mad: Ne

J: Jsou to prostě nějaký lidi?

Mad: Jo

J: Takže to vlastně je jako imaginární škola, není to jako tvoje škola? Ale vypadá hezky, je tam spousta kytiček, svítí sluníčko za oknem... a takhle vypadá tvoje škola, taková hezká, vyzdobená? Všichni veselí... já vidím, jak se tady všichni usmívají, pusy od ucha k uchu...Dalo by se říct, že je to jako tvoje škola nebo je to spíš taková ideální škola?

Mad: Skoro

J: Skoro... a co by bylo jinak, kdybys malovala svoji vlastní školu?

Mad: Bylo by tam víc lavic

J: To je pravda, to asi jo... a ještě něco? Jako já nevím... máš tam taky takovouhle výzdobu?

Mad: Jo

J: Jo? To je jako trochu podle pravdy?Je to tam hezky vyzdobený, vypadá to tam pěkně ta třída?

Mad: Jo

J: Tak jo... a taky jsou tam všichni takhle veselí jo?

Mad: Jo

J: Tak to je super... paní učitelka hodná, všichni veselí a třída krásná...to je úplně ideální, krásný... no tak jo... můžu si zase ten obrázek nechat, jo? Tak to seš hodná, ty seš na mě tak hodná, děkuju.

M: Tak já jsem teda udělala takovej výběr...

J: Tak já se asi takhle šoupnu, abych na to taky viděla...

M: Tak tohle je ve školce...

(Zvoní domovní zvonek)

M: To bude Petr asi...tak řekni, co to tam je, to je takový zakončení...

J: No pověz mi, kdopak to tady je na tý fotce? Kdo to asi bude?

M: To je zakončení... zakončení toho školního roku...pekly se tam buřtíky

J: Kolikpak ti tady je?

M: Takový čtyři roky asi

J: Pamatuješ si to?

Mad: Ne

J: Vůbec?

M: Tak tady popovídej a já půjdu otevřít... popovídej, co to... to myslím následovalo jako hnedka potom, že bylo léto už nebo červen byl...

J: Tady vypadáš strašně spokojeně... to seš tam s tím pejskem od babičky?

Mad: Jo

J: Jak že se jmenuje?

Mad: Rozárka

J: Jo, Rozárka, promiň, já jsem zapomněla... no ale ty jo, podívej se, jak se krásně směješ... máš ráda zvířátka vid' hodně?

Mad: Jo

J: To si taky nepamatuješ něco takového?

Mad: Ne

J: Vůbec? A od kdy si tak jako pamatuješ? Od kdy máš pocit, že máš takovou třeba nejzazší vzpomínku?

Mad: Nevím

J: Nepřemýšlela jsi nad tím někdy?

Mad: Ne

J: Třeba na školku... chodila jsi do školky?

Mad: Jo

J: A na školku si pamatuješ?

Mad: Jo

J: Jo? Tak to ti byly třeba tak 3-4? Je to možný?

Mad: Jo

J: Tam se ti tehdy líbilo?

Mad: Jo

J: Měla jsi tam spoustu kamarádů... já jsem se koukala na tu tvoji hru co hraješ, já jsem si jí našla, abych se mrkla, co to je zač...to je fakt jak Simíci vid'? Prostě si tam můžeš dělat úplně cokoli... pořád ještě hraje? Nepřestalo vás to bavit?

Mad: Jo

J: S Kristýnkou?

Mad: Jo

Já: Hmm

P: Dobrý den.

J: Dobrý den.

M: To je přítel Petr a to je slečna Aneta...

P: Dobrý den, Petr, dobrý den...

J: Dobrý den, Aneta

(chvíli probíhá rozhovor o chameleonech a teráriích, pak se vracíme k prohlížení fotografií)

M: Tak popsaly jste to?

J: Řekly jsme si, že vypadá strašně spokojeně tady Madlenka...

P: Kuňká si tady, kuňká si tady?

M: No tak kde seš tady? No na mě se nedívej!

J: Pamatuješ si to vůbec? Nebo taky vůbec nevíš, o co jde? Co?

M: No s kým tam seš?

Mad: Se setřenicí...

M: No a jak se jmenuje?

Mad: Sof..

J: Sofinka?

Mad: Jo

M: No a kde to je?

Mad: U ní doma

M: No a kde to je?

Mad: V Brně

M: No v Brně no

J: Hezký...

M: No jednu dobu jsi měla ráda ty Barbíny...

J: To už tě přešlo? Barbíny už ne? Co? Ty sis s nima hrála podobně jako tu hru co teď hraješ na mobilu, tak to bylo podobný s Barbínama ne, že jo? Já si myslím...teď to vystřídaly digitální Barbíny...

M: No tak to to byla Rozárka vždycky všude, ta tě doprovázela...

J: Rozárka je tak trochu skoro tvůj pes, ne?

M: No tak je, je... ona byla zlomyslná na Rozárku teda vždycky

J: Cože? Co to slyším?

M: Už to začalo jak začala chodit s chodítkem, tak jako největší zábava byla nahnat Rozárku do kouta a najíždět na ní s chodítkem

J: No chudák Rozárka, neříkal mi tady někdo před chvílí, že má rád zvířátka?

M: Ale zlomyslná je...no a tady takovej výsek ze školky...

J: To je ještě školka...

M: Já myslím, že to je vánoční besídka a že tam jsou nějaký spolužáci do teď ve škole, že jo?

Mad: Jo

M: Kdo tam je?... A nedívej se na mě! Já nejsem tvůj tlumočník! Kdo tam je?

Mad: Ema

J: A to je která? Můžeš mi ukázat?

Mad: Tady

J: Aha, to je Ema...

M: A kdo tam ještě je?

Mad: Adélka

M: No, kus Adélky tam je... a kdo ještě?

Mad: Seidy...

M: A tenhle tam nechodí do třídy, ne?

Mad: Ne

J: Jo, takže 3 tady z tý fotky chodí pořád s tebou do třídy?

M: No ono je jich víc, ale to je takový výsek... a tady je kdo?

Mad: Sestřenice

M: To jsou sestřenice, tahle už je starší, už je jí 17, Maruška je o tři roky mladší a ty jsou teda v Uherském Hradišti no

J: A s těma se taky vídáte?

M: No sporadicky no... a teďka teda velmi málo...

J: no teď je to takový celkově špatný... ale i předtím jste se teda moc...

M: Hmm... ono je to celkově tak jako daleko no.... Tady jsi měla... 5 let? Je tam 5 svíček?

J: Vypadá to tak?

M: No a tady taky školka ještě...

J: Hmm, nějaká besídka koukám... tam jste zpívali nebo tancovali? Co to bylo?

Mad: Nevím

P: Ale víš

M: No já myslím, že to jsou ty tanečky víš...a seš tam s Adélkou...

Mad: Ne

M: Není to Adélka vedle tebe?

Mad: Ne

M: Ne, to není Adélka?

Mad: Ne

M: Tady není žádná spolužačka teďka...

J: Hmm, takže jsi chodila na nějaký tanečky jo? Jo? Nebo to bylo v rámci školky teda?

M: Ne, to bylo asi zvlášť teda ty tanečky, vid'?' Ale moc tě to nebavilo... no a tady jsi vyjela na kole, vid'?

J: No jo, to jsi mi vlastně i minule říkala, vid', že bys chtěla zase možná na kolo, ne? Že jo? Tak už se blíží to správný počasí...

M: No jo, musíme pořídit nějaký větší, protože... no a zase s Rozárkou...

J: Hmm, Rozárka věrný společník...

M: Taková pohodička, vid'?' A tohle vím, to bylo ve školce ta angličtina, vy jste tam měli angličtinu, to byla ta angličtina... a na konci toho školního roku jste dělali takový ukázky... a tady jsme na vejletě... a víš, kde jsme?

Mad: Ne

J: Vůbec?

M: Křivoklát, tam bylo zvláštní, že takhle tam kvetl ten keřík no a přitom to byl Silvestr nebo něco takovýho...

J: Madlenko, pamatuješ si nějaký výlety s mamčou, kam jste jeli, kde se ti třeba hodně líbilo?

Mad: Ne

M: Takže k ničemu... *(směje se)* No a tady jsem vybrala... kde jste? No?

Mad: V Žirafě...

M: Zábavní park Žirafa no... a s kým tam seš?

Mad: S Emou a se sestřenicí

M: Ne, jo, ale jo, ale tohle je jiná Ema no... no to bylo tak, že přijela vlastně ta sestřenka z Brna, šli jsme tam a úplně náhodou se tam potkali s jejich bývalou spolužačkou právě ze školky, která se odstěhovala už úplně někde jinde, ale náhodou tam byla no...

J: Tak to musela být zábava, ne? V takovém parku ne, co?

Mad: Jo

J: To si pamatuješ aspoň?

Mad: Jo

J: No výborně

M: Hlavně že tam byly kámošky vid'?... Tady jsem nějaký vánoce vybrala...

J: Pěkný...

M: A tady seš... s kým tam seš? Taky Žirafa a s kým tam seš?

Mad: S Adélkou...

M: A Adélka je kdo?

Mad: Moje spolužačka...

J: No já znám Kristýnku a znám Emičku, ale Adélku neznám...

M: No a tady jsme byly na takový výstavě večerníčků...

P: Na mě nekoukej, na mně to napsaný není...

M: A to byla taková ta výstava... to byl asi únor loni než se to zavřelo všechno, to byly takový ty kuriozity, kde vlastně bylo všechno takový...

J: Jo, tam jsem možná taky byla se ségrama...tady vypadáš ještě taková malinká...ted' si vytáhla...

M: No a přitom je to je to jen rok

J: Líbilo se ti na výstavě?

Mad: Jo

J: Seš tam někde na talíři co, koukám?

M: No já myslím, že to bylo za pololetní vysvědčení že jsme se tam vydaly... a tam bylo lidí, to bylo neskutečný, takový nedychatelno tam bylo...

J: Jo, to je pěkný... to je moc pěkná fotka...

M: To si dělala takový blbosti no... to jsem tam jen tak vybrala, že seš tam tak jako...

J: Takovej pěkej filtr zajechi koukám... takhle taky s kámoškama zkoušíte filtry, ne?

Mad: Jo

M: Jo tady jsi dostala takovej balíček...

J: Cos to dostala?

Mad: Já nevím...

J: Ty už nevíš...ty jsi všechno zapoměla!

M: No to bylo od tety z Brna, jak ti to připravila takovej balíček s těma takový jako omalovánky, ale takový ty pro dospělý víš...

Mad: Joo

M: A takový ty kočičky a šperky a takovej balíček ti udělala, víš jakou jsi měla radost z toho...

J: S tím si ještě hraješ? Nebo to už jsi odložila?

Mad: To mám asi u táty...

J: Aha, tak to jo...

M: A to jsem tak vybrala, to bylo taky vlastně loni... zase než to zavřeli, tak jsme byly v Poděbradech...takovej prodloužený víkend jsme si udělaly, se ti tam moc líbilo...tam byly sluneční hodiny

J: A z toho si něco pamatuješ nebo taky ne?

Mad: Jo

J: Jo z toho jo? A co se ti tam líbilo? Co jste tam dělaly s mamkou?

M: Nějakej pokojíček jsme tam měly pěkný a co jsme tam dělaly? Co ten bazén? Jsem se obětovala a každé den jsem chodila s tebou do toho bazénu...

Mad: Jo tohle...

M: No bazén no... a solná...

Mad: Co?

M: Jeskyně... to už taky nevíš?

Mad: Tam kde byly ty hodiny jako před tím hotelem?

M: No, tak to bylo tady!

Mad: Aha...

J: Tobě se to všechno už plete koukám...

M: Tak už nikam nebudeme jezdit no...

J: Výlety jsou super, ale za měsíc už se o tom neví koukám...

M: A tohleto je poslední den ve školce, kdy vás šerpovali... tak tu šerpu ještě máme

J: První šerpování jo?

M: Majdí... *(napomenutí, protože Madlenka už ztrácí pozornost a dívá se po chameleonech a příteli Petrovi)*

Mad: Jo

J: Jo, prostě jo...

M: To ses těšila do školy, to vím....

Mad: Hmm

M: A to je fotka nějaká ze školky... a tady vlastně můžeš vyjmenovat všechno kdo tam je v té škole teda...

Mad: Niky,Mája.....

M: Ema asi chybí, vid'?

Mad: Jo

J: Takže dvě takhle? Nebo ještě někdo?

Mad: Šimon, Ida, Vojta a Ondra...

J: Takže ti všichni s tebou teďka chodí do té samý třídy?

Mad: Jo

J: A se všema kámošíš?

Mad: Ne

J: Ne? A s kým ne?

Mad: S klukama?

J: Kluci tě jako... ti nejsou po chuti jo?

M: No a vlastně chybí Adélka, Ema, Seiny, že jo?

Mad: Jo

J: Takže se s kámoškama vůbec nebavíte s klukama ze třídy? Co?

M: Ale tak ten Kuba je fajn ne? Nebo ten Šimon? Oni se k ní tak hlásí, když jí potkají... ahoj Majdo... a ona je ignoruje...

J: Jsou na tebe nějaký protivný? Nebo prostě jenom se s nima nechceš bavit?

Mad: Nevím

J: Nejsou na tebe zlí?

Mad: Ne

M: Nebaví tě to?

Mad: Ne

M: Mají blbý témata?

Mad: Jo

J: Tak to jo

M: no a tady máš narozeniny ve školce a Mája ti tady přeje...

J: Hezký...

M: Tam se dělaly takový oslavy, to bylo hezký

J: Jéé, hele, na koloběžkách...

M: No, to jsme tady vytáhly kolobrnky...

J: Máš koloběžku ještě? Jo?

Mad: Jo

J: A plánuješ na ní jezdit?

Mad: Už jsem na ní jezdila s babičkou

J: Ted'ko?

Mad: Jo

J: S babičkou, ty jo, tak to je dobrá babča...že si troufne na koloběžku

M: No babička si o to pořád koledovala, že jí bolí koleno, že by ta koloběžka byla fajn...

J: Tak jste vyjely, no tak to je výborný... a tady koukám seš i u moře... jsi u moře, je to tak?

Mad: Jo

J: A víš kde seš? Kdes byla?

Mad: Ne

M: Tam kam jsi jezdívala k moři? Jak se to jmenovalo?

J: už nevíš vid'? To nevádí... A víš aspoň, jestli se ti tam líbilo? Jestli se ti líbilo plavat v moři?

Mad: Jo

M: Tohle bude spíš Itálie... buď to jak jsme byly spolu nebo jak jsi byla s tátou... no, tohle vím, to je jak jsme byly spolu v Itálii... jsme tam kupovaly ty sandálky ještě, jak tě tam obdivovaly ty žabky...

J: No vypadáš velice spokojeně...moc ti to sluší

M: Jo tady jsi strašně chtěla toho pandíka, toho měkkýho, toho antistresovýho...

Mad: Toho mám buď u babičky nebo pod postelí...

M: No a Majdi tady tohle...

J: Co to je?

Mad: To je pavouk...

M: Normálně jsi slupla pavouka...

J: Pavouků se koukám nebojíš...

M: No to bojí, to teda bojí... ale tohle byl želatinovej... a já nevím, jestli bys to teďka ještě to, jestli bys to slupla?

Mad: Jo

M: Jo? Snědla bys to?

J: Když se to dá sníst, tak dobrý jo?

M: Mně by to bylo teda protivný no...no tak to jsme spolu tady... a to byl ten návrat z tý Itálie, takže Rozárka zas...

J: To je vítání s Rozárkou...

M: To jsem tam vybrala takovej mminigolf...jsme byly s těma holkama s kolegyní z práce... a tady jsme byly... věděla bys to?

Mad: Ne

M: Na Malý skále jsme tady byly spolu... jsme tam byly ubytování

Mad: Jo

J: Už sis vzpomněla...

M: To se ti líbilo malá skála...

J: Tady jsi měla nějakou... co to je? Co to je, víš cos to měla?

M: No určitě jsi to nedojedla...vždycky všechno chce a pak už nemůže... a tohle?

J: S kýmpak tam seš?

Mad: S Emou a Verunkou...

M: To je spolužačka Ema... to byla nejlepší kamarádka, ale už to skončilo

J: Jo jo

M: Jo tady se raduješ před školou, jak se ti sestavil ten psací stůl, kterej máš do teď.... A to je první den do školy... a přišlo... vždycky přší, když se jde první den do školy... takže holinky

J: a jakou máš pěknou sukýnku s těma, s kočičkama... první den do školy, to ses těšila? Těšila ses?

Mad: Jo

J: Tady nevypadáš úplně nadšeně...

M: No a tohle už bylo první den z družiny... nějaký prázdný to tam vypadá, to tam vypadá jak teďka, v době pandemie...

J: Panejo, tady máš z něčeho velkou radost ne?

M: Tady jášáš, že už máš tu židli, ne?

J: Hmm, tady někdo studuje...

M: No, první třída... něco jsi sestavovala.... No, to jsi se neparádila, i Rozárku...

J: Za princeznu... to bylo na nějakou besídku nebo jen tak?

Mad: Jen tak

M: Jen tak no... no protože jsi dostala ještě ty šperky taky, tak jsi dostala takovej nápad, že se neparádíš no

J: No krásný, princezna i s korunkou...

M: Takže musela i Rozárka... no vidíš to... a tohle nevím teda, jestli první třída nebo...

Mad: Jo

M: Jo? Myslíš, že to byla první třída? Jsou takové jedničky pěkný... Tady začíná advent... a to je rozbalování dárků, Rozárka dostala nový pelíšek...

J: No jo, u stromečku...

M: Tady jsi dostala nové hodinky...a ta naše výroba mýdel...

J: Jo to jsou ty mýdlička...to je krásný... tady taky vyrábíš?

M: Tady to vyrábíme no...

J: Tak to si pamatuješ ještě dobře ne?

M: To děláme totiž pořád, to děláme každý vánoce, to je naše tradice dělat tyhle dárečky...

J: To tě baví?

Mad: Jo

J: To je krásná tradice... tady zachumlaná úplně...

M: Nějakej vejlet no... a tady si nepamatuješ? No a to vím, to byla jedna taková výstava různých her, jak jsme tam jely, pamatuješ si to?

Mad: Jo

M: Takový hry tam byly všechny možný...

J: Tady seš, to ses nějak oblíkla do divadla nebo...

M: No, pro vysvědčení sis šla, ale nevím, jestli teda už konečný nebo v pololetí... asi v pololetí ne, když máš punčocháče?

Mad: Jo

M: A tohle je co?

Mad: Emíny narozeniny?

J: Narozeniny... co jste tam dělaly na narozeninách?

Mad: Hrály si...

J: Hrály jste nějaký hry? A co jste třeba hrály?

Mad: To nevím...

P: Ty moc dobře víš...

M: A to bylo ještě ve školce... a to je vlastně ta Ema jak se odstěhovala, jak jste jí potkaly v tý Žirafě a pak už nikdy... to je zase nějaká první vyjíždka na kole...to bylo slávy, že ses tam udržela na tom kole... a to jsou asi Trosky...

J: To poznáváš?

M: To jsi měla ráda ty Trosky...a to máš... to je co?

Mad: Moje narozeniny!

J: To jsou tvoje narozeniny!

M: A kdo přišel?

Mad: Ema, Adélka a Verunka...

J: A co jsi dostala pěknýho?

Mad: To nevím

M: Ale možná že to... že takový ten medvídek, jak ho máš ráda od Verunky, pak nějakou Barbínu jsi dostala...a pak takový ty návody ty origami ještě...

J: Podívej, mamča si to pamatuje líp jak ty!

M: No ano! Já to tady vysypu...

P: No soustřed' se, víš že tohle je přijímací pohovor...

M: A Adélka si půjčila tvojí kočičí sukni, protože jste řekly, že budete v sukních a sama sis nevezala sukni...oslavenec no....jo a tady vyrábíš takový ty...sypací

Mad: Písky

M: Sis to přála ted'ka ještě... písky barevný no

J: Taková umělkyně z tebe...

M: A to je ukázka školy, ano, tak to jsem našla asi jediný nebo jestli tam ještě něco bude... tak kdo tam je? To vás takhle fotili...

Mad: Tady z těch tří?

M: No tak jako jo

Mad: Anička, Ema a já

M: A tam v pozadí je třída vaše...

J: takže takhle vypadá ta vaše třída...hmm...

M: A když jste vlastně chodili třeba v to září, jak to chvíličku, tak jste seděli každej zvlášť nebo jste seděli pohromadě?

Mad: Pohromadě

M: Ale v rouškách, ne?

Mad: Jo

J: Roušky jste mít museli, hmm, no jo no

M: Jo, takhle to vypadá no

Mad: Ale už nejsme všichni tak pohromadě tam...

M: Vás oddělili...a už nesedíš ani v první lavici, vid'?

Mad: V předposlední nebo poslední, já už nevím...

J: A to ses tam přesunula sama nebo?

Mad: No učitelka nás tam přesunula...

M: Ale nadávala jsi...

Mad: Protože my jsme tam seděly asi dva roky v předposlední lavici, nám se tam tak líbilo a oni nás přesunuli dozadu...

M: No ale kvůli klukovi jsi říkala... tys tak nadávala

Mad: No no

M: Kvůli kterému?

Mad: To nevím

M: Počkej já si to... nebyl to Šimon?

Mad: Ne, kvůli někomu jinému, já nevím

J: nějaký kluk teda zlobil a vás kvůli tomu přešouply...

M: Ta nadávala...přišla a nadávala

J: tak to je aspoň teď výhodou, že před tou kamerou se vlastně nemůžete teďka nějak moc rozsazovat... a to je teda vaše paní učitelka třídní?

Mad: Jo

J: Tak to je ta snaživá paní učitelka?

M: No, od první třídy...

J: No vypadá moc mile takhle na pohled... no ukaž se, kdepak seš? Tamhle hnedka vedle paní učitelky...

M: Jo, a to jste tady jednička, že to jste první?

Mad: Jo, první to je

J: No a je tady teda i ta Kristýnka?

Mad: Ne, ta se přistěhovala až teď

J: Až teďka... tak to jo

M: No v té třetí že jo... to právě jsme si říkali, že to bylo ještě velký štěstí, že to bylo právě v září ještě otevřený, že jinak by se nespřátelily...

J: To je pravda, že aspoň měly šanci se vůbec bavit...

M: Ona mi to říkala, jak to bylo, že ona jí sama oslovila, že ona se tam vlastně přistěhovala a byla tam taková osamělá a že si dokázala představit, jaký to je, a tak jí řekla pojd' jako, budeme se kamarádit, a tak to jako vzniklo no ...

J: To je hezký

M: Ale kdyby to bylo jako online, tak to nebude no

J: tak ty jsi takhle přišla sama za Kristýnkou jo? To seš hodná.

M: No a to byl konec toho školního roku a vy jste měli takovou tu čtenářskou soutěž a dostala jsi diplom velká čtenářka, takže vás tady paní učitelka takhle obdarovala...

J: Budeš se zase snažit získat titul nejlepší čtenář, co?

Mad: Jo

M: Nebo je ti to jedno?

J: No klidně mi to řekni hele...

M: Že je ti to jedno...

J: Vždyť já to pochopím...

Mad: Je mi to jedno.

J: Je ti to úplně fuk...

M: Tak to nemusíš tady předstírat... no a to je ono... takhle to vždycky... každej přečetl nějaký úryvek, rodiče tam byli a byl to poslední den školy... no to seš zase u, ale ona tam měla ještě nějakou kamarádku...no a tady jsme... v Chorvatsku jsme byly... tam bylo hodně těch koček, tys to hladila

Mad: Jo

J: Ses tam snažila ulovit nějakou kočku, jo? Domů si odnést?

M: No, to jsme na tom našem pokojíku... a tady?

Mad: S Adélkou

M: S Adélkou jste se viděly no... ale přitom jako spolu moc nekamarádí, ale...

J: Přitom takových fotek s Adélkou...to je docela zajímavý...

M: Adélka se vždycky snaží někam se dostat, prostě k nějaký spolužačce nebo tak, aby tak nějak unikla z domu no...

J: Jo takhle

M: A tady je zase ona... to jste jeli někam na vejlet...

J: na to, že se až tak moc nebavíte, tak s ní máš nejvíc fotek...

M: Nebo na škole v přírodě jste? Že máte ty kufry...

Mad: Na škole v přírodě

J: A jaká je Adélka? Jako kámoška?

Mad: Nevím

J: Tebe už to nebaví, vid'?' Já už to na tobě vidím, že už tě to nebaví...

M: Ale víš jaká je... jaká je?

Mad: Nevím

J: Je hodná nebo vtipná nebo...

M: Ona má takovou jednu vlastnost ne moc hezkou...

Mad: Lže

M: No je ulhaná.

J: Tak proto se moc nebavíte?

M: Tady ani nevím, kde seš...jo už vím...ve škole jste měli tu...besídku, čertovskou

Mad: Joo, to vím, a já jsem tam měla ten ocas

M: Ocásek, to seš za čerta no

Mad: Jako morče...

J: No morče to ani snad nemá ocas...

M: A to bylo... že by tohle byly tyhle vánoce?

Mad: Ne, to ne

M: To seš malá ještě vid'? A tady, no a tady jsi s bráškou...

J: Jo to je tvůj bráška?

M: A taky jste na té výstavě těch večerníčků...

J: A co bráška, s tím vycházíš jak?

Mad: Nevím...

J: Máte se rádi? Hraješ si s ním ráda? Nebo je na tebe moc malej?

Mad: Je na mě moc malý...

J: Já myslím, že Madlenka už má dost...

M: Přešla do takovýho módu předvádění se no...

J: Takhle tě neznám člověče, většinou tu sedíš jen tak jako...

M: Co ty fotky způsobily...?

J: Tak jo... no já myslím, že to máme asi komplet, já už bych z Madlenky stejně asi nic nedostala, vid'? Ted' nejseš v módu na odpovídání už vid'? Já vím...tak jo... tak děkuju Madlenko, že ses mi věnovala a doufám teda, že ta škola pak bude, aspoň ten příští rok, už normální no, aby ses tam mohla zase sejít s Kristýnkou.

M: A nějakou fotku aspoň mít...letos ani žádná besídka Mikulášská...

J: I ty narozeniny asi nebudou ty oslavy...hmm

M: No, přesně tak...

(zde už jsem nahrávání vypnula a rozhovor ukončila)

Madlenčin obrázek na téma škola

